

ΙΣΤΟΡΙΑ

Γ' ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ



Διαδραστικό Βοήθημα

Θεωρία - VideoΜαθήματα - Ασκήσεις

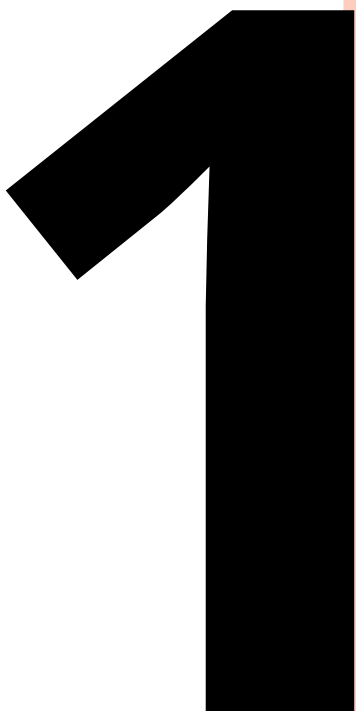


ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

1. Η εποχή του Διαφωτισμού
2. Η αμερικανική επανάσταση
3. Η έκρηξη και η εξέλιξη της γαλλικής επανάστασης (1789-1794)
5. Ο ελληνισμός από τα μέσα του 18ου αι. έως τις αρχές του 19ου αι.
6. Τα επαναστατικά κινήματα των ετών 1820-1821 στην Ευρώπη
7. Η Φιλική Εταιρεία και η κήρυξη της ελληνικής επανάστασης στις παραδουνάβιες ηγεμονίες
8. Η εξέλιξη της ελληνικής επανάστασης (1821-1827)
9. Πρώτες προσπάθειες των επαναστατημένων Ελλήνων για συγκρότηση κράτους
10. Ελληνική επανάσταση και Ευρώπη
13. Κοινωνικές και πολιτικές διαστάσεις της βιομηχανικής επανάστασης
17. Ο Ι. Καποδίστριας ως κυβερνήτης της Ελλάδας (1828-1831).
Η ολοκλήρωση της ελληνικής επανάστασης (1829).
18. Από την άφιξη του Όθωνα (1833) έως την 3η Σεπτεμβρίου 1843
19. Από την 3η Σεπτεμβρίου 1843 έως την έξωση του Όθωνα (1862).
20. Από την έξωση του Όθωνα (1862) έως το κίνημα στο Γουδί (1909).
21. Το κρητικό ζήτημα (1821-1905)
22. Τα Βαλκάνια των αλληλοσυγκρουόμενων εθνικών επιδιώξεων
27. Το κίνημα στο Γουδί (1909)
28. Ο Ελευθέριος Βενιζέλος πρωθυπουργός: η βενιζελική πολιτική της περιόδου 1910-1912
32. Η Ελλάδα στον Α΄ Παγκόσμιο πόλεμο – Ο Εθνικός Διχασμός
33. Η ρωσική επανάσταση
34. Η λήξη του Α΄ Παγκόσμιου πολέμου και οι μεταπολεμικές ρυθμίσεις

- 35. Οι διεκδικήσεις της Αντάντ και της Ελλάδας στην Οθωμανική αυτοκρατορία
- 36. Ο ελληνισμός της δυτικής Μικράς Ασίας και του Πόντου
- 37. Το τουρκικό εθνικό κίνημα
- 38. Ο μικρασιατικός πόλεμος (1919-1922).
- 39. Εξελίξεις σε Ελλάδα και Τουρκία μετά τον μικρασιατικό πόλεμο
- 40. Τα πρώτα μεταπολεμικά χρόνια, η παγκόσμια οικονομική κρίση του 1929 και η Μεγάλη Ύφεση
- 41. Κοινωνικές διαστάσεις της κρίσης του 1929
- 42. Πολιτικές διαστάσεις της κρίσης του 1929
- 43. Η Ελλάδα του Μεσοπολέμου. Η δικτατορία της 4ης Αυγούστου 1936
- 44. Το προσφυγικό ζήτημα στην Ελλάδα κατά τον Μεσοπόλεμο
- 45. Τα προμηνύματα και τα αίτια του Β΄ Παγκόσμιου πολέμου
- 46. Ο Β΄ Παγκόσμιος πόλεμος
- 47. Η συμμετοχή της Ελλάδας στον Β΄ Παγκόσμιο πόλεμο.
- 48. Κατοχή, Αντίσταση και Απελευθέρωση
- 49. Τα αποτελέσματα του Β΄ Παγκόσμιου πολέμου και η ίδρυση του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών
- 50. Η πολιτική διαίρεση της μεταπολεμικής Ευρώπης
- 54. Ο εμφύλιος πόλεμος και τα κύρια προβλήματα της μετεμφυλιακής Ελλάδας (1944-1963). Ο κυπριακός αγώνας (1955-1960).
- 55. Όξυνση της πολιτικής κρίσης και η δικτατορία της 21ης Απριλίου 1967 (1963-1974)
- 56. Η Ελλάδα από τη Μεταπολίτευση έως τις αρχές της δεκαετίας του '80 (1974-1981)
- 57. Η Ελλάδα κατά τη δεκαετία του '80 (1981-1989)
- 58. Η Ελλάδα στη μεταψυχροπολεμική εποχή (1989-2001).
- 59. Οι κυριότεροι σταθμοί στις προσπάθειες ενοποίησης της Ευρώπης (1951-2001).







Η εποχή του Διαφωτισμού

Εξελίξεις στην Ευρώπη κατά τον 17ο και τον 18ο αιώνα:

- Θεαματική αύξηση του πληθυσμού.
- Δημιουργία μεγάλων αγροκτημάτων.
- Εφαρμογή νέων μεθόδων καλλιέργειας.
- Επέκταση της χρήσης μηχανημάτων.
- Ανάπτυξη του εμπορίου ανάμεσα στην Ευρώπη, την Αφρική και την Αμερική.
- Ανάπτυξη του εμπορίου και μέσα στην Ευρώπη (αποτέλεσμα: συσσώρευση κεφαλαίων στα χέρια Ευρωπαίων επιχειρηματιών).



Βιομηχανική επανάσταση :



-**Ορισμός:** Η γέννηση της βιομηχανίας, δηλ. η εκβιομηχάνιση της οικονομίας των δυτικοευρωπαϊκών κρατών.

-Παράγοντες:

1. Διαθέσιμα κεφάλαια από επιχειρηματίες.
2. Χιλιάδες πρώην αγρότες έμειναν δίχως εργασία με αποτέλεσμα να καταφύγουν σε μεγάλα αστικά κέντρα για εύρεση εισοδήματος



Κοινωνικές μεταβολές :

- Ομάδες της **αστικής τάξης** ενίσχυαν διαρκώς τη θέση τους.
- Οι **αριστοκράτες** αμύνονταν προσπαθώντας να διαφυλάξουν τα προνόμιά τους.
- Οι **αγρότες** και τα **ασθενέστερα κοινωνικά στρώματα** των **πόλεων** ζούσαν σε άσχημες συνθήκες.

➔ Πολιτική κατάσταση :

Η πολιτική κατάσταση παρέμενε στάσιμη (απόλυτη μοναρχία) με μοναδική εξαίρεση τη Μ. Βρετανία, όπου οι πιέσεις της αριστοκρατίας και των αστών είχαν οδηγήσει στην αναγνώριση ορισμένων πολιτικών δικαιωμάτων στα μέλη των οικονομικά ισχυρότερων τάξεων

Απελευθέρωση από τις προλήψεις και τις δεισιδαιμονίες του Μεσαίωνα :

- **Φράνσις Μπέικον (ή Βάκων)**: Υποστήριξε ότι κάθε επιστημονική θέση πρέπει να επαληθεύεται με πείραμα για να γίνεται αποδεκτή.
- **Ρενέ Ντεκάρτ (ή Καρτέσιος)**: Τόνισε ότι η συστηματική αμφιβολία είναι ο μόνος δρόμος προς την αληθινή γνώση.
- **Τζον Λοκ**: Διατύπωσε τη θέση ότι οι άνθρωποι έχουν απαραβίαστα φυσικά δικαιώματα (ζωής, ελευθερίας, περιουσίας).
- **Ισαάκ Νιούτον (ή Νεύτων)**: Εφαρμόζοντας την επαγωγική μέθοδο διατύπωσε το νόμο της παγκόσμιας έλξης και υποστήριξε ότι το σύμπαν λειτουργεί με βάση φυσικούς νόμους.

Το κίνημα του Διαφωτισμού:

- **Ορισμός**: Η απόρριψη κάθε αυθεντίας, η κριτική κάθε υφιστάμενης γνώσης, η αποδοχή της λογικής ως μόνου ασφαλούς τρόπου ερμηνείας του κόσμου και η πεποίθηση ότι ο άνθρωπος μπορεί να προοδεύει διαρκώς.
- **Χώρος**: Πρωτοεμφανίστηκε στην **Αγγλία** του τέλους του **17ου αιώνα**, κορυφώθηκε στη **Γαλλία** του **18ου αιώνα** και εξαπλώθηκε στην Ευρώπη και έξω από αυτήν.
- **Εκπρόσωποι**: Ρουσό, Βολτέρος, Ντιντερό, Μοντεσκιέ και Ντ' Αλαμπέρ.

Διαφωτισμός και πολιτική:

- **Φυσικά δικαιώματα:** Θεμελιώδη πολιτική έννοια· θέση-έμβλημα της αστικής τάξης. Όλοι οι άνθρωποι έχουν απαραβίαστα δικαιώματα, τα οποία δεν καταργούνται ποτέ.
- **Τζον Λοκ: Κοινωνικό συμβόλαιο** (παραχώρηση ορισμένων ελευθεριών και το κράτος εγγυήθηκε γι' αυτές).
- **Ρουσό:** Πιο ριζοσπαστικός (η πολιτική εξουσία πρέπει να βρίσκεται στα χέρια του λαού και όχι κάποιου ηγεμόνα). Η **γενική βούληση** μπαίνει μπροστά από την ατομική και εκφράζεται με τη συμμετοχή του λαού στη λήψη αποφάσεων.
- **Μοντεσκιέ:** Η **διάκριση των εξουσιών** υπήρξε η συμβολή του. Υποχρεωτική διάκριση των εξουσιών:
 - α. **Εκτελεστική:** Ασκείται από το σώμα που εφαρμόζει τους νόμους (**κυβέρνηση**).
 - β. **Νομοθετική:** Ασκείται από το σώμα που θεσπίζει τους νόμους (**βουλή**).
 - γ. **Δικαστική:** Ασκείται από εκείνους που ελέγχουν την τήρηση των νόμων (**δικαστές**).

Διαφωτισμός και θρησκεία:

- **Διαφωτιστές:** ντεϊστές και άθεοι.
- Αυστηρή κριτική στην Καθολική Εκκλησία.
- Όλοι επιθυμούσαν την ανεξιθρησκία.

Διαφωτισμός και εκπαίδευση:

- **Εκπαίδευση:** Μέσο για τη διασφάλιση της συνεχούς προόδου του ανθρώπου.
- **Ρουσό («Αιμίλιος»):** Η εκπαίδευση πρέπει να βασίζεται στην προσωπική αναζήτηση του διδασκόμενου. Ο δάσκαλος δε λειτουργεί ως αυθεντία.

Διαφωτισμός και οικονομικός φιλελευθερισμός:

- Η οικονομία πρέπει να λειτουργεί «φυσικά», δηλ. δίχως τις κρατικές παρεμβάσεις του μερκαντισμού (**φυσιοκρατία, φυσιοκράτες**). Αναπτύχθηκε στη **Γαλλία**.
- Στην **Αγγλία** γεννήθηκε ο **οικονομικός φιλελευθερισμός** (το κράτος δεν πρέπει να επεμβαίνει παρά ελάχιστα στην οικονομική ζωή· εισηγητής: **Άνταμ Σμιθ** «Έρευνες για τη φύση και τα αίτια του πλούτου των εθνών», 1776).



Η Εγκυκλοπαίδεια:

- Σε αυτήν συνοψίστηκαν οι **ιδέες του Διαφωτισμού** (33 τόμοι).
- Σε αυτό παρουσιάζονταν όλες οι νέες γνώσεις και οι νέες ιδέες και αντιλήψεις για διάφορα οικονομικά, κοινωνικά, πολιτικά και άλλα θέματα.
- **Πρωτεργάτες: Ντιντερό και Ντ' Αλαμπέρ.**

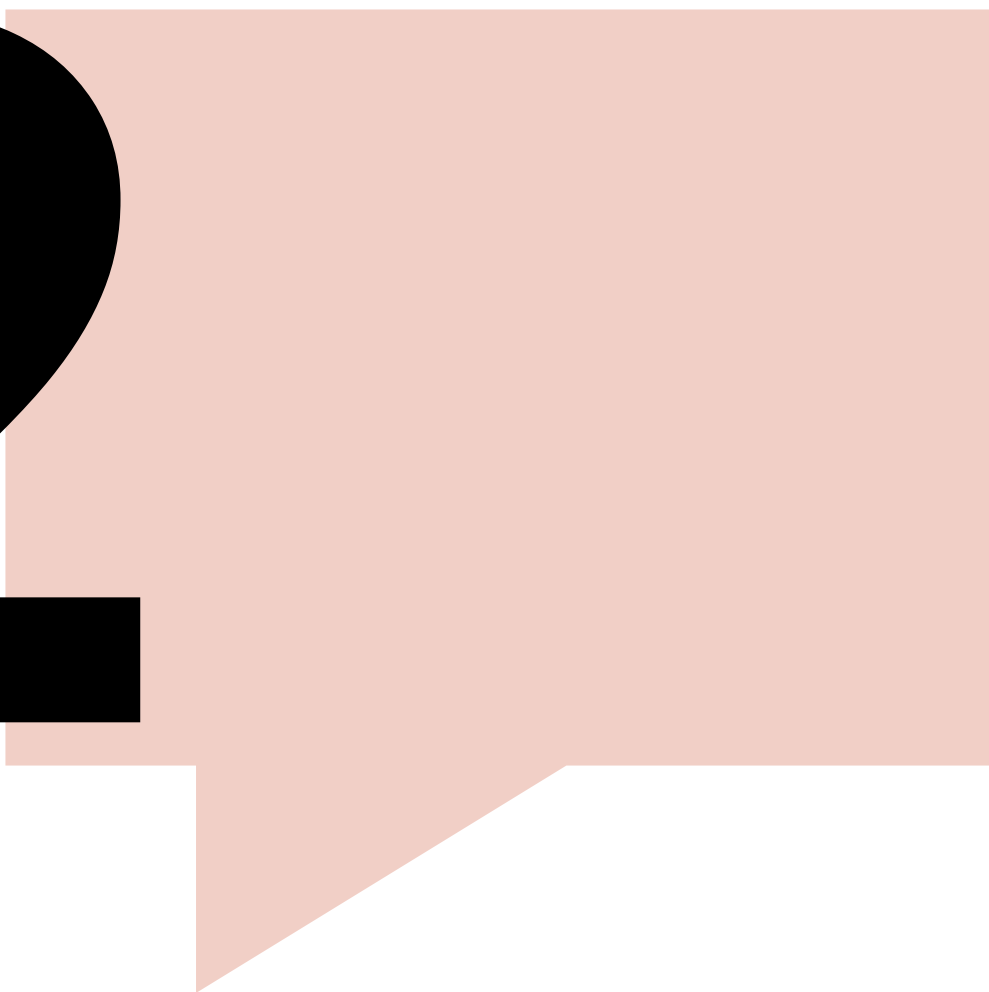
Η διάδοση των ιδεών του Διαφωτισμού:

- **Πρώτη απήχηση:** Ανώτερα μορφωμένα κοινωνικά στρώματα.
- Πολλές έγιναν γνωστές μέσα από εκλαϊκευτικά βιβλία.
- Σύντομα διαδόθηκαν και στο εξωτερικό.



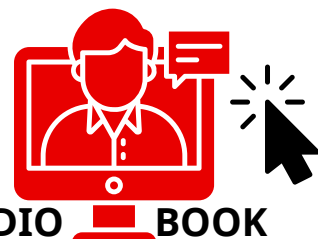
2

2





Η αμερικανική επανάσταση



Οι αγγλικές αποικίες στην Αμερική :

- **1607-1732: 13 αποικίες** στα **ανατολικά παράλια** της **Βόρειας Αμερικής** υπό αγγλικό έλεγχο. **Άποικοι:** Άγγλοι, Γάλλοι, Γερμανοί και Σουηδοί (τεχνίτες, κατεστραμμένοι μικροεπιχειρηματίες, θύματα θρησκευτικών διώξεων, κατάδικοι).
- **Αποικίες του Βορρά (1763):** 1.000.000 κάτοικοι (40.000 μαύροι σκλάβοι)· ανάπτυξη αγροτικής οικονομίας, ακμή του εμπορίου σε μεγάλες πόλεις (Βοστόνη, Νέα Υόρκη, Φιλαδέλφεια)· τα Πανεπιστήμια (Harvard, Yale, Princeton) κέντρα των ιδεών του Διαφωτισμού.
- **Αποικίες του Νότου (1763):** 750.000 κάτοικοι (300.000 μαύροι σκλάβοι)· **οικονομία:** μεγάλες φυτείες καπνού, ρυζιού, βαμβακιού· **ιδιοκτήτες:** Ευρωπαίοι (κυριαρχούσαν στην οικονομική και κοινωνική ζωή)· η γη καλλιεργείται από μαύρους (άθλιες συνθήκες διαβίωσης)· ελάχιστα αστικά κέντρα.
- **Διοίκηση:** Άγγλος κυβερνήτης διορισμένος· **συνέλευση αποίκων** (δικαίωμα γνώμης μόνο σε: ψήφιση νόμων και έγκριση φόρων)· **δικαίωμα εκλέγειν και εκλέγεσθαι:** πλούσιοι άποικοι· δεν εκπροσωπούνταν στο αγγλικό κοινοβούλιο· **εξωτερικό εμπόριο:** ελεγχόταν από την Αγγλία.

Η αποικιακή κρίση και η αμερικανική επανάσταση :

Αιτίες της κρίσης:

1. Ταχεία ανάπτυξη των αποικιών - οι πλούσιοι δυσφορούν για την οικονομική κηδεμονία της Αγγλίας.

2. Επταετής πόλεμος (1756-1763): Η Αγγλία:

- Απαγορεύει στους Αμερικανούς την εκμετάλλευση του Καναδά και της Φλόριντα.
- Απαιτεί νέους φόρους.
- Αποχή των αποίκων από τα αγγλικά προϊόντα.
- Αντιδράσεις για τους **φόρους στο τσάι**.
- Επιβολή εμπορικών περιορισμών από την Αγγλία.

3. Σύγκληση Κογκρέσου της Φιλαδέλφειας (Σεπτέμβριος 1774) - Προσπάθεια συμβιβασμού χωρίς αποτέλεσμα - **Μάχη του Λέξινγκτον** (Απρίλιος 1775): Η Αγγλία ηττάται (οριστική ρήξη).



Η αμερικανική επανάσταση:

- Ιδεολογική οργάνωση της επανάστασης:

1. **Φυλλάδια** κατά της αγγλικής εξουσίας (Τόμας Πέιν).
2. Σχηματισμός αμερικανικής **εθνικής συνείδησης**.
3. Το Κογκρέσο της Φιλαδέλφειας ψηφίζει τη **Διακήρυξη της Ανεξαρτησίας (4 Ιουλίου 1776)**: Συντάκτες Τόμας Τζέφερσον και Μπέντζαμιν Φράνκλιν.

Αμερικανική επανάσταση ή πόλεμος της ανεξαρτησίας (1775-1781):



- Αρχιστράτηγος Αμερικανών: **Τζορτζ Ουάσινγκτον**.
- Τα τρία πρώτα χρόνια οι Άγγλοι υπερτερούν.
- Μετά το **1778** οι Αμερικανοί δέχονται βοήθεια από Γαλλία, Ισπανία, Ολλανδία και αποκτούν το προβάδισμα.
- **Μάχη του Γιόρκταουν** (Οκτώβριος 1781): Η Αγγλία ηττάται (τέλος του πολέμου).

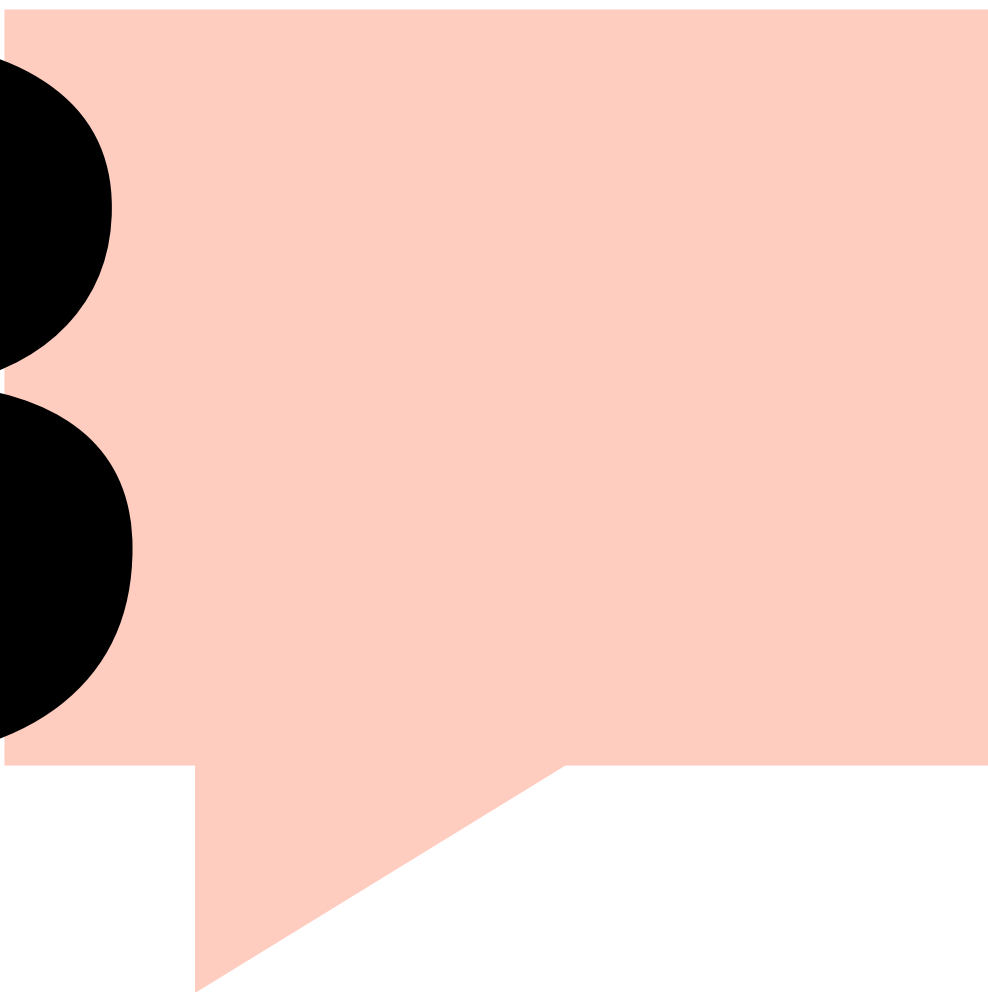
Ανεξαρτησία και νέο κράτος:

- Η **Αγγλία** αναγνωρίζει τις 13 αποικίες (**συνθήκη των Βερσαλλιών, 1783**) ως ανεξάρτητο κράτος με το όνομα: **Ηνωμένες Πολιτείες της Αμερικής** (ΗΠΑ).
- Το **Σύνταγμα των ΗΠΑ (1787)** ανακήρυξε τη χώρα ένωση (ομοσπονδία) πολιτειών και βασίστηκε στην αρχή της διάκρισης των εξουσιών.
- Η **κεντρική κυβέρνηση** αποφασίζει για οικονομία, άμυνα και εξωτερική πολιτική.
- Οι **πολιτείες** ρυθμίζουν μόνες του ζητήματα τοπικής αυτοδιοίκησης, δικαιοσύνης, εκπαίδευσης και αστυνόμευσης.
- **Νομοθετική εξουσία:** Κογκρέσο (**Γερουσία, Βουλή των Αντιπροσώπων**):
 - Κάθε πολιτεία εκπροσωπείται στη **Γερουσία** από **δύο γερουσιαστές**, ανεξαρτήτως του πληθυσμού της.
- **Βουλή των Αντιπροσώπων:** οι πολιτείες εκπροσωπούνται από αριθμό βουλευτών ανάλογο προς τον πληθυσμό τους.
- **Εκτελεστική εξουσία:** Πρόεδρος (εκλέγεται κάθε 4 χρόνια από ένα σώμα εκλεκτόρων και μπορεί να επανεκλεγεί μόνο μία φορά). **Πρώτος Πρόεδρος** των ΗΠΑ (1789) **Τζορτζ Ουάσινγκτον** (έδωσε το όνομά του και στην πρωτεύουσα των ΗΠΑ).
- **Δικαστική εξουσία:** Ανεξάρτητη και αιρετή.



3

3

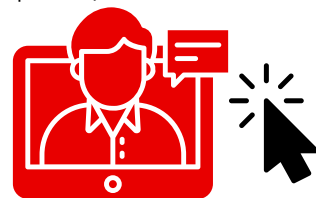




Η έκρηξη και η εξέλιξη της γαλλικής επανάστασης (1789-1794)

Οι τάξεις της γαλλικής κοινωνίας το 18ο αιώνα:

- 1. Κλήρος:** 0,5% (δεν πλήρωνε φόρους, αλλά είχε προνόμια).
- 2. Ευγενείς:** 1,5% (δεν πλήρωναν φόρους, αλλά είχαν προνόμια).
- 3. Τρίτη τάξη:** 98% (αστοί, αγρότες, εργάτες: πλήρωναν όλους τους φόρους, αλλά δεν είχαν κανένα προνόμιο).



AUDIO BOOK

Η πρώτη φάση της γαλλικής επανάστασης, Μάιος 1789-Αύγουστος 1792 :

- **5 Μαΐου 1789:** Σύγκληση συνέλευσης των τάξεων στο Παλάτι (επιβάλλονται νέοι φόροι στην τρίτη τάξη).
- Η τρίτη τάξη συστήνει δική της **Εθνική συνέλευση** (εκπροσωπεί το 98% του πληθυσμού).
- **20 Ιουνίου 1789:** Ο βασιλιάς διαλύει τη συνέλευση και οι εκπρόσωποι ορκίζονται ότι θα συντάξουν σύνταγμα.
- **9 Ιουλίου 1789:** Η Εθνοσυνέλευση ανακηρύσσεται **Συντακτική**.
- **14 Ιουλίου 1789:** Οι Γάλλοι εξοργισμένοι καταλαμβάνουν τη Βαστίλη.
- **Η Συντακτική συνέλευση:**
 1. Ανακοινώνει την κατάργηση των προνομίων (**4 Αυγούστου 1789**).
 2. Ψηφίζει τη Διακήρυξη των δικαιωμάτων του ανθρώπου και του πολίτη (**26 Αυγούστου 1789**).
- **5 Οκτωβρίου 1789:** Ο βασιλιάς αποδέχεται τις αποφάσεις.

Πολιτικά ρεύματα Συντακτικής συνέλευσης :

1. Δεξιά: Δεν επιθυμούσε καμία αλλαγή.

2. Κέντρο: Αποδεχόταν τη διατήρηση της μοναρχίας αλλά με την παράλληλη συμμετοχή ευγενών και μεγαλοαστών στη λήψη αποφάσεων.

3. Αριστερά: Οραματιζόταν ένα πολίτευμα όπως το αμερικανικό.

-Λέσχες: Δημιουργούνται εξαιτίας της συμμετοχής ευρύτερων κοινωνικών στρωμάτων στις πολιτικές εξελίξεις· οι δύο μεγαλύτερες: Λέσχη των Ιακωβίνων και Λέσχη των Κορδελιέρων.

- **1791:** Ψηφίζεται το πρώτο σύνταγμα της Γαλλίας - Πολίτευμα: **Συνταγματική μοναρχία.**
- Το έθνος ανακηρύσσεται κυρίαρχο.
- **Νομοθετικό σώμα** ορίζεται η Νομοθετική συνέλευση (Βουλή): προκύπτει από εκλογές.
- **Δικαίωμα ψήφου:** Μόνο οι άνδρες που κατέχουν περιουσία ή πληρώνουν φόρους.
- **Εκτελεστική εξουσία:** Ανατίθεται στο βασιλιά και σε 6 υπουργούς.
- **Δικαστική εξουσία:** Αφαιρείται από τον βασιλιά και γίνεται ανεξάρτητη.



Άλλες αλλαγές :

- Εθνικοποίηση της περιουσίας του κλήρου που χρησιμοποιήθηκε ως εγγύηση για την έκδοση του χαρτονομίσματος.
- Οι κληρικοί ορίζονται λειτουργοί του κράτους οφείλοντας υπακοή στην πολιτεία.
- Καταργούνται οι συντεχνίες και απαγορεύονται οι απεργίες.

Τελευταία γεγονότα της α' φάσης :

- **20 Απριλίου 1792:** Οι **Γιρονδίνοι** ωθούν στην κήρυξη πολέμου εναντίον Αυστρίας και Πρωσίας.
- **10 Αυγούστου 1792:** Ο λαός του Παρισιού καταλαμβάνει τα ανάκτορα του Κεραμεικού.
- Ο βασιλιάς καταφεύγει στη Νομοθετική· αυτή τον θέτει σε περιορισμό και η **εκτελεστική εξουσία** ανατίθεται σε **συμβούλιο** (επικεφαλής: **Δαντόν**).
- Η **Νομοθετική** αναγνωρίζει σε όλους τους άνδρες πολιτικά δικαιώματα, δημεύει τις περιουσίες των αριστοκρατών που είχαν διαφύγει στο εξωτερικό, θεσπίζει το διαχωρισμό εκκλησίας και κράτους και κηρύσσει την πατρίδα σε κίνδυνο.
- **20 Σεπτεμβρίου 1792:** Η νίκη κατά των Πρώσων σώζει την επανάσταση.

Η δεύτερη φάση της γαλλικής επανάστασης, Σεπτέμβριος 1792-Ιούλιος 1794:

Συμβατική συνέλευση:

- Καταργεί τη μοναρχία (**21 Σεπτεμβρίου 1792**).
- Εγκαθιδρύεται (για πρώτη φορά στην Ευρώπη) η **αβασίλευτη δημοκρατία**.
- Υιοθετείται νέο ημερολόγιο (αρχή του έτους Ι της Δημοκρατίας, Ι = 1793).
- Το βασιλικό ζεύγος καταδικάζεται και αποκεφαλίζεται (1793).
- Αποφασίζει τη συνέχιση του πολέμου (με σκοπό την ανακατάληψη γαλλικών περιοχών στο Βέλγιο και στις όχθες του Ρήνου).
- Λόγω οικονομικών προβλημάτων συστήνεται Επιτροπή Δημόσιας Σωτηρίας, Επιτροπή Γενικής Ασφάλειας και επαναστατικά δικαστήρια με στόχο την καταστολή αντεπαναστατικών ενεργειών.

Συνέπειες των παραπάνω αποφάσεων:

- Πολλά ευρωπαϊκά κράτη συνασπίζονται εναντίον της Γαλλίας.
- Οι Γιρονδίνοι αντέδρασαν στα οικονομικά μέτρα της συνέλευσης με αποτέλεσμα να συλληφθούν οι αρχηγοί τους και να εκτελεστούν.
- **24 Ιουνίου 1793:** Εγκρίνεται το σύνταγμα του έτους Ι (1793).
- Οι **Ορεινοί** μετά την πτώση των Γιρονδίνων συνασπίζονται με αρχηγό τον **Ροβεσπιέρο**, σχηματίζοντας επαναστατική κυβέρνηση· αναδιοργανώνουν το στρατό.
- Εκτελούνται 40.000 άνθρωποι (στο όνομα της προστασίας της επανάστασης).
- Η χριστιανική θρησκεία αντικαθίσταται από τη λατρεία του Ανώτατου Όντος.
- Δίνονται νέα ονόματα στους μήνες.

Συμπέρασμα:

Τα παραπάνω μέτρα βελτίωσαν αρκετά το βιοτικό επίπεδο των κατοίκων (ιδίως της τρίτης τάξης) αλλά τα ακραία μέτρα προκάλεσαν αντιδράσεις και προβλήματα: στις 28 Ιουλίου 1794 ο Ροβεσπιέρος και άλλοι 20 εκτελούνται.



5

5



**Ο ελληνισμός από τα μέσα του 18ου αιώνα
έως τις αρχές του 19ου αιώνα**



Οικονομικοί και κοινωνικοί μετασχηματισμοί :

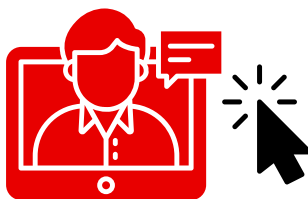
Οικονομικοί:

- **Τούρκοι:** Σταδιοδρομούν στον κρατικό τομέα.
- **Έλληνες, Εβραίοι, Αρμένιοι:** Σταδιοδρομούν στο εμπόριο και τη ναυτιλία.
- **Λόγοι ανάπτυξης του ελληνικού εμπορίου:**

1. Συνθήκη του Κιουτσούκ Καϊναρτζή (1774) - Επιτρέπεται η ελεύθερη ναυσιπλοΐα με ρωσική σημαία στα Στενά του Βοσπόρου.

2. Έλλειψη αγγλικών και γαλλικών πλοίων στη Μεσόγειο στα χρόνια των Ναπολεόντεινων πολέμων.

- Εμπορικά κέντρα: **Θεσσαλονίκη, Ιωάννινα, Σμύρνη, Χίος** - πρωταγωνιστούν Έλληνες.
- Ενίσχυση ελληνικών παροικιών (π.χ. **Βενετία, Βιέννη, Τεργέστη**).



AUDIO BOOK

Κοινωνικοί:

Ορθόδοξη εκκλησία: Εναντιωνόταν στις ιδέες του διαφωτισμού καθώς και στην επανάσταση, επειδή φοβόταν για τον ελληνισμό και για τον εαυτό της (παρ' όλα αυτά υπάρχουν και εξαιρέσεις: **Μεθόδιος Ανθρακίτης, Ευγένιος Βούλγαρης**).

Φαναριώτες: Ευκατάστατοι, γλωσσομαθείς, σπούδαζαν στην Ευρώπη. Κατείχαν σημαντικές θέσεις στη διοίκηση της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας. Ήταν διορισμένοι ηγεμόνες στις παραδουνάβιες ηγεμονίες.

Προεστοί: Διοικούσαν τον υποδουλωμένο ελληνισμό της Ελλάδος, μάζευαν φόρους και τούς απέδιδαν στους Τούρκους αξιωματούχους. Πολλοί είχαν κάνει περιουσία.

Έμποροι - караβοκύρηδες: Πολύ καλή οικονομική κατάσταση· οπαδοί των ιδεών του διαφωτισμού· ιδρύουν σχολεία στις πατρίδες τους, τυπώνουν εφημερίδες, βιβλία, περιοδικά, χορηγούν υποτροφίες.

Κλέφτες: Αγρότες που αναγκάζονται ή επιλέγουν να καταφύγουν στα βουνά· για να ζήσουν κάνουν επιδρομές.

Αρματολοί: Ανήκαν σε ένοπλα σώματα της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας για την τήρηση της τάξης.

Αγρότες: Ήταν η πλειοψηφία του πληθυσμού (80%)· καλλιεργούσαν κτήματα (ιδιωτικά ή κρατικά).

Απασχολούμενοι στο εμπόριο - ναύτες: Αυξάνονταν όσο αυξανόταν και το εμπόριο.

Κινήματα εναντίον της οθωμανικής κυριαρχίας :

- **Αρχές 18ου αιώνα:** Αναζήτηση βοήθειας από την ομόδοξη **Ρωσία**.
- **1770:** Αποτυχημένη επανάσταση στην Πελοπόννησο (**Ορλοφικά**).

Αιτίες:

1. Μειωμένη κινητοποίηση Ελλήνων.
 2. Μικρός αριθμός ρωσικών πλοίων.
- **1770:** 2η αποτυχημένη επανάσταση του **Λάμπρου Κατσώνη** στο Αιγαίο (Άνδρος).
 - **1803:** Επανάσταση κατοίκων **Σουλίου** (Ήπειρος) κατά του Αλή πασά - εκδίωξη Ελλήνων από την Ήπειρο.

Νεοελληνικός Διαφωτισμός:



ΧΡΟΝΟΛΟΓΙΟ

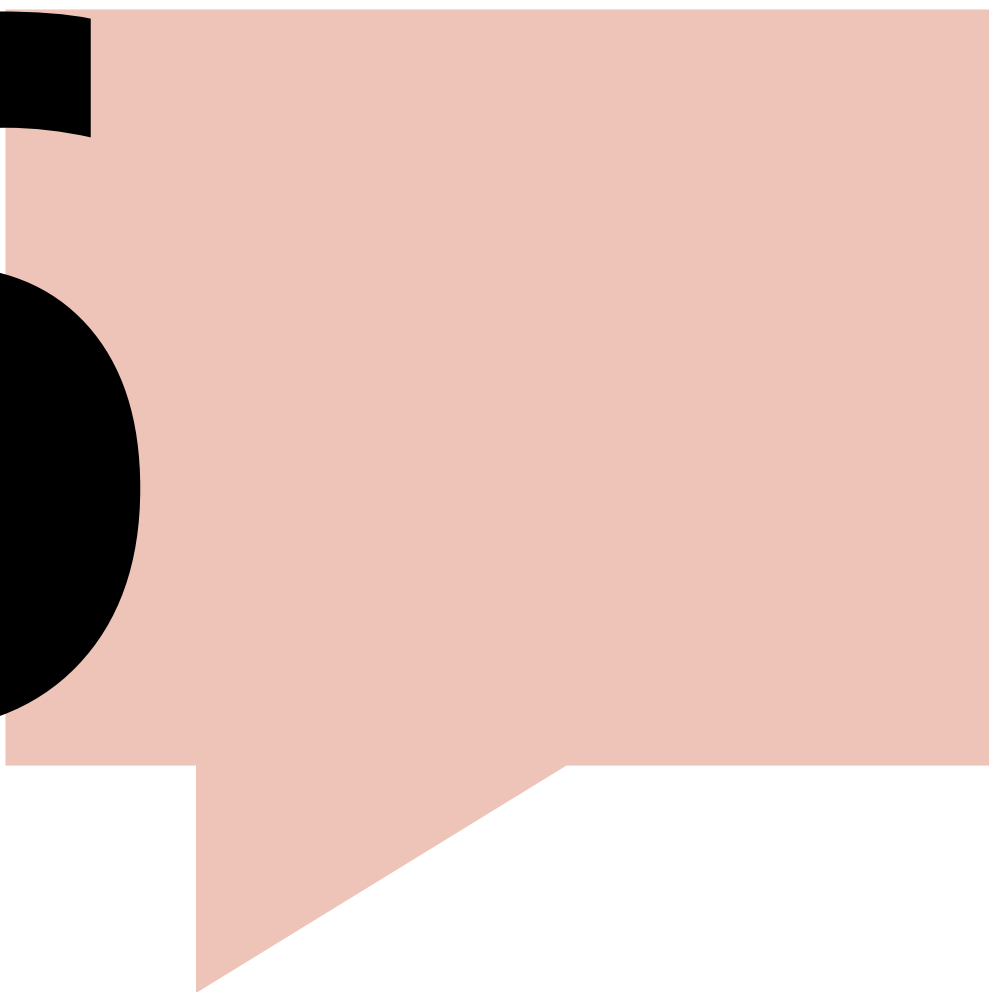
- **Ορισμός:** Κίνημα που επιδίωκε τη διάδοση διαφωτιστικών ιδεών μεταξύ των Ελλήνων· αποσκοπούσε στην ιδεολογική προετοιμασία του αγώνα για την ελευθερία.
- **Φορείς διάδοσης:** Έμποροι και γενικότερα Έλληνες που ταξίδευαν στην Ευρώπη.
- **Στόχος:** Η καλλιέργεια της ιδέας ότι η λογική μπορεί όχι μόνο να εξηγήσει τον κόσμο αλλά και να τον αλλάξει: η εκπαίδευση συνδέεται άμεσα με τον αγώνα για ελευθερία.
- **Τόπος διάδοσης:** Κοσμοπολίτικα κέντρα (**Σμύρνη, Χίος, Ιωάννινα** κ.ά.).
- **Απόψεις:** Οι Έλληνες υποστηρικτές του Διαφωτισμού:
 1. Θαύμαζαν τον αρχαίο ελληνικό πολιτισμό.
 2. Τον συνέδεαν με την ελευθερία.
 3. Πίστευαν ότι η εκπαίδευση πρέπει να επικεντρώνεται στις **θετικές επιστήμες**, ότι ως μέσο διάδοσης πρέπει να χρησιμοποιηθεί η **λαϊκή γλώσσα** και ότι η εκπαίδευση πρέπει να υπηρετεί την προοπτική του αγώνα για ελευθερία.
- **Αντίθετες (συντηρητικές) απόψεις:** Κυρίως από κληρικούς.
 1. Απόρριψη διαφωτιστικών ιδεών.
 2. Επικέντρωση της εκπαίδευσης σε εκκλησιαστικά μόνο κείμενα και στη θρησκευτική παράδοση.
 3. Χρήση της αρχαϊζουσας γλώσσας.

- **Ρήγας Φεραίος ή Βελεστινλής** (1757-1798): «**Νέα Πολιτική Διοίκηση**»: Έργο επηρεασμένο από τις ιδέες των Γάλλων Ιακωβίνων· προέβλεπε τη δημιουργία μιας «Ελληνικής Δημοκρατίας» στην περιοχή των Βαλκανίων με ισονομία και ισοπολιτεία για όλους τους κατοίκους της - Προδόθηκαν τα σχέδιά του και θανατώθηκε.
- **Ανώνυμος Έλληνας**: Ένας Ανώνυμος επηρεασμένος από τον Ρήγα· στο έργο του «**Ελληνική Νομαρχία**» είναι έντονα επηρεασμένος από τις απόψεις του εθνομάρτυρα.
- **Αδαμάντιος Κοραής** (1748-1833): Θεωρούσε ότι οι Έλληνες, για να κερδίσουν την ελευθερία τους, έπρεπε πρώτα να μορφωθούν. Προσπαθεί να βρει μια **μέση λύση** ανάμεσα στη λαϊκή και την αρχαίζουσα ελληνική γλώσσα (**καθαρεύουσα**).
- Άλλοι διαφωτιστές: **Ιώσηπος Μοισιόδακας, Δημήτρης Καταρτζής, Κωνσταντίνος Κούμας, Θεόφιλος Καΐρης.**



6

6





Τα επαναστατικά κινήματα των ετών 1820-1821 στην Ευρώπη

Πολιτικές διεκδικήσεις :



Αιτήματα:

- Παραχώρηση **συντάγματος**.
- Θέσπιση **κοινοβουλευτικών** θεσμών.
- Αναγνώριση ατομικών **ελευθεριών** και πολιτικών **δικαιωμάτων**.

Πολιτικά ρεύματα:

- **Μετριοπαθείς φιλελεύθεροι:** Συνταγματική μοναρχία - δικαίωμα ψήφου στους πλούσιους.
- **Ριζοσπάστες δημοκρατικοί:** Αβασίλευτη δημοκρατία - καθολικό δικαίωμα ψήφου - προστασία αδύναμων κοινωνικών ομάδων.
- **Σοσιαλιστές** (μετά το 1850): Οικονομική και κοινωνική ισότητα.

Εθνικές διεκδικήσεις και η αρχή των εθνοτήτων:

- **Έως το 1815:** Κάθε έθνος δεν διαθέτει ξεχωριστό κράτος - τα έθνη συνυπάρχουν σε διάφορες πολυεθνικές αυτοκρατορίες (Οθωμανική, Αυστριακή) ή είναι διασκορπισμένα μέσα σε αυτές.

Στόχος των λαών της Ευρώπης: Η συγκέντρωση των ομοεθνών σε ένα κράτος - **«Αρχή των εθνοτήτων»:** ταύτιση **έθνους-κράτους** (= κάθε κράτος να αποτελείται από κατοίκους του ίδιου έθνους και κάθε έθνος να αποτελεί ξεχωριστό κράτος).

Η «αρχή των εθνότητων» πηγάζει:

1. Από την **πολιτική ιδέα** της **γαλλικής επανάστασης** ότι πηγή εξουσίας σε ένα κράτος είναι το έθνος (δηλαδή ο λαός) - «Εφόσον κυβερνά ο λαός, το κράτος ανήκει στο λαό, άρα το κράτος ταυτίζεται με το έθνος».
2. Από την αντίδραση στη γαλλική κυριαρχία της εποχής του Ναπολέοντα.
3. Από τη **γερμανική ιδέα** του έθνους ως μιας **διαχρονικής πολιτιστικής κοινότητας** με κοινά στοιχεία: **α.** την ιστορία, **β.** τη γλώσσα, **γ.** τη θρησκεία.
α. Ιστορία: Βιώθηκε ως ένα εξιδανικευμένο παρελθόν που χάνεται στα βάθη των αιώνων και πιστοποιεί την κοινή προέλευση των μελών ενός έθνους.
β. Γλώσσα: Φιλολόγοι και γλωσσολόγοι πάσχισαν για πολλά χρόνια να βρουν τις αρχέγονες ρίζες της· ακόμη και πόλεμοι έγιναν για την επικράτησή της.
γ. Θρησκεία: Όταν ο κυρίαρχος ήταν αλλόθρησκος, όπως στα Βαλκάνια.

Αποτέλεσμα εθνικών διεκδικήσεων:

Τρία επαναστατικά κύματα **(1820-1821, 1830, 1848)**.

Οι επαναστάσεις των ετών 1820-1821:



- **Η επανάσταση στην Ισπανία (1820):**

Εξέγερση κατά του βασιλιά **Φερδινάνδου Ζ΄** - απαίτηση επαναφοράς του συντάγματος του 1812 - Εμφύλιος πόλεμος (1820-1823) - Καταστολή της επανάστασης με παρέμβαση της Γαλλίας.

- **Οι επαναστάσεις στην Ιταλία (1820-1821):**

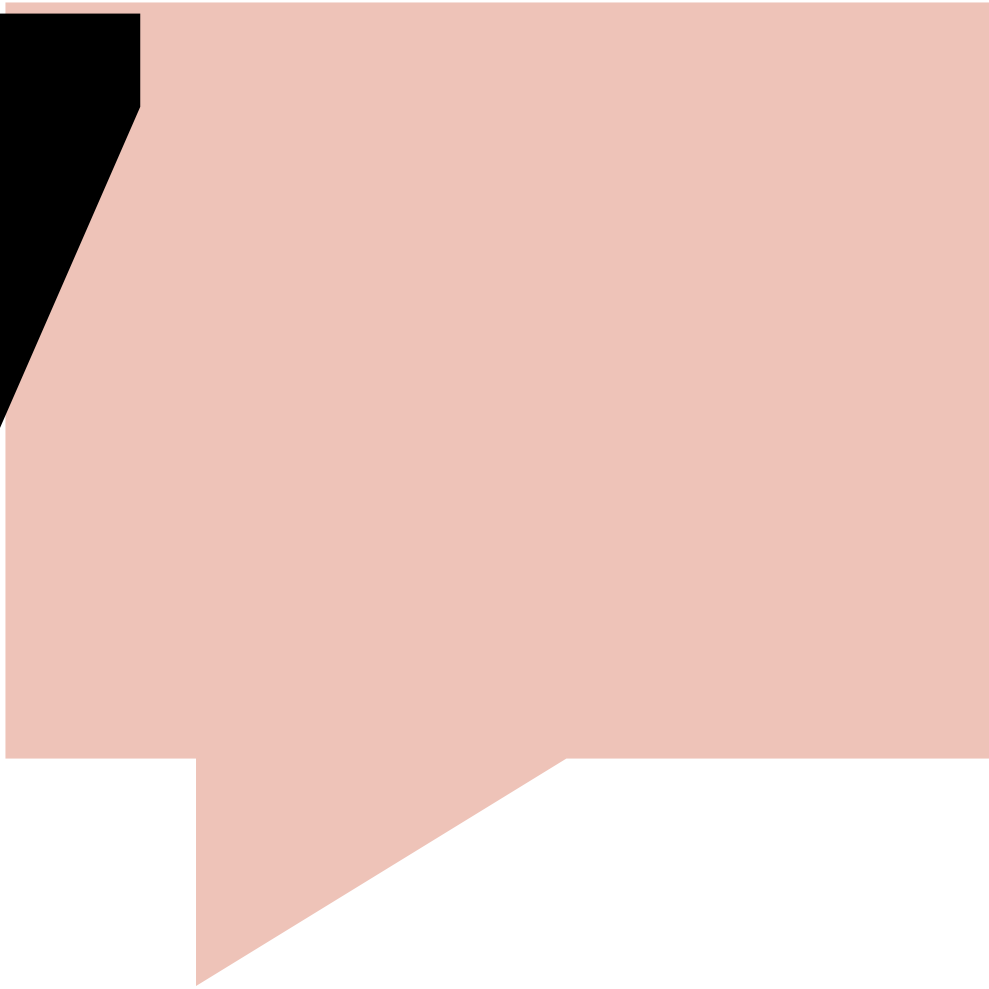
Οι **Καρμπονάροι** στρέφονταν κατά της αυστριακής κυριαρχίας και απαιτούσαν εθνική ελευθερία και συνταγματικές μεταρρυθμίσεις -Εξέγερση στη νότια Ιταλία και αργότερα στη βόρεια - Καταστολή και αποτυχία.

- **Η επανάσταση στην Ελλάδα (1821):**

Η **πρώτη** επιτυχημένη εθνική εξέγερση του 19ου αιώνα (δημιουργία ανεξάρτητου κράτους) - Γεγονός με πανευρωπαϊκή σημασία.





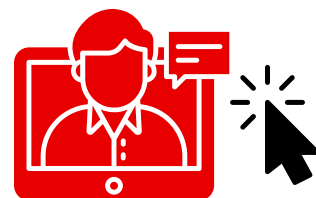




Η Φιλική Εταιρεία και η κήρυξη της ελληνικής επανάστασης στις παραδουνάβιες ηγεμονίες

Η ίδρυση και η ανάπτυξη της Φιλικής Εταιρείας:

- **Τόπος και χρόνος ίδρυσης:** Οδησός (Ρωσία) 1814.
- **Σκοπός:** Προετοιμασία του ένοπλου αγώνα των Ελλήνων για ανεξαρτησία.
- **Ιδρυτές:** Νικόλαος Σκουφάς, Αθανάσιος Τσακάλωφ, Εμμανουήλ Ξάνθος και Παναγιώτης Αναγνωστόπουλος.



AUDIO BOOK

Δυσκολίες οργάνωσης:

- Ο ελληνισμός ήταν διάσπαρτος σ' έναν ευρύ γεωγραφικό χώρο.
- Ανάγκη δράσης με απόλυτη μυστικότητα.
- Υπερνίκηση δισταγμών των επιφυλακτικών Ελλήνων.
- Ανάγκη να απευθυνθούν σε ανθρώπους διαφορετικών κοινωνικών ομάδων.

Ευνοϊκοί παράγοντες:

Σοβαρά εσωτερικά προβλήματα της Οθωμανικής αυτοκρατορίας τόσο από τη διάδοση των ιδεών της γαλλικής επανάστασης όσο και από το γεγονός ότι υπήρχαν αρκετοί Έλληνες που θεωρούσαν ότι είχε φθάσει ο καιρός του ξεσηκωμού.

Οργάνωση και λειτουργία της Φιλικής Εταιρείας :

- **Πρότυπο** λειτουργίας - ευρωπαϊκές **μυστικές οργανώσεις** (π.χ. καρμπονάροι).
- Δοκιμασία υποψήφιων μελών - όρκος πίστης και αφοσίωσης (θάνατος σε περίπτωση επιπορκίας).



ΧΡΟΝΟΛΟΓΙΟ

- Επικοινωνία κωδικοποιημένη (κρυπτογραφικό αλφάβητο) - Χρήση **ψευδωνύμων**.
- **Μέλη** Φιλικής Εταιρείας - αρχικά πλούσιοι Έλληνες έμποροι των παροικιών - Αργότερα από όλες τις κοινωνικές τάξεις.

Ηγεσία της Φιλικής Εταιρείας :

- **Ηγεσία** Φιλικής Εταιρείας: «**Αόρατος Αρχή**» - σκόπιμα μυστική - χωρίς όμως πραγματικό πρόσωπο.
- Αναζήτηση **ισχυρού** προσώπου - Πρόταση στον **Ιωάννη Καποδίστρια** (Υπουργός Εξωτερικών της Ρωσίας) - Άρνηση.
- Ανάθεση ηγεσίας στον **Αλέξανδρο Υψηλάντη** (ανώτερος αξιωματικός ρωσικού στρατού)
- **Γενικός Επίτροπος της Αρχής** (1820).

Η κήρυξη της ελληνικής επανάστασης στις Ηγεμονίες :

- **Τόπος:** Παραδουνάβιες Ηγεμονίες.
- **Αίτια:**
 1. Εκεί δεν υπήρχε τουρκικός στρατός.
 2. Κοντά βρισκόταν ρωσικός στρατός (οι επαναστάτες ήλπιζαν ότι θα βοηθούσε).
- Προσπάθεια προσέγγισης βαλκάνιων ηγετών αλλά χωρίς ουσιαστικό αποτέλεσμα.
- **Κήρυξη επανάστασης: 24 Φεβρουαρίου 1821** - Ο **Υψηλάντης** από τη Ρωσία φτάνει στο **Ιάσιο** της Βλαχίας.
- Διάδοση επανάστασης με επαναστατικές **προκηρύξεις**
 - Δημιουργία ελπίδας για ρωσική βοήθεια.

Προβλήματα:

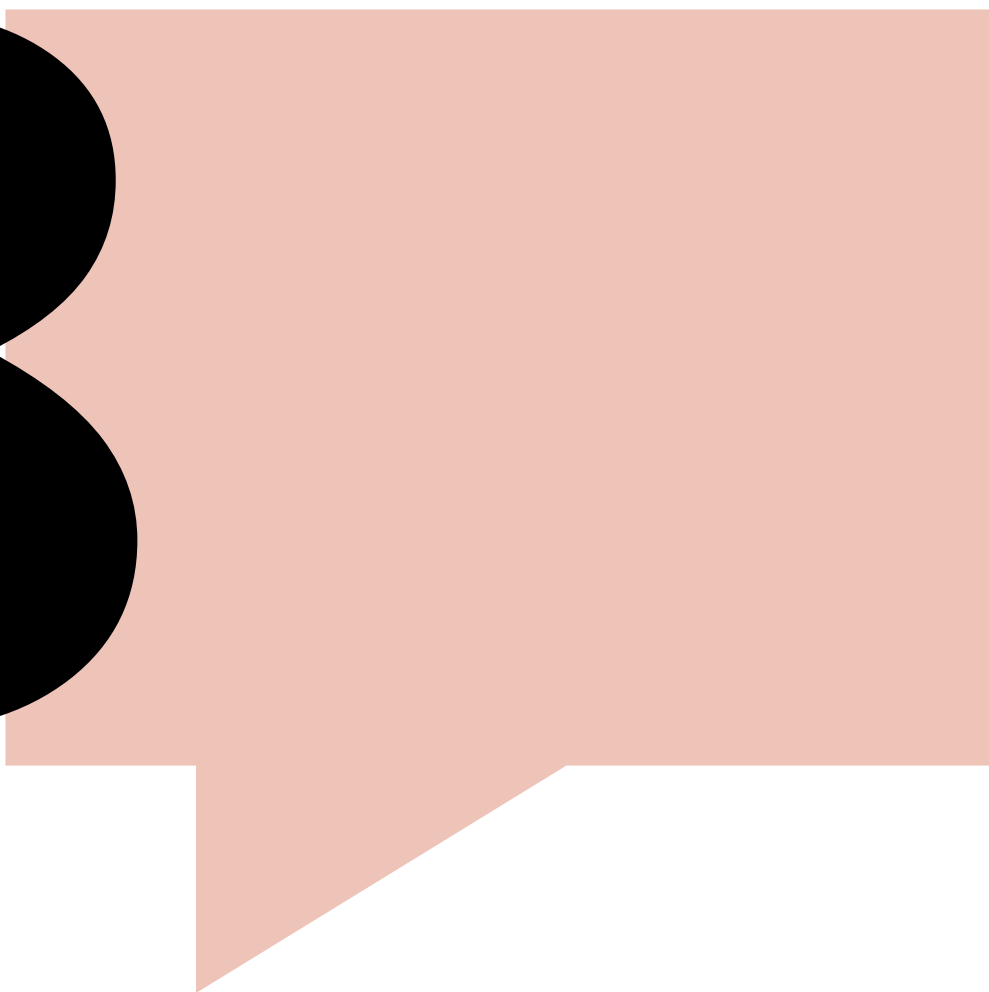


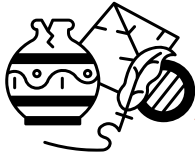
1. Οι πλούσιοι Έλληνες της περιοχής δεν ανταποκρίθηκαν υλικά.
2. Η ελλιπής στρατολόγηση.
3. Ο **τσάρος** αποκήρυξε την επανάσταση και επέτρεψε στον Σουλτάνο να στείλει στρατό στη Μολδοβλαχία.
4. Ο Πατριάρχης **Γρηγόριος Ε΄** αφόρισε τους επαναστάτες.
5. Ο **Βλαντιμηρέσκου** θεωρούμενος προδότης εκτελέστηκε.

- **Τελική μάχη: Δραγατσάνι** (7 Ιουνίου 1821) - Ήττα ελληνικού στρατού - Διακρίνεται ο **Ιερός Λόχος**.
- Ο Υψηλάντης διαφεύγει στην Αυστρία και συλλαμβάνεται.
- **Επίλογος εξέγερσης:** Ο **Γιωργάκης Ολύμπιος** και ο **Ιωάννης Φαρμάκης** οχυρώνονται με λίγους αγωνιστές στη μονή Σέκκου - Ο πρώτος ανατινάσσεται - ο δεύτερος αιχμαλωτίζεται και θανατώνεται (αποκεφαλίστηκε).

8

8

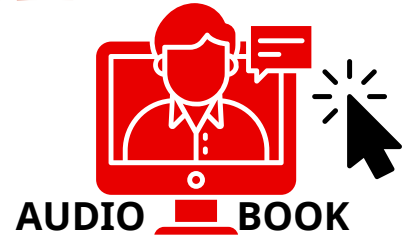




Η εξέλιξη της ελληνικής επανάστασης (1821-1827)



Η ευνοϊκή συγκυρία :



AUDIO BOOK

Οι προϋποθέσεις επιτυχίας της επανάστασης ήταν περισσότερες στο **νοτιοελλαδικό χώρο (Πελοπόννησος - Στερεά)** για τους εξής λόγους:

1. Οι ελληνικοί πληθυσμοί ήταν πυκνότεροι και η παρουσία οθωμανικού στρατού δεν ήταν ιδιαίτερα ισχυρή.
2. Μεγάλο μέρος των οθωμανικών δυνάμεων (1820-1822) ήταν απασχολημένο στην Ήπειρο (Αλή πασάς).
3. Πολυάριθμοι Φιλικοί προετοίμαζαν και ανέμεναν τον ξεσηκωμό.
4. Υπήρχαν ένοπλα σώματα Ελλήνων (κλέφτες), ελληνικά εμπορικά σκάφη (που τότε ήταν εφοδιασμένα με κανόνια).
5. Πολλοί Έλληνες διέθεταν σημαντική εμπειρία ένοπλων συγκρούσεων τόσο στην ξηρά όσο και στη θάλασσα.
6. Τα ορεινά εδάφη της Πελοποννήσου και της Στερεάς Ελλάδας διευκόλυναν τον κλεφτοπόλεμο.



ΧΡΟΝΟΛΟΓΙΟ



Επαναστατικές εστίες :

- **Μάρτιος 1821:** Ξεσπούν επαναστάσεις σχεδόν σε όλη την Ελλάδα: Πελοπόννησος, Στερεά Ελλάδα, Κρήτη, νησιά Αιγαίου, Θεσσαλία, Ήπειρος, Μακεδονία, Θράκη, Κύπρος, Μ. Ασία.
- Παντού όμως καταπνίγηκαν: μόνο στην **Πελοπόννησο** και τη **Στερεά Ελλάδα** διατηρήθηκαν, καθώς και σε **ορισμένα νησιά του Αιγαίου** (Υδρα, Σπέτσες, Ψαρά, Σάμος).
- Δεν υπάρχει κεντρική στρατιωτική ηγεσία - οι επαναστάτες ακολουθούν τοπικούς αρχηγούς.

Οι πρωταγωνιστές:

- **Στεριά:** Θεόδωρος Κολοκοτρώνης, Γεώργιος Καραϊσκάκης, Οδυσσέας Ανδρούτσος, Μάρκος Μπότσαρης.
- **Θάλασσα:** Κωνσταντίνος Κανάρης, Ανδρέας Μιαούλης.
- **Γυναίκες:** Λασκαρίνα Μπουμπουλίνα, Μαντώ Μαυρογένους.

Η φάση των επιτυχιών (1821-1824):

- Οι **Τούρκοι** περιορίζονται στα κατά τόπους φρούρια.
- Οι **Έλληνες** καταλαμβάνουν την Καλαμάτα και την Πάτρα.
- Οι Οθωμανοί απαντούν με αντίποινα σκοτώνοντας άμαχο πληθυσμό (Κωνσταντινούπολη, Σμύρνη, Θράκη, Κύπρος)· ακόμη, απαγχονίζεται ο Πατριάρχης **Γρηγόριος Ε΄ (10 Απριλίου 1821)**.
- Ο αγώνας συνεχίζεται: Αλαμάνα, Γραβιά, Βασιλιά κ.ά. (**Αθανάσιος Διάκος, Οδυσσέας Ανδρούτσος** κατατροπώνουν τουρκικές δυνάμεις).
- **23 Σεπτεμβρίου 1821:** Οι Έλληνες καταλαμβάνουν την **Τριπολιτσά** (τουρκικό διοικητικό κέντρο).
- Στη θάλασσα οι ελληνικές δυνάμεις παρεμποδίζουν τις κινήσεις του τουρκικού στόλου, υποστηρίζοντας τις χερσαίες δυνάμεις και συμμετέχουν σε πολιορκίες παραλιακών φρουρίων.
- **Πάσχα 1822:** Οι Τούρκοι σφάζουν τους **Χιώτες** και αιχμαλωτίζουν πολλούς.
- Σε απάντηση ο **Κανάρης** ανατινάζει την τουρκική ναυαρχίδα.
- **25-28 Ιουλίου 1822:** Ο **Κολοκοτρώνης** διαλύει στα **Δερβενάκια** τη στρατιά του **Δράμαλη**.
- **1823:** Σκοτώνεται ο **Μάρκος Μπότσαρης**.
- **1824:** Ο Σουλτάνος συνάπτει συμμαχία με τον Αιγύπτιο **Μοχάμετ Άλι** (του προσφέρει Κρήτη και Πελοπόννησο)· ο αιγυπτιακός στρατός καταπνίγει την επανάσταση στην **Κρήτη** και καταστρέφει την **Κάσο** και ο τουρκικός τα **Ψαρά**.
- **29 Αυγούστου 1824:** Οι Έλληνες στη ναυμαχία του **Γέροντα (Ανδρέας Μιαούλης)** καταφέρνουν ισχυρό πλήγμα στον τουρκοαιγυπτιακό στόλο.

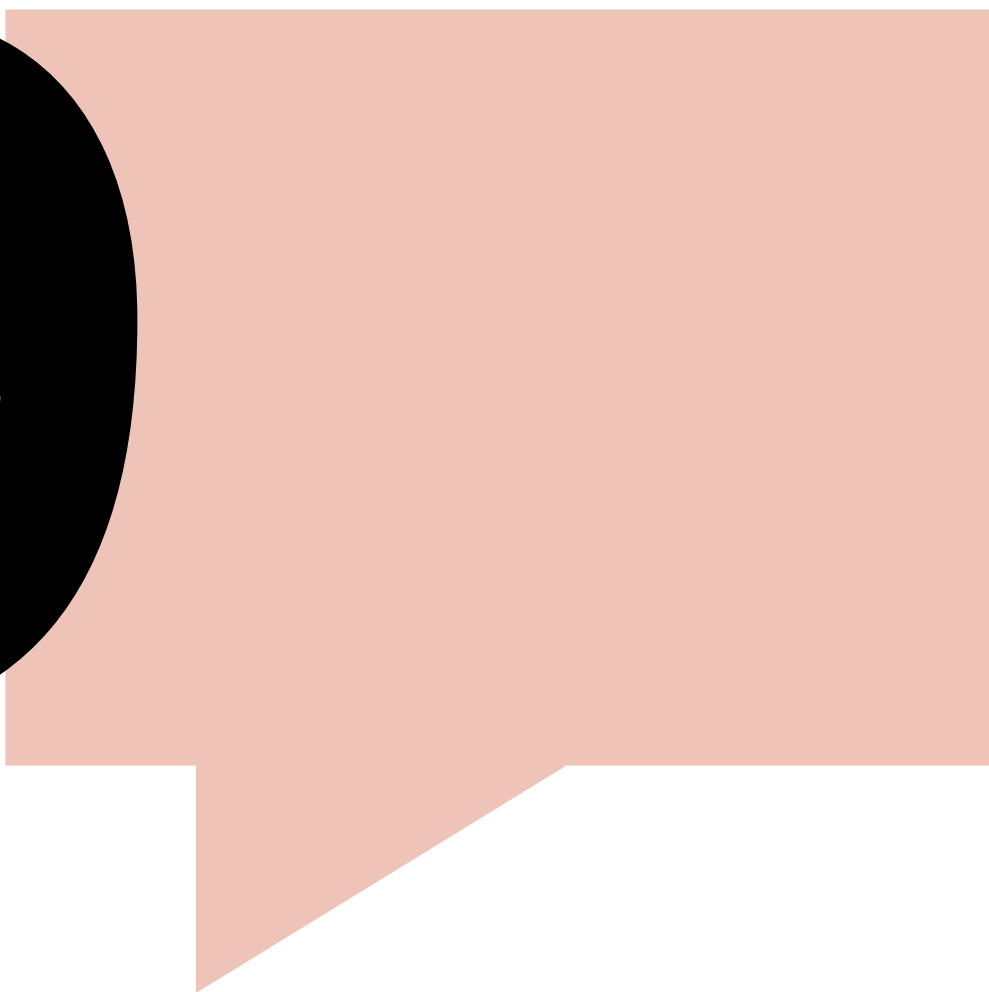
Η φάση της κάμψης (1825-1827):

- **1825:** Ο **Ιμπραήμ** αποβιβάζεται στην Πελοπόννησο χωρίς να βρει ισχυρή αντίσταση.
- **20 Μαΐου 1825:** Ο **Παπαφλέσσας** κάνει στο **Μανιάκι** μία τελευταία απέλπιδα προσπάθεια να σταματήσει τον Ιμπραήμ και αποτυγχάνει.
- **13 Ιουνίου 1825:** Στους **Μύλους** οι **Δημήτριος Υψηλάντης, Κωνσταντίνος Μαυρομιχάλης** και **Μακρυγιάννης** καταφέρνουν πλήγμα στις δυνάμεις του Ιμπραήμ.
- **Απρίλιος 1825 - Απρίλιος 1826:** Οι Τουρκοαιγύπτιοι πολιορκούν το Μεσολόγγι· **10-11 Απριλίου 1826:** Επιχειρείται η ηρωική έξοδος του Μεσολογγίου (σφάζεται όλος ο πληθυσμός).
- **19-24 Νοεμβρίου 1826:** Ο **Γεώργιος Καραϊσκάκης** προσπαθεί στη Στερεά Ελλάδα να διασώσει την επανάσταση (**Μάχη Αράχωβας**).
- **23 Απριλίου 1827:** Ο **Καραϊσκάκης** σκοτώνεται, ενώ μάχεται, και λίγο μετά οι Τούρκοι καταλαμβάνουν την Ακρόπολη της Αθήνας.
- **6 Ιουλίου 1827 (Συνθήκη του Λονδίνου):** **Αγγλία, Γαλλία, Ρωσία** αποφασίζουν την ειρήνευση και την ίδρυση ελληνικού κράτους.



9

9



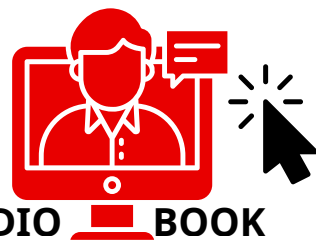


Πρώτες προσπάθειες των επαναστατημένων Ελλήνων για συγκρότηση κράτους

Μορφές πολιτικής οργάνωσης με τοπικό χαρακτήρα :

Ανάγκες της επανάστασης:

- Ανεφοδιασμός των ελληνικών στρατευμάτων.
- Πολιτική οργάνωση των περιοχών που απελευθερώνονταν.
- Ανάγκη διαχείρισης των εθνικών γαιών ή εθνικών κτημάτων.



Τις παραπάνω ανάγκες ανέλαβαν να καλύψουν διάφοροι τοπικοί οργανισμοί :

- 1. Πελοποννησιακή Γερουσία:** Συστάθηκε με πρωτοβουλία Πελοποννησίων προεστών, δίχως τη συμμετοχή κανενός άλλου φορέα του Αγώνα.
- 2. Γερουσία της Δυτικής Χέρσου Ελλάδος:** Είχε επικεφαλής τον Φαναριώτη πολιτικό **Αλέξανδρο Μαυροκορδάτο**.
- 3. Άρειος Πάγος:** Διοικούσε την Ανατολική Στερεά Ελλάδα και είχε επικεφαλής τον Φαναριώτη **Θεόδωρο Νέγρη**.
 - **Καλοκαίρι 1821:** Φθάνει στην Πελοπόννησο ο **Δημήτριος Υψηλάντης** ως εκπρόσωπος του αδερφού του, για να αναλάβει την ηγεσία του Αγώνα· πολλοί οπλαρχηγοί και Φιλικοί συσπειρώνονται γύρω του ενάντια σε Φαναριώτες, προεστούς και ιεράρχες που επιθυμούσαν την εξουσία· τα πράγματα οδηγούσαν σε σύρραξη και μόνο την τελευταία στιγμή αποφεύχθηκε χάρη στον **Κολοκοτρώνη**.

Η Α΄ Εθνοσυνέλευση:

- Ανάγκη **ενιαίας διεύθυνσης** της επανάστασης - **κατάργηση** τοπικών οργανισμών.
- Εκλογές για ανάδειξη **αντιπροσώπων** σε Εθνική Συνέλευση με στόχο τη δημιουργία **κεντρικής διοίκησης**.
- **Α΄ Εθνοσυνέλευση (Δεκέμβριος 1821 - Ιανουάριος 1822, Επίδαυρος)** - Ψήφιση **πρώτου ελληνικού συντάγματος** (σύνταγμα της Επιδαύρου).

Χαρακτηριστικά συντάγματος:

1. Επίδραση από τα γαλλικά συντάγματα.
2. Διακήρυξη ελληνικής ανεξαρτησίας.
3. Θέσπιση αβασίλευτης δημοκρατίας (μοναδική στην Ευρώπη).
4. Ανάδειξη της επανάστασης ως εθνικής και όχι κοινωνικοανατρεπτικής.
5. Οργάνωση διοίκησης:
 - α. Εκτελεστικό** (κυβέρνηση): πενταμελές - πρόεδρος ο **Αλέξανδρος Μαυροκορδάτος**.
 - β. Βουλευτικό**: 70 μέλη - πρόεδρος ο **Δημήτριος Υψηλάντης** - εκπροσωπούνται όμως κυρίως προεστοί.



Η Β' Εθνοσυνέλευση:

- **Μάρτιος - Απρίλιος 1823 (Άστρος Κυνουρίας).**
- **Τροποποίηση** του Συντάγματος του 1822 -«**Νόμος της Επιδαύρου**»:
 1. Κατάργηση τοπικών οργανισμών και θεσμού του αρχιστράτηγου.
 2. Ορισμός του **Πετρόμπεη Μαυρομιχάλη** στο Εκτελεστικό και του **Αλέξανδρου Μαυροκορδάτου** στο Βουλευτικό.

Ο εμφύλιος πόλεμος:

- Σταδιακή ένταση των αντιθέσεων - αρχικά πολιτική σύγκρουση, αργότερα ένοπλη σύρραξη.

Οι αιτίες του εμφυλίου:

1. Αντίθεση ανάμεσα στους προνομιούχους (Φαναριώτες, προεστούς ιεράρχες) και στους πρωταγωνιστές του πολεμικού Αγώνα (οπλαρχηγούς, Φιλικούς).
2. Τοπικιστικές αντιθέσεις.
3. Διαφωνίες για διαχείριση του αγγλικού δανείου.
4. Προσωπικές αντιπαλότητες και φιλοδοξίες.

Οι φάσεις του εμφυλίου:

α. Πρώτη φάση (φθινόπωρο 1823 - καλοκαίρι 1824) - Κολοκοτρώνης (Εκτελεστικό) ≠ Μαυροκορδάτος (Βουλευτικό) - Υποστήριξη Μαυροκορδάτου από τους προεστούς της Πελοποννήσου - Υποχώρηση Κολοκοτρώνη.

β. Δεύτερη φάση (Ιούλιος 1824 - Ιανουάριος 1825) - Συνασπισμός Μαυροκορδάτου, Υδραίων και Ρουμελιωτών οπλαρχηγών - Απομόνωση Πελοποννησίων από το Βουλευτικό - Εισβολή στην Πελοπόννησο και ήττα Πελοποννησίων - Φυλάκιση Κολοκοτρώνη και Ανδρούτσου.

Η Γ' Εθνοσυνέλευση:

- Αρχική σύγκληση - Άνοιξη 1826 (Επίδαυρος) - διάλυση λόγω πτώσης του Μεσολογγίου (10 Απριλίου 1826).
- Τελική σύγκληση - **Άνοιξη 1827 (Τροιζήνα).**

Αποφάσεις:

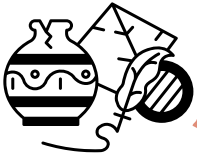
1. Εκλογή **Ιωάννη Καποδίστρια** ως **Κυβερνήτη** (7 χρόνια θητεία).
2. Ψήφιση νέου Συντάγματος (**«Πολιτικόν Σύνταγμα της Ελλάδος»**):
 - α. Προβλέπει διάκριση εξουσιών.
 - β. Περιέχει φιλελεύθερες ιδέες (π.χ. ανεξιθρησκία, ατομικά δικαιώματα, κατάργηση δουλείας).
 - γ. Είναι το πιο δημοκρατικό σύνταγμα της εποχής.



10

1

0



Ελληνική επανάσταση και Ευρώπη

Ελληνική επανάσταση και ευρωπαϊκή διπλωματία (1821-1826) :

- Στόχος επαναστατημένων Ελλήνων - **συμπαράσταση** και βοήθεια των Ευρωπαίων.
- Προβολή της επανάστασης ως **εθνικού κινήματος** με στόχο την ελευθερία, όχι ως κοινωνικής ανατροπής.



Η αρχική στάση των Μεγάλων Δυνάμεων:

- Αρχικά: **αρνητική** στάση Ευρωπαίων (Αγγλίας, Ρωσίας, Αυστρίας, Γαλλίας, Πρωσίας).

Αιτίες της αρνητικής στάσης:



- 1. Επάνοδος της μοναρχίας** στην Ευρώπη μετά το 1815 - δυσαρέσκεια Μεγάλων Δυνάμεων για επαναστάσεις και πολέμους.
- 2. Κοινή επιθυμία για διατήρηση** του οθωμανικού κράτους.
- Η πρώτη διεθνής απόρριψη της επανάστασης - Η **Ρωσία** καταδικάζει την επανάσταση στις Παραδουνάβιες Ηγεμονίες και αποκηρύσσει από το στρατό της τον **Αλέξανδρο Υψηλάντη**.

Η σταδιακή αλλαγή της στάσης των Μεγάλων Δυνάμεων:

1823 : Ο **Τζορτζ Κάνιγκ** (Άγγλος Υπουργός Εξωτερικών) **αναγνωρίζει** τους Έλληνες ως **εμπόλεμη δύναμη** - Η Αγγλία αρχίζει να βλέπει **θετικά** τη δημιουργία ελληνικού κράτους.

Αιτίες αγγλικής μεταστροφής:

1. Προώθηση αγγλικών συμφερόντων στη νοτιοανατολική Μεσόγειο.
2. Αποκλεισμός της Ρωσίας από τη Μεσόγειο.
 - **1824:** Αντίδραση **Ρωσίας: «Σχέδιο τριών τμημάτων»** - δημιουργία τριών αυτόνομων ελληνικών ηγεμονιών - αποτυχημένη προσπάθεια.
 - **1824-1825:** Έντονη επιρροή της Αγγλίας στους Έλληνες:
 1. Σύναψη δύο **δανείων** (1824, 1825).
 2. **«Πράξη προστασίας»** (1825) - αποδοχή της Αγγλίας από τους Έλληνες ως προστάτιδας δύναμης.
 - Σχηματισμός ελληνικών φιλοευρωπαϊκών **κομμάτων:**
 - α. Αγγλικό** (Αλέξανδρος Μαυροκορδάτος).
 - β. Γαλλικό** (Ιωάννης Κωλέττης).
 - γ. Ρωσικό** (Αντρέας Μεταξάς - Θεόδωρος Κολοκοτρώνης).



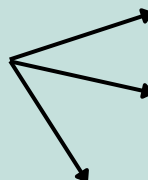
Το κίνημα του φιλελληνισμού :

- **Φιλελληνισμός:** Κίνημα συμπάρασης προς τους Έλληνες - αντίδραση εναντίον της οθωμανικής απολυταρχίας και της Ιερής Συμμαχίας.

Αιτίες εμφάνισης του Φιλελληνισμού:

1. Φιλελεύθερες και ριζοσπαστικές ιδέες της γαλλικής επανάστασης.
2. **Θαυμασμός** Ευρωπαίων για τον **αρχαίο** ελληνικό πολιτισμό.
3. **Αποτροπιασμός** για τις βιαιότητες των Τούρκων κατά αμάχων (π.χ. στη Χίο, στην Κάσο, στην Κρήτη και στα Ψαρά).
4. **Συγκίνηση** για τις ελληνικές επιτυχίες.

Μορφές βοήθειας προς τους Έλληνες :

- 
1. **Οικονομική** (χρήματα, εφόδια, όπλα, τρόφιμα).
 2. **Ηθική** (εκδηλώσεις συμπάρασης).
 3. **Συμμετοχή ξένων** στον Αγώνα των Ελλήνων (π.χ. Byron).

Προς την ίδρυση ανεξάρτητου ελληνικού κράτους (1826-1830):

- **1826 και εξής:** Οριστική απόφαση Μεγάλων Δυνάμεων για **ευνοϊκή λύση** για τους Έλληνες.
- **Ιουλιανή Συνθήκη Λονδίνου (6 Ιουλίου 1827):** Απόφαση για **ίδρυση** αυτόνομου ελληνικού κράτους.
- **Απόρριψη** της Συνθήκης από το Σουλτάνο - **ένοπλη επέμβαση** Μεγάλων Δυνάμεων (Αγγλίας, Γαλλίας, Ρωσίας) - **Ναυμαχία Ναβαρίνου (8 Οκτωβρίου 1827)** - **συντριβή** τουρκοαιγυπτιακού στόλου.
- Έττα Οθωμανών από τους Ρώσους (1829) - **Συνθήκη Αδριανούπολης (14 Σεπτεμβρίου 1829)** - αποδοχή από τους Οθωμανούς της ίδρυσης ελληνικού κράτους.

- **Πρώτη επίσημη αναγνώριση** ανεξάρτητου ελληνικού κράτους:
- **Πρωτόκολλο του Λονδίνου (3 Φεβρουαρίου 1830) - Πρωτόκολλο της Ανεξαρτησίας** (με πρωτοβουλία της Αγγλίας και τη Γαλλίας).

Όροι του «Πρωτοκόλλου της Ανεξαρτησίας»:



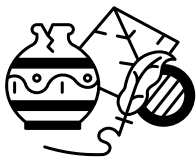
1. Εδάφη του νέου κράτους: Πελοπόννησος, Κυκλάδες, Στερεά Ελλάδα (συνοριακή γραμμή από τον Σπερχειό μέχρι τον Αχελώο).

2. Ηγεμόνας της Ελλάδας: ο Λεοπόλδος του Σαξ Κόμπουργκ (αρνείται τελικά τη θέση).



13

13



Κοινωνικές και πολιτικές διαστάσεις της βιομηχανικής επανάστασης

Πληθυσμιακές μεταβολές: → Ραγδαία αύξηση του πληθυσμού μετά το 1850.

Μετανάστευση:

1. **Εσωτερική:** συγκέντρωση εργατών σε πόλεις.
2. **Εξωτερική:** ΗΠΑ, Καναδάς, Αυστραλία.

Κοινωνικοί μετασχηματισμοί:

Αριστοκράτες-μεγαλογαιοκτήμονες

Διατηρούν την ισχύ τους στην ανατολική και μεσογειακή Ευρώπη. Στην **Αγγλία** ασχολούνται με βιομηχανικές επιχειρήσεις. Στη **Γαλλία** χάνουν σταδιακά την επιρροή τους.

Αστοί Κυρίαρχη κοινωνική τάξη. Διακρίνονται σε:

1. **Μεγαλοαστούς** (βιομήχανοι, μεγαλέμποροι, τραπεζίτες).
2. **Μεσοαστούς** (βιοτέχνες, ελεύθεροι επαγγελματίες).
3. **Μικροαστούς** (δημόσιοι και ιδιωτικοί υπάλληλοι).

→ Κυριαρχούν οικονομικά, πολιτικά, πολιτιστικά οι **μεγαλοαστοί**.

Αγρότες

Το μεγαλύτερο ποσοστό των Ευρωπαίων. Ζουν σε ασταθείς συνθήκες. Μεταναστεύουν.

Εργάτες

Άνδρες, γυναίκες, παιδιά. Διάρκως αυξάνονται. Εργάζονται πολλές ώρες (12-16) σε αντίξοες συνθήκες. Δεν αμείβονται καλά. Αντιμετωπίζουν προβλήματα υγείας και πεθαίνουν νέοι.



AUDIO BOOK

Σοσιαλιστικές θεωρίες :

- Εμφάνιση οικονομικών και πολιτικών θεωριών που προβάλλουν το **κοινωνικό συμφέρον** αντί του οικονομικού.
- Πρώτοι σοσιαλιστές: **Σαιν Σιμόν, Φουριέ, Όουεν, Μπλαν, Πруντόν** - Οραματίζονται μια ιδανική κοινωνία - **ουτοπικός** (= ανέφικτος) **σοσιαλισμός**.
- **Καρλ Μαρξ - Φριντριχ Ένγκελς** - Κομμουνιστικό Μανιφέστο (1848) - Προτροπή προς τους εργάτες για κοινωνική επανάσταση.
- **Καρλ Μαρξ** - Το Κεφάλαιο (1867) - Πρόταση για ανατροπή του καπιταλιστικού συστήματος και δημιουργία ενός νέου συστήματος **χωρίς κοινωνικές τάξεις** στο οποίο αυτοί που παράγουν (εργάτες) θα είναι και ιδιοκτήτες των μέσων παραγωγής. **Αταξική κοινωνία** - δεν υπάρχει η εκμετάλλευση του ανθρώπου από τον συνάνθρωπο - **Μαρξισμός**.



Η ανάπτυξη του συνδικαλισμού :

- Αρχικά οι εργάτες αντιδρούν **χωρίς οργάνωση** (αυθόρμητα) για τις αντίξοες συνθήκες εργασίας.
- **Μετά το 1830** οργανώνονται **σωματεία (συνδικάτα)** για την καλύτερη **διεκδίκηση των δικαιωμάτων** τους (π.χ. λιγότερες ώρες εργασίας [8 ώρες], καλύτερος μισθός, καλύτερες συνθήκες εργασίας, πολιτικά δικαιώματα).
- **1838: Χάρτα του Λαού** (Αγγλική Ένωση Εργατών) - Χαρτιστές διατυπώνουν πολιτικά αιτήματα.
- **Κύριος τρόπος διεκδίκησης - απεργίες** - καταστέλλονται βίαια (π.χ. 1 Μαΐου 1886) - αιματοχυσία στην απεργία των εργατών του Σικάγο - Καθιέρωση **Πρωτομαγιάς** ως εργατικής εορτής.
- **Επιτεύγματα-κατακτήσεις** συνδικαλιστικού κινήματος **έως το 1900:**



1. Μείωση ωρών εργασίας σε 10.
2. Δημιουργία ασφαλιστικών ταμείων.
3. Υπογραφή συλλογικών συμβάσεων με τους εργοδότες για τις κατώτερες αμοιβές των εργατών.

Η πολιτική οργάνωση των εργατών :

- **Λονδίνο 1864: Πρώτη Διεθνής Ένωση Εργατών** - Διαλύεται λόγω διαφωνιών.
- **Παρίσι 1889: Δεύτερη Διεθνής** - Συμμετοχή μόνο μαρξιστών.
- Δημιουργία διαφόρων **σοσιαλιστικών** και **εργατικών πολιτικών κομμάτων** - Διαμόρφωση δύο τάσεων:
 1. Άνοδος στην εξουσία μέσω εκλογών.
 2. Άνοδος στην εξουσία με επανάσταση (**Καρλ Λίμπκνεχτ** - **Ρόζα Λούξεμπουργκ** στη Γερμανία, **Λένιν** στη Ρωσία).

Το κίνημα για τη χειραφέτηση της γυναίκας :

- Τον **19ο αιώνα** οι γυναίκες εργάζονται και αποκτούν οικονομική **ανεξαρτησία** - Διεκδικούν νομική και πολιτική χειραφέτηση.
- **1903:** Η **Έμελιν Πάνκχορστ** ιδρύει την *Κοινωνική και Πολιτική Ένωση Γυναικών* (Αγγλία) - μαχόταν για την παραχώρηση πολιτικών δικαιωμάτων στις γυναίκες (**δικαίωμα ψήφου και συμμετοχής στην πολιτική**).

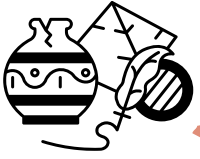


1

7

1

7



Ο Ι. Καποδίστριας ως κυβερνήτης της Ελλάδας (1828-1831). Η ολοκλήρωση της ελληνικής επανάστασης (1829)



AUDIO BOOK

- **1827:** → Εκλογή Ι. Καποδίστρια ως Κυβερνήτη της Ελλάδας.
- **1828:** → Άφιξη Ι. Καποδίστρια στο Ναύπλιο.
- **Κατάσταση Ελλάδας:** Καταστροφές, πείνα, ληστεία, πειρατεία, παρουσία Τούρκων και Αιγυπτίων.

Πολίτευμα και διοίκηση:

- Αναστολή Συντάγματος Τροιζήνας. Συγκέντρωση όλων των εξουσιών στον Κυβερνήτη - Η **Δ' Εθνοσυνέλευση (Άργος 1829)** επικύρωσε αυτές τις αποφάσεις.

Ένοπλες δυνάμεις:

- Συγκρότηση τακτικού **στρατού ξηράς** → **Στόχος:** εκδίωξη Τούρκων, αντιμετώπιση ληστείας.
- Ίδρυση του **Λόχου των Ευελπίδων** (στρατιωτική σχολή).
- Οργάνωση τακτικού **ναυτικού** → **Στόχος:** αντιμετώπιση πειρατείας (Ανδρέας Μιαούλης).

Οικονομία:

- Σχηματισμός **κρατικού ταμείου** (από εισφορές Ελλήνων παροίκων και φιλελλήνων).
- Ίδρυση **Τράπεζας** (βοηθά ο Γαλλοελβετός τραπεζίτης **Εϋνάρδος**).
- Κοπή ελληνικού **νομίσματος** - «**Φοίνικας**» (σύμβολο εθνικής αναγέννησης).
- Αυστηρή λιτότητα στις δημόσιες δαπάνες.
- Εκσυγχρονισμός γεωργίας - εισαγωγή νέων καλλιεργειών (**πατάτα**) - χρήση σιδερένιου **αρότρου**.

- **Ίδρυση:**

- α. Ορφανοτροφείου Αίγινας** - Περιέχει και 3 **αλληλοδιδασκτικά** σχολεία (4ετούς φοίτησης).

- β. 3 ελληνικών** σχολείων (3ετούς φοίτησης).

- γ. Χειροτεχνείων** (επαγγελματικές σχολές).

- δ. Πρότυπου** Σχολείου (σπουδές για δασκάλους αλληλοδιδασκτικών σχολείων).

- ε. Κεντρικού** Σχολείου (προετοιμασία για σπουδές σε πανεπιστήμιο).

- στ. Πρότυπου Αγροκήπιου** (γεωργική σχολή).

- **Εκπαιδευτικοί στόχοι Καποδίστρια:** **1.** Παροχή βασικών γνώσεων.
2. Επαγγελματική κατάρτιση.

Η ολοκλήρωση της επανάστασης 1829 :



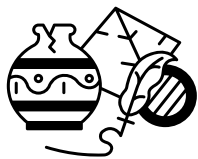
- Τελευταία μάχη: στην **Πέτρα** της Βοιωτίας (12 Σεπτεμβρίου 1829) - Νίκη Ελλήνων με Δ. Υψηλάντη.
- Διεύρυνση συνόρων Ελλάδας: **Συνθήκη Κωνσταντινούπολης («Καλεντέρ Κιόσκ»)** **9/21-7-1832** - Όρια του κράτους: **Παγασητικός-Αμβρακικός κόλπος** - Διπλωματικές επιτυχίες Καποδίστρια.

Η αντιπολίτευση κατά του Καποδίστρια :

- Δυσарέσκεια από **προκρίτους** (Π. Μαυρομιχάλης), **πλοιοκτήτες** (Γ. Κουντουριώτης) και **Φαναριώτες** (Α. Μαυροκορδάτος) για τη συγκεντρωτική εξουσία του Καποδίστρια - **κατάργηση τοπικών εξουσιών και προνομίων.**
- Απαίτηση **Αδ. Κοραή** - παραχώρηση Συντάγματος.
- Υποκίνηση αντιδράσεων από **Αγγλία** και **Γαλλία.**
- **1830:** Πρώτες εξεγέρσεις.
- **1831:** Ανατίναξη δύο ελληνικών πολεμικών πλοίων από τον **Μιαούλη** στον Πόρο.
- Αντικυβερνητική προπαγάνδα από την εφημερίδα **Απόλλων** (Υδρα) - προετοιμασία δολοφονίας Καποδίστρια.
- Κορύφωση σύγκρουσης: **φυλάκιση Πετρόμπεη Μαυρομιχάλη** (προκρίτου) για αντικυβερνητική δράση.
- **Δολοφονία** Καποδίστρια: **Ναύπλιο (27 Σεπτεμβρίου 1831)** - Κωνσταντίνος και Γεώργιος Μαυρομιχάλης.

18

18



Από την άφιξη του Όθωνα (1833) έως την 3η Σεπτεμβρίου 1843

Η εκλογή και η άφιξη του Όθωνα στην Ελλάδα :

Εμφύλιος Καποδιστριακών - Αντικαποδιστριακών (1832) - Κίνδυνος αναταραχής στη ΝΑ Μεσόγειο.

Παρέμβαση Μ. Δυνάμεων :

1. Ορισμός του Βαυαρού πρίγκιπα **Όθωνα** ως **βασιλιά** της Ελλάδας (συνθήκη Λονδίνου 1832).
2. Πολίτευμα: **Απόλυτη μοναρχία**.
3. **Δανειοδότηση** Ελλάδας με 60 εκατομμύρια φράγκα (σε 3 δόσεις).

Η περίοδος της Αντιβασιλείας (1833-1835) :

- **Άφιξη Όθωνα: Ναύπλιο (25 Ιανουαρίου 1833).**
- **Αντιβασιλεία:** Επιτροπή Βαυαρών αξιωματούχων που διοικούν μέχρι την ενηλικίωση του Όθωνα (1835).

- **Μέλη και αρμοδιότητες:**

1. **Άρμανσπεργκ** (πρωθυπουργός - υπουργός Εξωτερικών).

2. **Μάουρερ** (εκπαίδευση, δικαιοσύνη, εκκλησία).

3. **Χάιντεκ** (στρατός).

- **Στόχοι Αντιβασιλείας:**

1. Εθνική ανεξαρτησία.

2. Βασιλική απολυταρχία.

3. Συγκεντρωτική διακυβέρνηση.

- **Διοίκηση:**

1. Διαίρεση σε 10 νομούς.

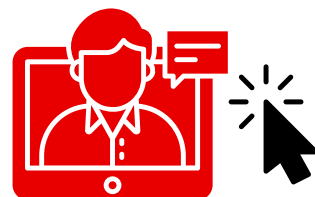
2. Μεταφορά πρωτεύουσας από το Ναύπλιο στην **Αθήνα (1834).**

- **Στρατός:** Οργάνωση με βάση Βαυαρούς στρατιώτες (3.500). Αποκλεισμός Ελλήνων αγωνιστών - οπλαρχηγών - Δυσaráσκεια και σταδιακή στροφή στη ληστεία.

- **Δικαιοσύνη:** Ίδρυση δικαστηρίων και σύνταξη νέων νόμων.

- **Εκπαίδευση:**

1. **Πρωτοβάθμια:** Αλληλοδιδασκτικά δημοτικά σχολεία (7ετούς φοίτησης).



AUDIO BOOK



ΧΡΟΝΟΛΟΓΙΟ

2. Δευτεροβάθμια:

α. Ελληνικά σχολεία (3ετούς φοίτησης) - στις πρωτεύουσες επαρχιών.

β. Γυμνάσια (4ετούς φοίτησης) - στις πρωτεύουσες νομών.

3. Τριτοβάθμια: Πανεπιστήμιο στην Αθήνα (1837) και Πολυτεχνική Σχολή.

• Εκκλησία:

1. Δημιουργία **Αυτοκέφαλης Εκκλησίας** (απεξάρτηση από το Οικουμενικό Πατριαρχείο).

2. Κλείσιμο μικρών μοναστηριών.

- **Στάση Ελλήνων απέναντι στην Αντιβασιλεία:** Δύσπιστη και σταδιακά ξεκάθαρα εχθρική - συνωμοτικές κινήσεις για ανατροπή της (Μεσσηνία 834).

Η περίοδος της απόλυτης μοναρχίας του Όθωνα (1835-1843) :

• Μάιος 1835 :

Συνέχιση της πολιτικής της Αντιβασιλείας από τον **Όθωνα** - Προσπάθεια περιορισμού κομμάτων - απόλυτα συγκεντρωτική εξουσία - Εξεγέρσεις τοπικού χαρακτήρα (Ύδρα, Μεσσηνία).

Η 3η Σεπτεμβρίου 1843:

Αρνητικές εξελίξεις (1835-1843):

1. **Επιδείνωση** της οικονομικής κατάστασης των αγροτών.

2. Έξαρση της **ληστείας**.

3. Αδυναμία αποπληρωμής του χρέους. Επιβολή **οικονομικού ελέγχου**.

4. Στροφή των **στρατιωτικών** κατά του Όθωνα.

- Κινητοποίηση όλων των **κομμάτων** (Α. Μαυροκορδάτος, Ι. Κωλέττης, Α. Μεταξάς, Α. Λόντος) - απαίτηση **παραχώρησης Συντάγματος** για εκτόνωση της κρίσης.

• **2-3 Σεπτεμβρίου 1843:**

Συγκέντρωση έξω από τα Ανάκτορα με επικεφαλής τους **Δημήτριο Καλλέργη** και **Ιωάννη Μακρυγιάννη** - Βασικό αίτημα: **παραχώρηση Συντάγματος**.

- Αρχικά ο Όθωνας αρνείται → Τελικά υποχωρεί: **εκλογές για Εθνοσυνέλευση**.
- **Λήξη** απόλυτης μοναρχίας του Όθωνα.

19

19





**Από την 3η Σεπτεμβρίου 1843
έως την έξωση του Όθωνα (1862)**

Η καθιέρωση της συνταγματικής μοναρχίας :



- **Σύνταγμα 1844:** Πολίτευμα - **Συνταγματική μοναρχία:**
 - α. **Νομοθετική** εξουσία (βασιλιάς, Γερουσία, Βουλή).
 - β. **Εκτελεστική** εξουσία (βασιλιάς - υπουργοί).
 - γ. **Δικαστική** εξουσία (δικαστές).
- **Αυξημένες εξουσίες βασιλιά:** Διορίζει Γερουσία, υπουργούς, δικαστές - συμμετέχει στην Εκτελεστική εξουσία.
- **Γενικός χαρακτηρισμός συντάγματος 1844:** Συντηρητικό με λίγα φιλελεύθερα στοιχεία.



Η διαμάχη αυτοχθόνων-ετεροχθόνων:

- **Αυτόχθονες:** Έλληνες εντός Ελλάδας - **Ετερόχθονες:** Έλληνες εκτός Ελλάδας.
- **Αίτημα αυτοχθόνων:** Μεγαλύτερη συμμετοχή στη διοίκηση.

Αποτελέσματα:

1. Αποκλεισμός ετεροχθόνων από τη διοίκηση.
2. Περιορισμός πολιτικών δικαιωμάτων ετεροχθόνων.

Η λειτουργία του πολιτεύματος:



Δυσλειτουργία πολιτεύματος

Αιτίες: **1.** Οι υπερεξουσίες του βασιλιά **2.** Ανεπίσημη δράση κομμάτων.

Παράδειγμα πολιτειακής δυσλειτουργίας: **Εκλογές 1844** - νοθεία, βία, διαφθορά.

- Νικητής πρώτων εκλογών: Γαλλικό κόμμα. Πρωθυπουργός: **Ι. Κωλέττης**.

Χαρακτηριστικά της πρωθυπουργίας Κωλέττη (1844-1847):

1. Συνεργασία με τον Όθωνα.
2. Παραβίαση συντάγματος.
3. Κατάχρηση δημόσιου πλούτου για κομματικούς σκοπούς.
 - Αρνητική περίοδος για το ελληνικό κράτος.

Μεγάλη Ιδέα και αλυτρωτισμός :

Μεγάλη Ιδέα:

- Άποψη που θεωρεί τη **διεύρυνση των ελληνικών συνόρων** και την **ενσωμάτωση των εκτός Ελλάδας Ελλήνων** απαραίτητες προϋποθέσεις για την ανάπτυξη της Ελλάδας ως χώρας.
- Εισηγητής-εμπνευστής Μεγάλης Ιδέας: **Ι. Κωλέττης** (1844).
- Μαζική **αποδοχή** της Μεγάλης Ιδέας και **υιοθέτησή της** ως κρατικής πολιτικής μέχρι και το 1922.

Αλυτρωτισμός:

- Πολιτική με στόχο την ένταξη των «αλύτρωτων» Ελλήνων στην Ελλάδα (μέσω της επέκτασής της).
- Αντίθεση με τη Μεγάλη Ιδέα - **Αγγλικό κόμμα (Αλ. Μαυροκορδάτος):** Η Ελλάδα να αναπτυχθεί πρώτα **οικονομικά** και μετά να επεκταθεί εδαφικά - περιορισμένη υποστήριξη.

Ο Κριμαϊκός πόλεμος (1854-1856) και ο ελληνισμός :

- **1854:** Έναρξη **ρωσοτουρκικού** πολέμου - Πεδίο σύγκρουσης: **Χερσόνησος Κριμαίας** (Νότια Ρωσία).
- Ελλάδα: **ευκαιρία** για διεύρυνση των συνόρων - Εξεγέρσεις (Θεσσαλία, Ήπειρος, Μακεδονία).
- **Κατάληψη και ναυτικός αποκλεισμός του Πειραιά** (1854-1857) από Αγγλία και Γαλλία (σύμμαχοι Τούρκων).
- **1856:** Αποτυχία ελληνικών εξεγέρσεων - Ήττα Ρώσων στον Κριμαϊκό πόλεμο.
- **Ευνοϊκή εξέλιξη: Μεταρρυθμίσεις - Εκσυγχρονισμός** Οθωμανικής αυτοκρατορίας - **«Χάτι Χουμαγιούν»** (1856) - Εξασφάλιση της ισότητας όλων των υπηκόων - Έναρξη περιόδου ανάπτυξης του Ελληνισμού της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας.
- Κατάργηση «ευρωπαϊκών» κομμάτων στην Ελλάδα - έντονη **δυσανεμία** Ελλήνων για τις Μ. Δυνάμεις.

Η έξωση του Όθωνα (1862):

- Βαθμιαία αστικοποίηση Ελλάδας - Εμφάνιση **νέων φιλελεύθερων πολιτικών** - Ενίσχυση αντιοθωνικού ρεύματος.
- **1859-1862:** Κορύφωση αντίδρασης - Εξέγερση στο **Ναύπλιο** (1η Φεβρουαρίου 1862, **Ναυπλιακά**).
- **1862:** Εξέγερση της βασιλικής φρουράς της Αθήνας - Ο Όθωνας κηρύσσεται **έκπτωτος**.
- **12 Οκτωβρίου 1862: Αποχώρηση Όθωνα** - Καταφεύγει στο Μόναχο όπου πεθαίνει το 1867.



20

2

0



Από την έξωση του Όθωνα (1862)
έως το κίνημα στο Γουδί (1909)

Ο Γεώργιος Α΄ βασιλιάς των Ελλήνων - Η ενσωμάτωση των Επτανήσων :

1. Αναγόρευση του Δανού πρίγκιπα **Γουλιέλμου-Γεωργίου Γκλύξμπουργκ** Βασιλιά των Ελλήνων- **Γεώργιος Α΄**.

1863:



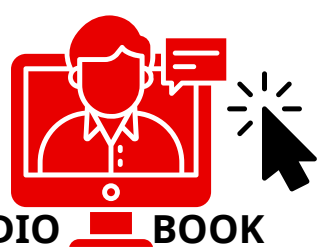
2. Αγώνες Επτανησίων για ένωση με την Ελλάδα (Αγγλική κατοχή από το 1809).

3. Η Αγγλία μη μπορώντας να κρατήσει άλλο τα Επτάνησα τα προσφέρει δώρο στην Ελλάδα.

1864:



Επίσημη προσάρτηση Επτανήσων από την Αγγλία στην Ελλάδα.



Το σύνταγμα του 1864 :

Χαρακτηριστικά του συντάγματος του 1864:

Δημοκρατική αρχή(λαϊκή ο βασιλιάς ανώτατος άρχοντας κυριαρχία).

Νέο Πολίτευμα: **Βασιλευόμενη Δημοκρατία**

→ α. Νομοθετική εξουσία:

βασιλιάς και Βουλή (καταργήθηκε η Γερουσία ως αντιδημοκρατικός θεσμός). **Καθολικό δικαίωμα ψήφου** στους άνδρες **άνω των 21 ετών**.

→ β. Εκτελεστική εξουσία:

βασιλιάς και υπουργοί (διορίζονται από τον βασιλιά).

→ γ. Δικαστική εξουσία:

ανεξάρτητη (δεν διορίζεται από τον βασιλιά).

Εσωτερικές πολιτικές εξελίξεις :

- **1864-1881:** Κυρίαρχο πολιτικό πρόσωπο: **Αλέξανδρος Κουμουνδούρος** (δέκα φορές πρωθυπουργός). **Έργο** Κουμουνδούρου:
 1. Διανομή αδιάθετων **εθνικών γαιών** (1871).
 2. **Επέκταση** ελληνικών συνόρων (προσάρτηση Θεσσαλίας 1881).
 3. Υποστήριξη αλυτρωτικών επιδιώξεων (π.χ. ενίσχυση Κρητικής Επανάστασης 1866-1869) - Αντίδραση Γεωργίου και απομάκρυνση Κουμουνδούρου από την πρωθυπουργία.
 4. Προσπάθεια **εκσυγχρονισμού** και **ανάπτυξης** της ελληνικής οικονομίας.
- **Προβλήματα του κοινοβουλευτισμού μετά το 1864:**
 1. **Πελατειακές σχέσεις** πολιτών - βουλευτών.
 2. Απουσία κομμάτων.
 3. **Αυθαιρεσία βασιλιά** - διορίζει ή ανατρέπει κυβερνήσεις.

- **1874 :** Κριτική στην αυθαιρεσία του βασιλιά: **Χαρίλαος Τρικούπης** - προτείνει την **αρχή της «δεδηλωμένης»:** δικαίωμα σχηματισμού κυβέρνησης έχει όποιος διαθέτει τη δηλωμένη εμπιστοσύνη της πλειοψηφίας των βουλευτών (Άρθρο «Τις πταίει;» στην εφημερίδα «Καιροί»).

- **1875:**
 1. Διορισμός του Χ. Τρικούπη ως προσωρινού πρωθυπουργού από τον Γεώργιο.
 2. Διεξαγωγή εκλογών - Νίκη του κόμματος του Χ. Τρικούπη.
 3. Αποδοχή της αρχής της «δεδηλωμένης» από τον Γεώργιο (Λόγος του Θρόνου) - Νέα πολιτική εποχή για την Ελλάδα - κατάργηση βασιλικής αυθαιρεσίας - δημοκρατική πρόοδος.

Ο δικομματισμός:

- Αρχή «δεδηλωμένης» - ενίσχυση μεγάλων κομμάτων - αποδυνάμωση μικρών (λόγω έλλειψης πλειοψηφίας).
- **1885-1895:** Κυριαρχία δύο βασικών «κομμάτων εξουσίας» (**Δικομματισμός**):
 1. «Νέον ή Νεωτεριστικόν» (Χαρίλαος Τρικούπης).
 2. «Εθνικόν» (Θεόδωρος Δηλιγιάννης).



Το πρόγραμμα του Χαρίλαου Τρικούπη:

Βασικός στόχος: → Δημιουργία **σύγχρονου** και **ανεπτυγμένου** κράτους.

Πρόγραμμα Τρικούπη:

1. Κατασκευή μεγάλων **δημόσιων έργων** (σιδηρόδρομος, διώρυγα Ισθμού Κορίνθου κ.ά.).
2. **Ανασυγκρότηση ένοπλων δυνάμεων:** α. Οργάνωση στρατού από Γάλλους ειδικούς. β. Σχολή Ευελπίδων - Σχολή Ναυτικών Δοκίμων.
3. **Εξυγίανση** δημόσιας διοίκησης - αξιοκρατία στις προσλήψεις.
4. Ειρηνική συμβίωση με την Οθωμανική αυτοκρατορία.

Παρενέργειες του προγράμματος του Τρικούπη:

1. **Βαρύτατη φορολογία** (για την κατασκευή των έργων).
2. **Υπέρογκος δανεισμός** του ελληνικού κράτους.
3. Προνομιακή μεταχείριση των πλούσιων Ελλήνων του εξωτερικού ώστε να επενδύσουν στην Ελλάδα



Οι θέσεις του
Θεόδωρου Δηλιγιάννη:

- Χαμηλή φορολόγηση.
- Υπεράσπιση **αδύναμων οικονομικά στρωμάτων** της ελληνικής κοινωνίας.
- Κατηγορίες προς τον Τρικούπη για εύνοια προς τους πλούσιους.
- Κατάργηση του νόμου «περί προσόντων των δημοσίων υπαλλήλων» -**κατάργηση αξιοκρατικών κριτηρίων.**
- Υποστήριξη της Μεγάλης Ιδέας (επέκταση του ελληνικού κράτους).

Η πορεία προς την οικονομική και εθνική κρίση:

- **1893:** Αδυναμία Ελλάδας να αποπληρώνει τα χρέη της -**Πτώχευση** (Χ. Τρικούπης: «Δυστυχώς επτωχεύσαμεν»).
- **1895:** Εκλογές - Ήττα Τρικούπη (δεν εκλέγεται ούτε βουλευτής) -**Νίκη Δηλιγιάννη.**
- **1896:** Επανάσταση στην Κρήτη.
- **1897:** Αποστολή ελληνικού στρατού στην Κρήτη (Φεβρουάριος).

Ο πόλεμος του 1897 και οι πολιτικές εξελίξεις έως το 1908 :

- **5 Απριλίου 1897: Κήρυξη πολέμου** από την Τουρκία στην Ελλάδα (λόγω της βοήθειας προς την Κρήτη).
- **Απρίλιος - Μάιος 1897:** Επέλαση Τούρκων και κατάκτηση της Θεσσαλίας - Υποχώρηση ελληνικού στρατού μέχρι τη Λαμία.
- **20 Μαΐου 1897: Λήξη πολέμου - Ήττα Ελλήνων** (αιτίες: αριθμητική υπεροχή και οργάνωση τουρκικού στρατού - αποδιοργάνωση ελληνικού στρατού και έλλειψη σχεδιασμού).
- **22 Νοεμβρίου 1897: Συνθήκη Λονδίνου** - Ταπεινωτικός όρος για την Ελλάδα: υπέρογκη **πολεμική αποζημίωση** προς την Τουρκία (100 εκατομμύρια χρυσά φράγκα).
- Αδυναμία πληρωμής αποζημίωσης - Σύναψη **νέου δανείου** - Επιβολή **Διεθνούς Οικονομικού Ελέγχου** από τις Μ. Δυνάμεις (- διαχείριση των εσόδων του ελληνικού κράτους ώστε να αποπληρωθούν τα δάνεια).
- **1897 και εξής:**
 1. Αυξανόμενη **δυσάρεσκη** και **απογοήτευση** του ελληνικού λαού για τους πολιτικούς και τον βασιλιά.
 2. Συνεχείς **παρεμβάσεις** του βασιλιά στην πολιτική (εσωτερική και εξωτερική).
 3. Εκδήλωση κινήματος αντίδρασης το **1909** από το **Στρατιωτικό Σύνδεσμο Αθηνών** στο Γουδί.

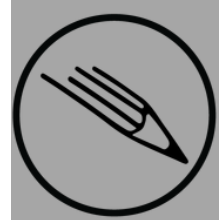


2

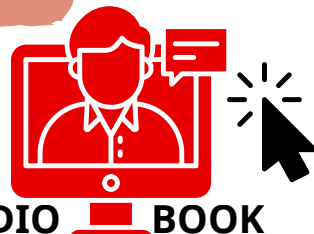
1

2

1



Το κρητικό ζήτημα (1821-1905)



AUDIO BOOK

Κρητικό ζήτημα :

Οι προσπάθειες των Κρητών και του ελληνικού κράτους για ένωση της Κρήτης με την Ελλάδα και η εμπλοκή της Οθωμανικής αυτοκρατορίας και των Μ. Δυνάμεων σε αυτές τις προσπάθειες.

Οι κρητικές επαναστάσεις του 19ου αιώνα μέχρι την αυτονομία της Κρήτης:

1η επανάσταση :

1823-1824 Εξέγερση στη Δυτική Κρήτη - Καταστολή από τον Μοχάμετ Άλι - Έναρξη αιγυπτιοκρατίας (1824-1840).

2η επανάσταση :

1841 - Εξέγερση των Κρητών για την επαναφορά της τουρκικής κυριαρχίας - Συμμετοχή του Αλέξανδρου Κουμουνδούρου - Καταστολή της επανάστασης μέσα σε λίγους μήνες (**Κίνημα του Χαιρέτη**).

3η επανάσταση :

1858 - Μικρής κλίμακας εξέγερση με αφορμή τον Κριμαϊκό (ρωσοτουρκικό) πόλεμο (**Κίνημα Μαυρογένη**).

4η επανάσταση :

1866-1869 - Μεγάλη Κρητική Επανάσταση - Αρχικές επιτυχίες (1866) και βοήθεια από το ελληνικό κράτος (πρωθυπουργός: Αλ. Κουμουνδούρος) - Γρήγορη καταστολή λόγω της παρέμβασης των Μ. Δυνάμεων υπέρ της Οθωμανικής αυτοκρατορίας - Κορυφαία στιγμή: Ανατίναξη επαναστατών στη **Μονή Αρκαδίου** (8 Νοεμβρίου 1866) - Αναζωπύρωση του φιλελληνισμού στην Ευρώπη.

- **Επιτυχία της επανάστασης του 1866-1869: «Οργανικός Νόμος»** = Τοπικό σύνταγμα της Κρήτης:

1. Πρόσληψη και χριστιανών υπαλλήλων στη διοίκηση.
2. Συμμετοχή χριστιανών αντιπροσώπων στη Γενική Διοίκηση.
3. Ισοτιμία τουρκικής και ελληνικής γλώσσας.
4. Μεικτά δικαστήρια αποτελούμενα τόσο από χριστιανούς όσο και από μουσουλμάνους.

5η επανάσταση :

1878 - Αποτυγχάνει στρατιωτικά, αναγκάζει όμως το σουλτάνο να υπογράψει τη **«Σύμβαση της Χαλέπας»:**

1. Γενικός Διοικητής και χριστιανός.
 2. Πλειοψηφία χριστιανών στη Γενική Διοίκηση.
- Η Κρήτη μπαίνει σε καθεστώς **ημιαυτονομίας**.



6η επανάσταση :

1889 - Νέα αποτυχία - Καταργείται από τους Οθωμανούς η «Σύμβαση της Χαλέπας».

7η επανάσταση :

1896-1897 - Αρχικές επιτυχίες με τον Τιμολέοντα Βάσσο - Τελική αποτυχία λόγω της ταυτόχρονης κήρυξης πολέμου από την Τουρκία στην Ελλάδα και της παρέμβασης των Μ. Δυνάμεων.

Η αυτονόμηση της Κρήτης («Κρητική Πολιτεία»):

- Με παρέμβαση των Μ. Δυνάμεων ο σουλτάνος αναγνωρίζει την **αυτονομία** της Κρήτης το **1897 - «Κρητική Πολιτεία»**.
- Ορίζεται ως **Ύπατος Αρμοστής** (διοικητής) ο **Γεώργιος Β΄** (δευτερότοκος γιος του βασιλιά Γεώργιου Α΄).
- Ως Υπουργός Δικαιοσύνης ορίζεται ο νέος πολιτικός **Ελευθέριος Βενιζέλος**.
- Ολιγωρία Γεώργιου Β΄ για ένωση της Κρήτης με την Ελλάδα - Έκρηξη **επανάστασης του Θερίσου (1905)** - Επικεφαλής: **Ελευθέριος Βενιζέλος, Κωνσταντίνος Φούμης, Κωνσταντίνος Μάνος** - Κήρυξη Ένωσης με την Ελλάδα.
- Αντικατάσταση του Γεωργίου Β΄ από τον **Αλέξανδρο Ζαΐμη**.
- Αντίδραση των Μ. Δυνάμεων □ προσωρινή αποτυχία της Ένωσης με την Ελλάδα.
- Τελική διευθέτηση του κρητικού ζητήματος - Ένωση με την Ελλάδα - **1913 (τέλος Βαλκανικών πολέμων)**.



2

2

2

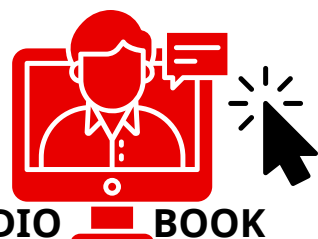
2



Τα Βαλκάνια των αλληλοσυγκρουόμενων εθνικών επιδιώξεων

ΕΘΝΙΚΕΣ ΕΠΙΔΙΩΞΕΙΣ ΒΑΛΚΑΝΙΚΩΝ ΕΘΝΩΝ :

1. **1812-1815:** Αυτονόμηση Σερβίας.
2. **1830:** Ανεξαρτησία Ελλάδας.
3. **1870:** Ίδρυση Βουλγαρικής **Εξαρχίας** (Αυτοκέφαλης Εκκλησίας).



Η βαλκανική κρίση των ετών 1875-1878 :

- **1875-1876:** Επανάστασεις κατά των Οθωμανών σε: **Βοσνία, Ερζεγοβίνη, Βουλγαρία.**
- **1877:** Μαζικές σφαγές από τους Οθωμανούς - Κήρυξη πολέμου από τους Ρώσους στην Οθωμανική αυτοκρατορία (**Ρωσοτουρκικός πόλεμος**).
- **1878:** Επανάστασεις και στη **Θεσσαλία, τη Μακεδονία, την Ήπειρο** και την **Κρήτη.**

Η συνθήκη του Αγίου Στεφάνου (Φεβρουάριος 1878) :

- **1878 :** Ήττα Οθωμανών από τους Ρώσους - Υπογραφή της συνθήκης του **Αγίου Στεφάνου** - Κύριος όρος : Δημιουργία **«Μεγάλης Βουλγαρίας»** (εκτεταμένο κράτος που περιλαμβάνει και πολλούς Έλληνες).

Το συνέδριο του Βερολίνου (Ιούνιος 1878):

Αντίδραση **Μ. Βρετανίας** και **Γερμανίας** για τη «Μεγάλη Βουλγαρία» - θεωρούν ότι εξυπηρετεί τη Ρωσία.

Αποφάσεις Συνεδρίου Βερολίνου:

1. Δημιουργία μικρότερης **Βουλγαρίας** και της **Ανατολικής Ρωμυλίας**.
2. Ανεξαρτησία **Σερβίας, Ρουμανίας, Μαυροβουνίου**.
3. **Βοσνία - Ερζεγοβίνη** υπό αυстро-ουγγρική κυριαρχία.
4. **Μακεδονία, Θράκη, Ήπειρος** παραμένουν οθωμανικές.
5. Παραχώρηση της **Κύπρου** στην Αγγλία.

Η ενσωμάτωση της Θεσσαλίας και της Άρτας στην Ελλάδα (1881) :

- Η Ελλάδα εκμεταλλεύεται τον ρωσοτουρκικό πόλεμο (1877-1878) - επανάσταση στη Θεσσαλία και αποστολή στρατού.
- Μετά την ήττα των Οθωμανών από τους Ρώσους η Ελλάδα διεκδικεί στο Συνέδριο του Βερολίνου μερίδιο από την Οθωμανική αυτοκρατορία.
- **1880-1881:** Ελληνοτουρκικές διαπραγματεύσεις - **1881:** Απόφαση παραχώρησης της **Θεσσαλίας** (εκτός της Ελασσόνας) και της **Άρτας** στην Ελλάδα.

Η προσάρτηση της Α. Ρωμυλίας από τη Βουλγαρία (1885) :

- Παραβίαση Συνεδρίου του Βερολίνου από τη **Βουλγαρία** - προσάρτηση Ανατολικής Ρωμυλίας (περιείχε πολλούς Έλληνες).
- Κήρυξη πολέμου από τη **Σερβία** στη Βουλγαρία.
- Απαίτηση του ελληνικού λαού για κήρυξη πολέμου στη Βουλγαρία - Τελικά τηρείται ουδέτερη στάση.

Μακεδονικό ζήτημα και μακεδονικός αγώνας:

- **Μακεδονικό ζήτημα:** Ο πολιτικός - διπλωματικός - εκπαιδευτικός και αργότερα ένοπλος αγώνας για τον έλεγχο της Μακεδονίας από την Ελλάδα, τη Σερβία και τη Βουλγαρία.
- **1893:** Ίδρυση στη Θεσσαλονίκη από Βούλγαρους της «**Εσωτερικής Μακεδονικής Επαναστατικής Οργάνωσης**» (Ε.Μ.Ε.Ο.): Προσπάθεια των **Βουλγάρων** να ενώσουν όλο τον πληθυσμό της Μακεδονίας για την αποτίναξη του οθωμανικού ζυγού και την αυτονόμηση της Μακεδονίας - Βαθύτερος στόχος: η μελλοντική προσάρτηση της Μακεδονίας.
- **1895:** Ίδρυση στη Σόφια της «**Ανώτατης Μακεδονικής Επιτροπής**» (Komitet) - Στόχοι ίδιοι με αυτούς της Ε.Μ.Ε.Ο.
- **1898:** Δημιουργία ένοπλων βουλγαρικών σωμάτων («**Κομιτατζήδες**») - Επιδρομές και λεηλασίες σε ελληνόφωνα χωριά της βόρειας Μακεδονίας και της Δυτικής Θράκης.

Η ελληνική αντίδραση:

- **1896-1897:** Αποστολή **πρώτων ελληνικών ένοπλων** ομάδων στη Μακεδονία - Σποραδικές συγκρούσεις με τους «Κομιτατζήδες» - Ανεπίσημος πόλεμος με τη Βουλγαρία.
- Πολιτική διπλωματική δραστηριοποίηση των Ελλήνων: Πρωταγωνιστές:

1. Μητροπολίτης Καστοριάς Γερμανός Καραβαγγέλης.
2. Ίων Δραγούμης.
3. Λάμπρος Κορομηλάς.

- **1903:** Όξυνση του Μακεδονικού Ζητήματος - Εξέγερση **Βουλγάρων** στις 20 Ιουλίου (**Εξέγερση του Ίλιντεν**)- Κατάπνιξη από τους Οθωμανούς.
- **1904:** Άφιξη τακτικού **ελληνικού στρατού** στη Μακεδονία και συμμετοχή και τουρκικού στρατού - Ένταση και εξάπλωση των ένοπλων συγκρούσεων.
- Κεντρική μορφή των Ελλήνων: **Παύλος Μελάς** —→ Πεθαίνει μετά από προδοσία και συνεργασία Οθωμανών και Βουλγάρων στα Σιάτιστα (13 Οκτωβρίου 1904).

Το κίνημα των Νεοτούρκων (1908):



- **Παρακμή** Οθωμανικής αυτοκρατορίας:
 1. Διοικητικά προβλήματα.
 2. Περιορισμός εδαφών.
 3. Οικονομική κυριαρχία μη οθωμανικών πληθυσμών (π.χ. Ελλήνων, Αρμενίων, Εβραίων).
- Αντίδραση: Δημιουργία της οργάνωσης **«Ένωση και Πρόοδος»** από Τούρκους αξιωματικούς, αστούς και διανοούμενους -**«Νεότουρκοι»** (δίνουν έμφαση πλέον στην εθνική και όχι στη θρησκευτική ταυτότητα).

Καλοκαίρι 1908:

Κίνημα Νεοτούρκων στη **Θεσσαλονίκη** - Απαίτηση **συντάγματος** από το σουλτάνο
 -Προβολή φιλελεύθερων ιδεών: **Ισότητα - αδελφότητα βαλκανικών λαών** (πρόσχημα για την επιβολή τουρκικής κυριαρχίας).

Φθινόπωρο 1908:

1. Παραχώρηση **συντάγματος** από το σουλτάνο.
2. **Αμνηστία** στους ένοπλους Έλληνες και Βούλγαρους - **Λήξη** Μακεδονικού Αγώνα.



2

7

2

7

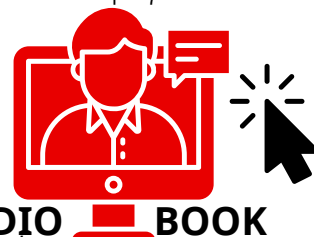


Το κίνημα στο Γουδί (1909)

Οι ιστορικές αιτίες της εμφάνισης του κινήματος στο Γουδί :

- ➔ **Οικονομικά προβλήματα:** πτώχευση (1893), Δ.Ο.Ε. (1898), μείωση εξαγωγών, ελάττωση εξωελλαδικών κεφαλαίων.
- ➔ **Πολιτική κρίση:** αδράνεια και ανικανότητα πολιτικής ηγεσίας, ταπεινωτική ήττα 1897, πολιτική αστάθεια (συχνή αλλαγή κυβερνήσεων).
- ➔ Διάχυτη **κοινωνική δυσαρέσκεια**.
- ➔ Λαϊκή **αμφισβήτηση των πολιτικών και της μοναρχίας** (ειδικά των πριγκίπων Κωνσταντίνου και Γεώργιου Β΄).

Η εκδήλωση του κινήματος στο Γουδί :



- **Μάιος 1909:** Ίδρυση «**Στρατιωτικού Συνδέσμου**»: Οργάνωση κατώτερων αξιωματικών που αντιδρά για την **διαφθορά** και την **παρακμή** του ελληνικού στρατεύματος.
- Προσπάθειες διαπραγματεύσεων με την κυβέρνηση - αποτυχία.
- **12 Αυγούστου 1909:** Προσπάθεια σύλληψης της ηγεσίας του «Συνδέσμου» - Ανάληψη ηγεσίας από τον συνταγματάρχη **Νικόλαο Ζορμπά** - **15 Αυγούστου 1909:** Εκδήλωση στρατιωτικού κινήματος στο στρατόπεδο στο **Γουδί**.
- Υποχώρηση κυβέρνησης υπό το φόβο πραξικοπήματος - Επιστροφή στρατιωτικών στις θέσεις τους.

Τα αιτήματα του «Στρατιωτικού Συνδέσμου»:

1. **Αναδιοργάνωση** ενόπλων δυνάμεων.
2. **Απομάκρυνση** από το στράτευμα των **πριγκίπων** (Κωνσταντίνου, Αλέξανδρου, Γεώργιου Β΄) - Κατάργηση **ευνοιοκρατίας και αναξιοκρατίας** στο στράτευμα - Ανεμπόδιστη βαθμολογική **εξέλιξη** στρατιωτικών.
3. Γενικότερα αλλά αόριστα αιτήματα για **μεταρρυθμίσεις** στη **διοίκηση του κράτους**, στην **οικονομία**, στη **δικαιοσύνη** και στην **εκπαίδευση**.

Οι κοινωνικές και πολιτικές συνέπειες του κινήματος στο Γουδί:

- Άμεση **υιοθέτηση** από την ελληνική κοινωνία των γενικότερων πολιτικοκοινωνικών αιτημάτων του «Συνδέσμου».
- Κίνημα στο Γουδί: **καταλύτης για ευρύτερη κοινωνική εξέγερση** με κεντρικό αίτημα την «Ανόρθωση».
- **14 Σεπτεμβρίου 1909: Μαζικό λαϊκό συλλαλητήριο** έξω από τα ανάκτορα με οργανωτές το «Σύνδεσμο» και διάφορες επαγγελματικές οργανώσεις (κυρίως μεγαλέμπορους και εξαγωγείς) - Τεράστια συμμετοχή του κόσμου.
- Άμεση αντίδραση βασιλιά Γεωργίου - διορισμός του **Κυριακούλη Μαυρομιχάλη** ως πρωθυπουργού.
- Αμοιβαία καχυποψία «Συνδέσμου» και Κυβέρνησης Μαυρομιχάλη - αδυναμία υλοποίησης των αιτημάτων.

Λύση: Πρόσκληση του **Ελευθέριου Βενιζέλου** από την Κρήτη για να αναλάβει την πρωθυπουργία.



28

2

8



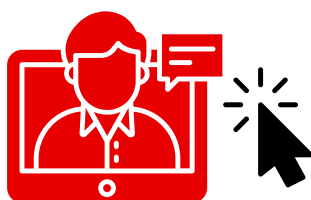
Ο Ελευθέριος Βενιζέλος πρωθυπουργός: η βενιζελική πολιτική της περιόδου 1910-1912

Η ανάδειξη του Βενιζέλου ως πρωθυπουργού της Ελλάδας :

- **Φθινόπωρο 1909:** Πρόσκληση του Βενιζέλου από τον «Στρατιωτικό Σύνδεσμο» - Άρνηση Βενιζέλου.
- Άρνητική στάση Βενιζέλου σχετικά με το αίτημα για κατάργηση της μοναρχίας - Φόβοι για διχασμό του λαού - Προσπάθεια διατήρησης των πολιτικών ισορροπιών και της κοινωνικής συνοχής.
- Τελική συμφωνία μεταξύ βασιλιά, Βενιζέλου, «Συνδέσμου» και κομμάτων:
Διεξαγωγή εκλογών για ανάδειξη Αναθεωρητικής Βουλής - Διατήρηση του υπάρχοντος πολιτεύματος, αλλά μεταβολή των άρθρων του Συντάγματος.
- **Εκλογές:** Αύγουστος και Νοέμβριος 1910 - Νίκη κόμματος Βενιζέλου («Φιλελεύθεροι») - Ο Βενιζέλος πρωθυπουργός.

Το νέο σύνταγμα του 1911:

1. Προστασία **ατομικών ελευθεριών και δικαιωμάτων** (π.χ. ιδιοκτησία, ελευθεροτυπία, ελευθερία λόγου).
2. Δυνατότητα κρατικής **απαλλοτρίωσης** τσιφλικιών με στόχο την αναδιανομή της γης σε ακτήμονες (κολίγους).
3. Θέσπιση **μονιμότητας** δημοσίων υπαλλήλων.
4. **Αφαίρεση** δικαιώματος του «εκλέγεσθαι» από στρατιωτικούς και δημοσίους υπαλλήλους.
5. Καθιέρωση **υποχρεωτικής δωρεάν εκπαίδευσης**.
 - Επίδραση από τις προοδευτικές και ριζοσπαστικές ιδέες της μικρής κοινοβουλευτικής ομάδας των «**Κοινωνιολόγων**» (Αλέξανδρου Παπαναστασίου).



Η γενικότερη πολιτική του Βενιζέλου ως πρωθυπουργού :

- **Αναδιοργάνωση** ενόπλων δυνάμεων (στο ναυτικό από Άγγλους, στο πεζικό από Γάλλους).
- Άσκηση **προσωπικής επιρροής** στο στράτευμα.
- **Αξιοποίηση** όλων των αξιωματικών.
- **Επαναφορά του πρίγκιπα Κωνσταντίνου** στην ηγεσία του στρατού (- συμβιβασμός με τη μοναρχία).
- **Στόχος της πολιτικής του Βενιζέλου:** Η καλύτερη δυνατή κοινωνική, οικονομική και στρατιωτική **προετοιμασία της Ελλάδας ώστε, όταν συμμετάσχει σε πόλεμο, να υλοποιήσει το όραμα της «Μεγάλης Ιδέας».**



Η αποδοχή της πολιτικής του Βενιζέλου :

- **Μάρτιος 1912:** Εκλογική νίκη του κόμματος του Βενιζέλου με συντριπτική υπεροχή - Ριζική ανανέωση του Κοινοβουλίου - Είσοδος δεκάδων νέων βουλευτών - Ανανέωση του πολιτικού συστήματος.
- Γενική αποδοχή του Βενιζέλου από τους Έλληνες **ως ηγέτη ικανού** να διευρύνει και να εκσυγχρονίσει το ελληνικό κράτος.

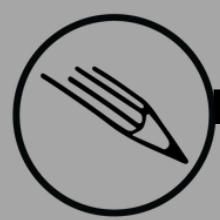


3

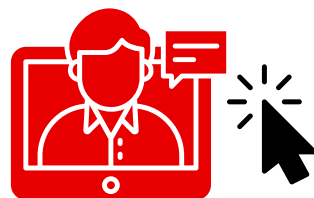
2

3

2



Η Ελλάδα στον Α΄ Παγκόσμιο πόλεμο - Ο Εθνικός Διχασμός



AUDIO BOOK



Η θέση του Βενιζέλου :

- Η **Αντάντ** θα αναδειχθεί νικήτρια του πολέμου.
- Συμμετοχή στον πόλεμο στο πλευρό της Αντάντ - διεκδίκηση **εδαφικών ανταλλαγμάτων** μετά τον πόλεμο.
- Υποστηρικτές της θέσης του Βενιζέλου: τμήματα των **λαϊκών τάξεων** και **μεγαλοαστική τάξη** (κυρίως της Διασποράς).



Η θέση του Κωνσταντίνου :

- Επιθυμία συμμαχίας με τις **Κεντρικές Δυνάμεις**.
- Λόγω της συμμετοχής της Βουλγαρίας και της Οθωμανικής αυτοκρατορίας στην Κεντρική Συμμαχία, ο Κωνσταντίνος τελικά υποστηρίζει την **«διαρκή ουδετερότητα»** - ουσιαστικά εξυπηρετεί τα γερμανικά συμφέροντα.
- Υποστηρικτές της θέσης του Κωνσταντίνου: **μικροαστοί** (φοβούνται την ένταξη των οικονομικά ισχυρών ετεροχθόνων στον πόλεμο) και τμήματα **λαϊκών τάξεων που δεν επιθυμούν** νέους πολέμους.

Η σύγκρουση Βενιζέλου - Κωνσταντίνου:

- **Φεβρουάριος 1915:** Κατάληψη Δαρδανελίων από την Αντάντ - Προσπάθεια Βενιζέλου να βάλει την Ελλάδα στον πόλεμο - Αντίδραση Κωνσταντίνου - **Παραίτηση** Βενιζέλου.
- **Μάιος 1915: Εκλογές** - Νίκη Βενιζέλου - Κήρυξη επιστράτευσης - Νέα διαφωνία με τον Κωνσταντίνο - **Νέα παραίτηση** Βενιζέλου.
- **Δεκέμβριος 1915: Νέες εκλογές** - Απέχουν οι Φιλελεύθεροι του Βενιζέλου - Ανάδειξη φιλοβασιλικής Κυβέρνησης.

Η εμπλοκή της Ελλάδας στον Α΄ Παγκόσμιο πόλεμο:

- **Οκτώβριος 1915: Απόβαση** και στρατοπέδευση δυνάμεων της **Αντάντ** στη **Θεσσαλονίκη** - Κατάρρευση σερβικού στρατού υπό την πίεση του βουλγαρικού στρατού.
- **Μάιος 1916: Εισβολή** γερμανικών και βουλγαρικών στρατευμάτων στην **Α. Μακεδονία** - Απώλεια των **εδαφικών κερδών των Βαλκανικών πολέμων** - Ο **ελληνικός στρατός δεν αντιδρά** τηρώντας την εντολή για «ουδετερότητα» του Κωνσταντίνου - Αιχμαλωτίζεται και οδηγείται στη Γερμανία ολόκληρο το Δ΄ Σώμα Στρατού.

Οι Επίστρατοι και το κίνημα της Εθνικής Άμυνας:

- **Ιούνιος 1916:** Απαίτηση της **Αντάντ** για **αφοπλισμό** των φιλοβασιλικών ενόπλων δυνάμεων της Ελλάδας.
- Υποχώρηση Κωνσταντίνου - Απόλυση των φιλοβασιλικών στρατιωτικών - Ταυτόχρονη ίδρυση **παραστρατιωτικών φιλοβασιλικών οργανώσεων («Επίστρατοι»:** 200.000 μέλη).
- Παράλληλη δράση βενιζελικών στρατιωτικών - ίδρυση του κινήματος της **«Εθνικής Άμυνας»** στη **Θεσσαλονίκη** - Απαίτηση για συμμετοχή της Ελλάδας στον πόλεμο στο πλευρό της Αντάντ.

Η Προσωρινή Κυβέρνηση της Θεσσαλονίκης :

Εγκατάσταση **Προσωρινής Κυβέρνησης** υπό τον **Βενιζέλο** στη **Θεσσαλονίκη (καλοκαίρι 1916)** - Διαταγή επιστράτευσης στο πλευρό της Αντάντ.



Ο Εθνικός Διχασμός:

- **Φεβρουάριος 1915 - Καλοκαίρι 1916:** Διαρκής κλιμάκωση της έντασης και της διαφωνίας ανάμεσα στον **Βενιζέλο** και τον **Κωνσταντίνο**.
- **Αποτέλεσμα:** Δημιουργία **δύο** ταυτόχρονων αντίπαλων κέντρων εξουσίας: **«Κράτος των Αθηνών»** (= Κωνσταντίνος) και **«Κράτος της Θεσσαλονίκης»** (= Βενιζέλος).
- Πολιτικός και κοινωνικός διχασμός των Ελλήνων - **«Εθνικός Διχασμός»** - Πρώτη ελληνική εμφύλια σύγκρουση του 20ού αιώνα

Η δυναμική επέμβαση της Αντάντ και η έξωση του Κωνσταντίνου:

- **Φθινόπωρο 1916:** Στρατιωτική **επίθεση** της **Αντάντ** στην **Αθήνα** με απόβαση στον **Πειραιά** - Απόκρουση από τις φιλοβασιλικές δυνάμεις.
- **Νοέμβριος 1916:** **Διώξεις** στην Αθήνα σε βάρος βενιζελικών από το βασιλικό καθεστώς (Νοεμβριανά, 35 νεκροί).
- **Νοέμβριος 1916 - Ιούνιος 1917:** **Ναυτικός και εμπορικός αποκλεισμός** του Πειραιά (= «Κράτος Αθηνών») από την Αντάντ - Άσκηση πίεσης προς τον Κωνσταντίνο για να αποχωρήσει.
- **Ιούνιος 1917:** **Αποχώρηση Κωνσταντίνου** από την Ελλάδα - Δεν παραιτείται και στη θέση του αφήνει τον γιο του **Αλέξανδρο**.

Η ανάληψη της εξουσίας από τον Βενιζέλο :

- **Καλοκαίρι 1917:** **Επιστροφή Βενιζέλου** στην Αθήνα - **Κήρυξη πολέμου** στις Κεντρικές Δυνάμεις.
- Συμμετοχή ελληνικών στρατιωτικών δυνάμεων στον πόλεμο - Σύγκρουση με βουλγαρικές δυνάμεις στη Μακεδονία (Μάχες του **Σκρα** και της **Δοϊράνης** το **1918**) - Νίκες ελληνικού στρατού.
- Επαναφορά της Βουλής που διαλύθηκε το 1915 - **«Βουλή των Λαζάρων»**.
- **Απολύσεις** φιλοβασιλικών υπαλλήλων και στρατιωτικών - **Εκτοπισμός** φιλοβασιλικών στην Κορσική.



3

3

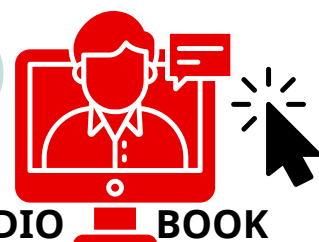
3

3



Η ρωσική επανάσταση

Η κρίση του τσαρικού καθεστώτος :



- **Τέλη 19ου αιώνα - αρχές 20ού αιώνα** το 85% του πληθυσμού ήταν **αγρότες**.
- Μεγάλα κτήματα -**γαιοκτήμονες** ≠ **μικροκαλλιεργητές** - ζούσαν σε άσχημες συνθήκες.
- Συχνές **εξεγέρσεις** με αίτημα τον αναδασμό της γης.
- Μερικές περιοχές είχαν γνωρίσει αξιόλογη **βιομηχανική ανάπτυξη**.
- Οι **εργάτες** ζούσαν το ίδιο άθλια με τους αγρότες.
- Η κοινωνική ένταση κλιμακώθηκε μετά την ήττα της Ρωσίας στον ρωσοϊαπωνικό πόλεμο (1904-1905).
- **1905:** Ο τσάρος **Νικόλαος Β΄** θεσπίζει νομοθετικό σώμα (συνταγματική μοναρχία).
- **1905-1906:** Η επανάσταση στη Μόσχα καταπνίγεται στο αίμα.
- Η επιστράτευση Ρώσων (Α΄ Παγκόσμιος πόλεμος) παρέλυσε την οικονομία.
- Τα τσαρικά στρατεύματα αντιμετώπιζαν και την ήττα στα στρατόπεδα μαχών.

Η αστική επανάσταση του Φεβρουαρίου 1917 :

- **Φεβρουάριος 1917:** Νέα επανάσταση που επιβλήθηκε του τσάρου.
- Τη διακυβέρνηση του κράτους ασκούσαν **μετριοπαθείς φιλελεύθεροι αστοί**.
- Οργανώθηκαν τα σοβιέτ = συμβούλια εργατών και στρατιωτών σε διάφορες πόλεις.
- **Μάρτιος 1917:** Ο τσάρος παραιτείται.
- **Η προσωρινή κυβέρνηση:**
 1. Αναγνώρισε κάποια ατομικά δικαιώματα.
 2. Νομιμοποίησε τα σοβιέτ.
 3. Προετοίμασε τη σύγκληση συνέλευσης για την κατάρτιση συντάγματος.

Αρνήθηκε:

1. Να αποσύρει τα στρατεύματα της Ρωσίας από τον πόλεμο.
2. Να προχωρήσει σε αναδασμό της γης.

Αιτήματα των κομμουνιστών (μπολσεβίκων) με επικεφαλής τον **Βλαντιμίρ Ίλιτς Ουλιάνοφ ή Λένιν:**

1. Κατάργηση της φιλελεύθερης προσωρινής κυβέρνησης.
2. Όλη η εξουσία να περάσει στα σοβιέτ.
3. Η γη να μοιραστεί στους αγρότες.
4. Η Ρωσία να αποσυρθεί αμέσως από τον πόλεμο.

Η σοσιαλιστική οκτωβριανή επανάσταση του 1917 :

- **Μάιος 1917:** Οι Ρώσοι κομμουνιστές (**μπολσεβίκοι**) κατόρθωσαν να πάρουν την πλειοψηφία στα **σοβιέτ**.
- **25-26 Οκτωβρίου 1917:** Οργανώνεται νέα επανάσταση (**Οκτωβριανή επανάσταση**), η οποία παίρνει την εξουσία από τους μετριοπαθείς.

Πράξεις της νέας κυβέρνησης:

1. Αφαίρεσε από τους ιδιοκτήτες τους κι έθεσε υπό τον έλεγχό της όλες τις μεγάλες οικονομικές μονάδες.
2. Ανέθεσε τη διοίκηση των εργοστασίων στα σοβιέτ των εργατών και των μεγάλων αγροκτημάτων στα σοβιέτ των αγροτών.
3. Αναγνώρισε το δικαίωμα της αυτοδιάθεσης στις διάφορες εθνότητες της χώρας.
4. Απέσυρε τη χώρα (**Συνθήκη Μπρεστ-Λιτόφσκ, 3 Μαρτίου 1918**) από τον πόλεμο (αφενός γιατί δεν είχαν δυνάμεις και αφετέρου διότι τον θεωρούσαν ιμπεριαλιστικό), παραχωρώντας όμως πολλά εδάφη στη Γερμανία.

Ο εμφύλιος πόλεμος και η ξένη επέμβαση :

- Λίγο αργότερα ξέσπασε **εμφύλιος πόλεμος** ανάμεσα στους **τσαρικούς** και τους **μπολσεβίκους**.
- Η Αντάντ έστειλε στρατό στο πλευρό του τσάρου, μαζί και η Ελλάδα (**εκστρατεία στην Ουκρανία**).
- **1921**: Τελικά οι μπολσεβίκοι επικράτησαν.



Η ίδρυση της Σοβιετικής Ένωσης :

Λίγο αργότερα το κράτος πήρε τη μορφή ομοσπονδίας και ονομάστηκε **Ένωση Σοβιετικών Σοσιαλιστικών Δημοκρατιών (ΕΣΣΔ)** ή **Σοβιετική Ένωση** - το πρώτο σοσιαλιστικό κράτος το κόσμου.

Η επίδραση της οκτωβριανής επανάστασης στην Ευρώπη :

- Ενίσχυσε την **κινητικότητα** στις γραμμές των **λαϊκών τάξεων** σε πολλές χώρες της Ευρώπης.
- **1919:** Στη Μόσχα ιδρύεται η **Γ΄ Διεθνής ή Κομμουνιστική Διεθνής ή Κομιτέρν**.
- **1918-1919:** Στη **Γερμανία** οργανώθηκε επανάσταση (Οκτώβριος 1918) από τους **σπαρτακιστές** αλλά τελικά ηττήθηκαν.
- **1919:** Επανάσταση ξέσπασε στην **Ουγγαρία**, επικράτησε σοβιετικό καθεστώς για λίγο, αλλά τελικά ανατράπηκε.
- Στις χώρες της Αντάντ εκδηλώθηκαν απεργίες και άρχισαν να ιδρύονται τα **κομμουνιστικά κόμματα**. Ένα από αυτά ήταν και το Σοσιαλιστικό Εργατικό Κόμμα Ελλάδας (**Σ.Ε.Κ.Ε.**) [**1918**], το επονομαζόμενο σήμερα **Κ.Κ.Ε.**



3

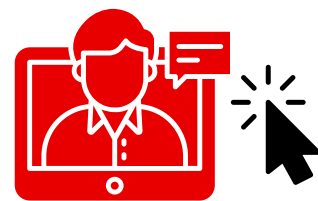
4

3

4



Η λήξη του Α΄ Παγκόσμιου πολέμου και οι μεταπολεμικές ρυθμίσεις



AUDIO BOOK

Το Συνέδριο του Παρισιού - Γενικό πλαίσιο :

- **Φθινόπωρο 1918:** Λήξη Α΄ Παγκόσμιου Πολέμου.
- **Ιανουάριος 1919 - Ιανουάριος 1920:** Συνέδριο του Παρισιού ή **Συνέδριο ειρήνης** - Οι νικητές του πολέμου αποφασίζουν τους όρους της ειρήνης.
- Οι ηττημένοι, οι ουδέτεροι και η Σοβιετική Ένωση δεν προσκαλούνται στο Συνέδριο



Παράγοντες που επηρεάζουν καθοριστικά τις αποφάσεις του Συνεδρίου:

1. Η ανάγκη **αναδιαμόρφωσης** των ευρωπαϊκών συνόρων - διάλυση των αυτοκρατοριών.
2. Η επιδίωξη της Γαλλίας για **εξουθένωση και απομόνωση της Γερμανίας**.
3. Η επιθυμία για **απομόνωση και εγκλωβισμό της Σοβιετικής Ένωσης** εκτός Ευρώπης.
4. Η **«αρχή της αυτοδιάθεσης»** (ιδέα του Αμερικανού Προέδρου Ουίλσον) - το δικαίωμα κάθε λαού να αποφασίζει μόνος του για το μέλλον του.

Οι συνθήκες ειρήνης που επιβλήθηκαν στους ηττημένους του πολέμου από το Συνέδριο του Παρισιού:

Η συνθήκη των Βερσαλιών:

- **Ιούνιος 1919** - Επιβάλλεται στη **Γερμανία**.

Όροι:

1. Παραχώρηση γερμανικών εδαφών στη Γαλλία, στο Βέλγιο, στη Δανία και στις νεοσύστατες Πολωνία, Τσεχοσλοβακία και Λιθουανία.
2. Αναγνώριση της Ρηνανίας και του Σάαρ ως αποστρατιωτικοποιημένης ζώνης.
3. Πληρωμή βαριών πολεμικών αποζημιώσεων.
4. Εγκατάλειψη αποικιών που είχε κερδίσει από τη Ρωσία το 1918 (Συνθήκη Μπρεστ-Λιτόφσκ).
5. Ελαχιστοποίηση των ενόπλων δυνάμεων, σχεδόν αφοπλισμός της Γερμανίας.



Η συνθήκη του Αγίου Γερμανού:

- **Σεπτέμβριος 1919** - Επιβάλλεται στην **Αυστροουγγαρία**.

Όροι:

1. Αναγνώριση της ανεξαρτησίας της Ουγγαρίας, της Τσεχοσλοβακίας, της Γιουγκοσλαβίας και της Πολωνίας.
2. Παραχώρηση εδαφών στα νεοσύστατα κράτη.

Η συνθήκη του Νεϊγύ:

- **Νοέμβριος 1919** - Επιβάλλεται στη **Βουλγαρία**.

Όροι:

1. Παραχώρηση Α. Μακεδονίας και Δ. Θράκης στην Ελλάδα.
2. Παραχώρηση εδαφών στη Ρουμανία και τη Σερβία.
3. Είναι δυνατή η ανταλλαγή πληθυσμών μεταξύ Ελλάδας και Βουλγαρίας.

Η συνθήκη του Τριανόν:

Ιούνιος 1920 - Επιμέρους συνθήκη που αφορά την **Ουγγαρία**.

Όροι:

Παραχώρηση εδαφών στην Τσεχοσλοβακία, τη Ρουμανία και τη Γιουγκοσλαβία.

Η συνθήκη των Σεβρών:

• **28 Ιουλίου - 10 Αυγούστου 1920** - Επιβάλλεται στην **Οθωμανική αυτοκρατορία**.

Όροι:

1. Παραχώρηση της Μεσοποταμίας, της Παλαιστίνης και της Υπεριορδανίας στη Βρετανία.
2. Παραχώρηση της Συρίας και του Λιβάνου στη Γαλλία.
3. Το Κουρδιστάν και η Αρμενία ανεξαρτητοποιούνται.
4. Τα νησιά Ίμβρος, Τένεδος και η Α. Θράκη (σχεδόν μέχρι την Κωνσταντινούπολη) παραχωρούνται στην Ελλάδα.
5. Ο σουλτάνος αναγνωρίζει την ελληνική κυριαρχία στα νησιά του Β. και Α. Αιγαίου.
6. Η Ιταλία παραχωρεί τα Δωδεκάνησα εκτός της Ρόδου στην Ελλάδα.
7. Η Αντάντ αναθέτει στην Ελλάδα τη διοίκηση της περιοχής της Σμύρνης για πέντε χρόνια με την προοπτική να γίνει δημοψήφισμα για την τύχη της.
8. Η περιοχή των Στενών (Ελλήσποντος, Προποντίδα, Βόσπορος) τίθενται υπό διεθνή έλεγχο.

Η Κοινωνία των Εθνών :

Κοινωνία των Εθνών: Διεθνής οργανισμός με στόχο την **ειρηνική επίλυση** των εθνικών - κρατικών διαφορών και την **αποφυγή έκρηξης νέου πολέμου**.

Διαλυτικά στοιχεία:

1. Η δυνατότητα κάθε κράτους **άσκησης βέτο** στις αποφάσεις του οργανισμού.
2. Η δυνατότητα κάθε κράτους **για μη συμμόρφωση στις υποδείξεις** του οργανισμού.



3

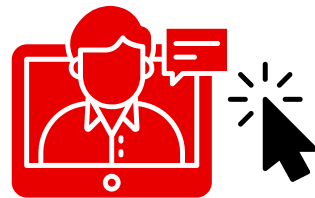
5

3

5



Οι διεκδικήσεις της Αντάντ και της Ελλάδας στην Οθωμανική αυτοκρατορία



AUDIO BOOK

- **Οκτώβριος 1918:** Συνθηκολόγηση σουλτάνου - **κατάληψη** σημαντικών σημείων της Οθωμανικής αυτοκρατορίας από τις Δυνάμεις της Αντάντ.
- **Συμμετοχή Ελλάδας** στην κατάληψη της Οθωμανικής αυτοκρατορίας - το θωρηκτό **Γ. Αβέρωφ** αγκυροβολεί στο Βόσπορο - προβολή των ελληνικών διεκδικήσεων.

Διεκδικήσεις του **Βενιζέλου** στο Συνέδριο του Παρισιού:



1. Ολόκληρη η **παραλιακή ζώνη της Δυτικής Μικράς Ασίας**.
2. Η **Ίμβρος**, η **Τένεδος** και η **Α. Θράκη** σχεδόν έως την Κωνσταντινούπολη.
Για να ενισχύσει αυτές τις διεκδικήσεις, ο **Βενιζέλος** έστειλε **δυνάμεις** στην εκστρατεία της Αντάντ εναντίον των **μπολσεβίκων**.



ΧΡΟΝΟΛΟΓΙΟ

Υποστήριξη των ελληνικών διεκδικήσεων από την **Βρετανία** θεωρεί ότι η ελληνική παρουσία στη Μ. Ασία:

1. Θα λειτουργήσει ως **εμπόδιο για τις ιταλικές επιδιώξεις** στην περιοχή.
2. Θα παρέχει στήριξη στις μικρές **βρετανικές δυνάμεις** που ελέγχουν τα **Στενά**.

- **Απρίλιος 1919: Εντολή** της Αντάντ για αποστολή ελληνικών στρατευμάτων στην περιοχή της Σμύρνης.
- **2 Μαΐου 1919: Αποβίβαση ελληνικού στρατού στη Σμύρνη** και κατάληψη της γύρω περιοχής (17.000 τ.χλμ.).

Οι **Έλληνες** υποδέχονται με ενθουσιασμό τον ελληνικό στρατό ≠ Οι **Τούρκοι** αντιδρούν αρνητικά.

Σημειώνονται **επεισόδια** μικρής έκτασης με ευθύνη και των δύο πλευρών - νεκροί και τραυματίες.

Οι **Ιταλοί**, που κατέχουν την περιοχή νότια της ελληνικής ζώνης της Σμύρνης, πολλές φορές **υποκινούν ή υποβοηθούν** τις τουρκικές αντιδράσεις και τα επεισόδια.



3

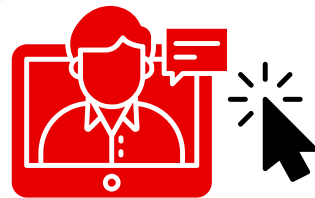
6

3

6



Ο ελληνισμός της δυτικής Μικράς Ασίας και του Πόντου



AUDIO BOOK

Ο ελληνισμός της δυτικής Μικράς Ασίας :

Από τα μέσα του 19ου αιώνα πολλοί Έλληνες μετανάστευσαν στη **Μικρά Ασία** εξαιτίας των μεταρρυθμίσεων του Χάτι Χουμαγιούν και των θετικών οικονομικών προοπτικών.

- Αν και οι μουσουλμανικοί πληθυσμοί αποτελούσαν την πλειονότητα, οι ελληνορθόδοξες κοινότητες είχαν έντονη παρουσία.
- Οι Έλληνες ήταν πλειονότητα στη **Σμύρνη**, ενώ διέθεταν σημαντική παρουσία και σε άλλες πόλεις.

Η οικονομική και πνευματική δραστηριότητα των Ελλήνων:

- Ασχολούνταν κυρίως με το **εμπόριο** και τις **επιχειρήσεις**.
- Λειτουργούσαν πολλά ελληνικά **σχολεία**.
- Υπήρχαν **τυπογραφεία**, όπου εκδίδονταν ελληνικά βιβλία και εφημερίδες.

Ο ελληνισμός του Πόντου:

- Ζούσε οργανωμένος σε ελληνορθόδοξες κοινότητες.
- Μεγάλα εμπορικά κέντρα: **Τραπεζούντα, Κερασούντα, Σαμψούντα**.
- Κέντρο της ελληνικής παιδείας υπήρξε το **«Φροντιστήριο» της Τραπεζούντας**, που είχε ιδρυθεί στα **τέλη του 17ου αιώνα**.

Οι διωγμοί του μικρασιατικού ελληνισμού :

Αιτίες:

1. Η ενίσχυση του τουρκικού εθνικισμού.
2. Η επιδίωξη ισχυρών συμφερόντων να κερδίσουν κυρίαρχη θέση στην οθωμανική οικονομία.

Μέτρα εκδίωξης των Μικρασιατών Ελλήνων:

1. **150.000 Έλληνες** εκτοπίστηκαν στην **ενδοχώρα** με το επιχείρημα ότι θα έθεται σε κίνδυνο τις τουρκικές πόλεις αν δέχονταν ελληνική επίθεση.
2. Οργανώθηκαν τα **τάγματα εργασίας** στα οποία κατατάσσονταν **άνδρες άνω των 45 ετών**, που οδηγούνταν για **αγγαρείες** σε **λατομεία** και **δημόσια έργα** στο εσωτερικό της χώρας, όπου εξοντώθηκαν κατά χιλιάδες.

Η κίνηση αυτονομίησης στον Πόντο:



- Στα τέλη του Α΄ Παγκοσμίου πολέμου εκδηλώθηκε αυτονομιστική κίνηση των Ελλήνων του Πόντου στη βάση του δικαιώματος της αυτοδιάθεσης των λαών.
- Τον **Ιανουάριο του 1920** ιδρύθηκε **ομόσπονδο ποντοαρμενικό κράτος** σε εδάφη που κατοικούσαν Πόντιοι και Αρμένιοι, το οποίο αναγνωρίστηκε από τη συνθήκη των Σεβρών αλλά η ζωή του υπήρξε σύντομη.



3

7

3

7



Το τουρκικό εθνικό κίνημα

Εξελίξεις στην Τουρκία :



- Η **ήττα** της Οθωμανικής αυτοκρατορίας και η παρουσία στρατευμάτων της Αντάντ σε διάφορες περιοχές της χώρας γέννησαν **αισθήματα ταπείνωσης** στους μουσουλμανικούς - τουρκικούς πληθυσμούς του οθωμανικού κράτους.
- Κάποιοι στρατιωτικοί αρνούσαν να παραδοθούν: ο **Μουσταφά Κεμάλ (1881-1938)** άρχισε να οργανώνει **κίνημα** σε περιοχές που δεν ελέγχονταν από την Αντάντ.
- **Ιούνιος 1919:** Στην **Αμάσεια** (Πόντος) ο **Κεμάλ** και οι συνεργάτες του έθεσαν ως στόχο την οργάνωση ενός κινήματος με σκοπό όχι τη διατήρηση μιας πολυεθνικής Οθωμανικής αυτοκρατορίας αλλά τη δημιουργία μιας **εθνικής Τουρκίας**.

Καλοκαίρι - Φθινόπωρο 1919 : Ερζερούμ, Σεβάστεια: Πραγματοποιούνται **δυο** συνέδρια. Εκεί:

- 1. Ο Κεμάλ ανακηρύχθηκε αδιαμφισβήτητος **ηγέτης**.
- 2. Διατυπώθηκαν οι βάσεις μιας **εθνικής διακήρυξης**.



- **1919 (τέλη):** Ο Κεμάλ ορίζει ως έδρα του εθνικού κινήματος την **Άγκυρα**.
- **Ιανουάριος 1920:** Οι Κεμαλικοί κερδίζουν τις εκλογές στη Βουλή και επιτυγχάνουν η νέα Βουλή να αποδεχθεί ως δική της τη διακήρυξή τους (**Εθνικό Συμβόλαιο**).
- **Μάρτιος 1921:** Οι Βρετανοί αντιδρώντας διαλύουν τη Βουλή. Ο Κεμάλ συγκαλεί την **Α΄ Μεγάλη Εθνοσυνέλευση** στην **Άγκυρα**, όπου ψηφίζεται **νέο σύνταγμα**, το οποίο όριζε:

1. Η χώρα θα ονομάζεται από εδώ και πέρα **Τουρκία**.
2. **Καταργούσε το θρησκευτικό χαρακτήρα** που είχε ως τότε το κράτος θεσπίζοντας το κοσμικό κράτος.
3. Προέβλεπε ότι η **νομοθετική εξουσία** θα ασκούσαν από τη **Μεγάλη Εθνοσυνέλευση**.

- Ο **Κεμάλ** αναδείχθηκε **αρχηγός** του κράτους και **πρωθυπουργός**.
- **Νοέμβριος 1920:** Οι Κεμαλικοί **διαλύουν το ποντοαρμενικό κράτος** και στρέφονται στη **Μ. Ασία**.

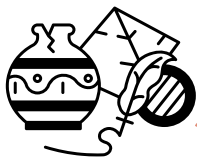


3

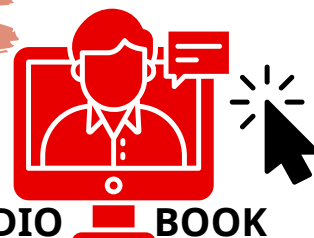
8

3

8



Ο μικρασιατικός ελληνισμός (1919-1922)



Η ελληνική διοίκηση της Μικράς Ασίας :

- Η ελληνική διοίκηση εγκαταστάθηκε στη **Σμύρνη** παράλληλα με την απόβαση του ελληνικού στρατού.
- **Υπάτος αρμοστής** ορίστηκε ο **Αριστείδης Στεργιάδης**, η πολιτική του οποίου προκάλεσε αντιδράσεις μεταξύ των Ελλήνων.
- Οι ελληνικές αρχές επιτέλεσαν σημαντικό έργο στην **οικονομία**, στην **εκπαίδευση**, στην **υγεία** και στην **επανεγκατάσταση των προσφύγων**.

Οι επιχειρήσεις του ελληνικού στρατού έως το καλοκαίρι του 1920 :

- Ο ελληνικό στρατός κατέλαβε τα εδάφη για τα οποία είχε εντολή.
- Ο Βενιζέλος πήρε από το συνέδριο του Παρισιού άδεια επέκτασης της ελληνικής ζώνης κατοχής και έτσι ο ελληνικός στρατός κατέλαβε την **Α. Θράκη** και προέλασε σε βάθος **100-150 χλμ. στη Μικρά Ασία**.

Η απόρριψη της συνθήκης των Σεβρών από το τουρκικό κίνημα αντίστασης:

Ο Κεμάλ απέρριψε τη συνθήκη και οι σύμμαχοι άρχισαν να επιφυλάσσονται για την ελληνική παρουσία στη Μ. Ασία.

Οι εκλογές του 1920 και η επάνοδος του Κωνσταντίνου:

Το οξυμμένο πολιτικό κλίμα:

1. Δολοφονική απόπειρα κατά του **Βενιζέλου** στο Παρίσι.
2. Δολοφονία του αντιβενιζελικού **Ίωνα Δραγούμη** στην Αθήνα.

Οι εκλογές:

- Ο **Βενιζέλος** προκήρυξε **εκλογές** αμέσως μετά την επιτυχία των Σεβρών.
- Απέναντι στον Βενιζέλο σχηματίστηκε μια αντιβενιζελική συμμαχία με ηγέτη τον **Δημήτριο Γούναρη** που υποσχόταν τον τερματισμό του πολέμου.
- Ο αιφνίδιος θάνατος του **Αλέξανδρου**, που εκτελούσε χρέη βασιλιά, έδωσε στις εκλογές μορφή δημοψηφίσματος για την επιστροφή ή όχι του **Κωνσταντίνου** στην Ελλάδα.

- Οι εκλογές έγιναν τελικά το **Νοέμβριο του 1920** και ο Βενιζέλος ηττήθηκε.
- Η φιλοβασιλική κυβέρνηση οργάνωσε **δημοψήφισμα** και ο **Κωνσταντίνος επανήλθε** το **Δεκέμβριο του 1920**.

—> Διπλωματικές επιτυχίες του τουρκικού κινήματος αντίστασης:

Οι Δυνάμεις χρησιμοποίησαν ως πρόφαση την επιστροφή του Κωνσταντίνου προκειμένου να **αλλάξουν τη στάση τους** απέναντι στην Ελλάδα.

—> Διπλωματικές κινήσεις του Κεμάλ:

- Συμφωνία συνεργασίας με τη **Σοβιετική Ένωση** (Μάρτιος 1921).
- Συμφωνίες με **Γαλλία** (Μάρτιος και Οκτώβριος 1921) και **Ιταλία** (Μάρτιος 1921).

Οι ελληνικές δυνάμεις είχαν πλέον μόνο την **αγγλική** υποστήριξη αλλά και αυτή σε διπλωματικό επίπεδο.



Οι εξελίξεις έως τον Αύγουστο του 1922

- Η **κυβέρνηση** και ο **Κωνσταντίνος** αποφάσισαν να συνεχίσουν τον πόλεμο.
- Επίθεση του ελληνικού στρατού το **καλοκαίρι του 1921** μέχρι το **Σαγγάριο** - ισχυρή αντίσταση των Τούρκων □ **υποχώρηση** στη γραμμή **Εσκή Σεχίρ - Κιουτάχεια - Αφιόν Καραχισάρ**.
- Ο **Κεμάλ**, ενισχυμένος πλέον, εμφανιζόταν αδιάλλακτος.
- Στην **Αθήνα** ενισχύονταν οι **αντιπολιτευτικές φωνές** και οξυνόταν η **οικονομική κρίση**.
- Στις **13 Αυγούστου 1922** εκδηλώθηκε η τουρκική αντεπίθεση - η ελληνική άμυνα κατέρρευσε - στις **27 Αυγούστου** οι Τούρκοι μπήκαν στη **Σμύρνη** - ο **μικρασιατικός ελληνισμός** πήρε το **δρόμο της προσφυγιάς**.

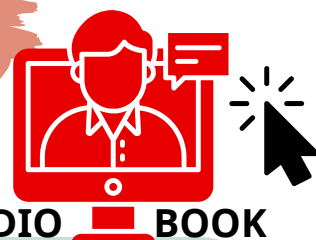


39

39



Εξελίξεις σε Ελλάδα και Τουρκία μετά τον μικρασιατικό πόλεμο



→ Ελλάδα: Το κίνημα του 1922:

- Το **Σεπτέμβριο του 1922** εκδηλώθηκε **στρατιωτικό κίνημα** στη Χίο και τη Μυτιλήνη που ζητούσε:

1. Την παραίτηση του βασιλιά Κωνσταντίνου.
2. Τη διάλυση της Βουλής.
3. Το σχηματισμό νέας κυβέρνησης που θα είχε την εμπιστοσύνη της Αντάντ.
4. Την ενίσχυση του μετώπου στη Θράκη για να μη χαθούν κι άλλα εδάφη.
 - Επικεφαλής του κινήματος ήταν οι **Νικόλαος Πλαστήρας** και **Στυλιανός Γονατάς**.
 - Οι κινηματίες εγκατέστησαν **επαναστατική κυβέρνηση**, ενώ ο Κωνσταντίνος είχε ήδη εγκαταλείψει τη χώρα αφήνοντας στο θρόνο το γιο του **Γεώργιο Β΄**.

→ Η ανακωχή των Μουδανιών:

- Η **επαναστατική κυβέρνηση** υπό την πίεση των κεμαλικών απειλών και της Αγγλίας **αποδέχτηκε** την **ανακωχή των Μουδανιών (Οκτώβριος 1922)** με την οποία η **Α. Θράκη** ενσωματωνόταν στην **Τουρκία**.
- Στα **μέσα Νοεμβρίου του 1922** ολοκληρώθηκε η **εκκένωση** της **Α. Θράκης** από τον ελληνικό στρατό και το ντόπιο ελληνικό πληθυσμό.

→ Ελλάδα: Η «δίκη των έξι»:

- Η επαναστατική κυβέρνηση σύστησε **έκτακτο στρατοδικείο** στο οποίο παραπέμφθηκαν ως υπαίτιοι της ήττας **οκτώ** κορυφαία στελέχη της βασιλικής παράταξης: **Δ. Γούναρης, Ν. Στράτος, Π. Πρωτοπαπαδάκης, Γ. Μπαλτατζής, Ν. Θεοτόκης, Γ. Χατζηανέστης, Μ. Γούδας** και **Ξ. Στρατηγός**.
- Το **Νοέμβριο του 1922** καταδικάστηκαν σε θάνατο και **εκτελέστηκαν** οι **έξι** πρώτοι.

Η συνθήκη της Λοζάνης (1923):

- Υπογράφηκε στις **24 Ιουλίου 1923** στη **Λοζάνη** της Ελβετίας και προέβλεπε:

1. Την αναγνώριση της τουρκικής κυριαρχίας σε **Μικρά Ασία** και **Α. Θράκη**.
2. Την παραχώρηση της **Ίμβρου** και της **Τενέδου** στην Τουρκία.

- Στη συνθήκη ενσωματώθηκε **ελληνοτουρκική σύμβαση ανταλλαγής πληθυσμών (Ιανουάριος 1923)**, σύμφωνα με την οποία όλοι οι ορθόδοξοι χριστιανοί της Τουρκίας έπρεπε να μετοικήσουν στην Ελλάδα και όλοι οι μουσουλμάνοι της Ελλάδας στην Τουρκία.

Εξαιρέθηκαν:

1. Το Πατριαρχείο Κωνσταντινουπόλεως και οι Έλληνες της Κωνσταντινούπολης, της Ίμβρου και της Τενέδου.
2. Οι μουσουλμάνοι της Δ. Θράκης.



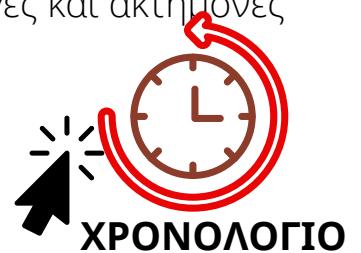
→ Κοινωνικές και πολιτικές εξελίξεις στην Ελλάδα :

Το έργο της επαναστατικής κυβέρνησης:

1. Προχώρησε στην απαλλοτρίωση και διανομή γαιών σε πρόσφυγες και ακτήμονες (**Φεβρουάριος 1923**).
2. Υιοθέτησε το γρηγοριανό ημερολόγιο.

→ Οι εκλογές του 1923 :

- Η επαναστατική κυβέρνηση παρέδωσε την εξουσία..
- Στις **εκλογές του Δεκεμβρίου 1923** συμμετείχαν το **Κόμμα των Φιλελευθέρων** του Ελ. Βενιζέλου και η **Δημοκρατική Ένωση** του Αλ. Παπαναστασίου, ενώ τα φιλοβασιλικά κόμματα απείχαν.
- Ο Γεώργιος Β΄ υποχρεώθηκε να φύγει στο εξωτερικό και **αντιβασιλέας** ορίστηκε ο **Πάυλος Κουντουριώτης**.



→ Κοινωνικές και πολιτικές εξελίξεις στην Τουρκία :

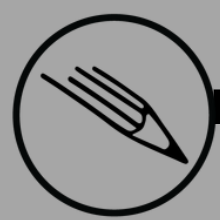
- Ο **Μουσταφά Κεμάλ** έγινε **πρόεδρος** της Τουρκικής Δημοκρατίας.
- Έχοντας ως πρότυπο οργάνωσης τα δυτικά κράτη, ο **Κεμάλ**:

1. Οργάνωσε συστήματα υγείας και εκπαίδευσης.
2. Αντικατέστησε το οθωμανικό αλφάβητο με το λατινικό.
3. Κατάργησε την πολυγαμία.
4. Παραχώρησε δικαίωμα ψήφου στις γυναίκες.
5. Απαγόρευσε στους άνδρες να φορούν φέσι και στις γυναίκες φερετζέ.
6. Επέβαλε τη χρήση οικογενειακών επιθέτων.



40

40



Ενότητα 40η - Ιστορία Γ' Γυμνασίου - ΣΧΕΔΙΑΓΡΑΜΜΑ



Τα πρώτα μεταπολεμικά χρόνια, η παγκόσμια οικονομική κρίση του 1929 και η Μεγάλη Ύφεση

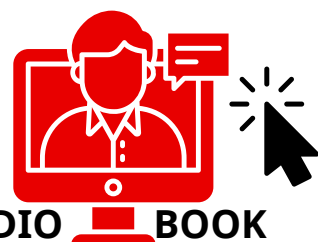
Τα αποτελέσματα του Α΄ Παγκόσμιου πολέμου :

Ορατά αποτελέσματα: 8.000.000 νεκροί, 6.000.000 ανάπηροι, τεράστιες υλικές ζημιές.

Οικονομία: Η **Μ. Βρετανία** και η **Γαλλία** δανείστηκαν από τις **ΗΠΑ**.

Κοινωνία:

- Μεγάλες μεταβολές.
- **Ο μεγάλος χαμένος:** μισθωτοί, μικρομεσαίοι επιχειρηματίες, ελεύθεροι επαγγελματίες (όλοι καταστράφηκαν οικονομικά).
- Ο πόλεμος ευνόησε τη είσοδο των **γυναικών** στην **αγορά εργασίας**. Οι γυναίκες απέκτησαν **δικαίωμα ψήφου** σε **Σοβιετική Ένωση, Γερμανία και Μ. Βρετανία**.



Πολιτική:

- Η Ευρώπη, ως παγκόσμια ηγεμονία, εξαρθρώθηκε.
- Τα οικονομικά προβλήματα της **Μ. Βρετανίας** και της **Γαλλίας** τις αποδυνάμωσαν και έπληξαν τη συνοχή του αποικιακού συστήματος.
- Πολλοί στρατιώτες των αποικιών που συμμετείχαν στον πόλεμο γύρισαν πίσω φέρνοντας μαζί τους **ιδέες της Ευρώπης** (δικαίωμα αυτοδιάθεσης των λαών, αντιιμπεριαλιστικές ιδέες).
- Ο πόλεμος έπληξε κυρίως το **κύρος του φιλελεύθερου αστικού κράτους**, το οποίο θα χτυπηθεί εις διπλούν: **α.** από την αριστερά (κομμουνισμός) και **β.** από τη δεξιά (εθνικιστικά κινήματα).

Η κατάσταση στην Ευρώπη κατά τη δεκαετία του 1920 :

- Αμοιβαία καχυποψία και ανταγωνισμός **Γαλλίας - Γερμανίας**.
- Η αναθέρμανση της ευρωπαϊκής οικονομίας και η ευφορία που την ακολούθησε έδειξαν ότι τέτοιοι ανταγωνισμοί ήταν αδιέξοδοι.
- **1925:** Υπογράφεται η **συνθήκη του Λοκάρνο** - σεβασμός των υφισταμένων συνόρων.
- **1928:** Υπογράφεται το **σύμφωνο Κέλογκ - Μπριάν** - καταδίκη του πολέμου.

Η έκρηξη της οικονομικής κρίσης του 1929 :

- Η διεθνής διπλωματική προσέγγιση στηρίχθηκε: στην **οικονομική ευημερία** που σημειώθηκε στις **αρχές της δεκαετίας του 1920**.
- **1921-1929:** Βιομηχανική παραγωγή και μέσο εισόδημα διπλασιάστηκαν στις **ΗΠΑ**.
- Συνεχής **άνοδος των τιμών** των μετοχών στο χρηματιστήριο της **Νέας Υόρκης**.
- **Φθινόπωρο 1929:** Μεγάλοι **επενδυτές** αρχίζουν να **πουλούν τις μετοχές** τους. Αυτό είχε ως αποτέλεσμα να επικρατήσει πανικός ανάμεσα στους μικροεπενδυτές και να αρχίσει κατάρρευση των τιμών.
- **24 Οκτωβρίου 1929:** Αρχή της κατάρρευσης (**Μαύρη Πέμπτη**) - **Παγκόσμια οικονομική κρίση (κραχ)**.
- Μέσα σε λίγες εβδομάδες πολλές περιουσίες χάθηκαν.
- **1931:** Η **αμερικανική** οικονομία κατέρρευσε εντελώς.
- **Όμως:** μερικές επιχειρήσεις, που κατόρθωσαν να κρατηθούν αγοράζαν άλλες μικρότερες, δημιουργώντας έτσι μεγάλα οικονομικά συγκροτήματα.



Η επέκταση της κρίσης - Η Μεγάλη Ύφεση:

- Η κρίση επεκτάθηκε γρήγορα και στην **Ευρώπη**.
- Η απόφαση των αμερικανικών τραπεζών να αποσύρουν τα κεφάλαιά τους δημιούργησε μεγάλα προβλήματα στη **Γερμανία**, η οποία είχε στηρίξει τη μεταπολεμική της οικονομία πάνω σε δάνεια από την Αμερική, καθώς και στην **Αγγλία**, η οποία δεν είχε αγορά να διαθέσει τα προϊόντα της.
- Η γενικευμένη κάμψη των ετών **1929-1933** ονομάστηκε **Μεγάλη Ύφεση** και έκανε αισθητή την παρουσία της και στην **Ελλάδα**.



4

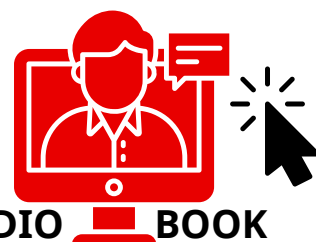
1

4

1



Κοινωνικές διαστάσεις της κρίσης του 1929



AUDIO BOOK



Αποτελέσματα της Κρίσης του 1929 :

- Ένα τμήμα των **ανώτερων τάξεων** ισχυροποιήθηκε.
- Οι **αγρότες** είδαν τα προϊόντα τους να μένουν απούλητα και τα εισοδήματά τους να εξανεμίζονται.
- Οι **βιομηχανικοί εργάτες** και οι **εμποροϋπάλληλοι** βρέθηκαν με μειωμένους μισθούς, περιορισμό των ωρών εργασίας και απολύσεις.
- Οι **μικρομεσαίοι επιχειρηματίες** υποχρεώθηκαν να πουλήσουν ή να κλείσουν τις επιχειρήσεις τους.
- Οι **δημόσιοι υπάλληλοι** αναγκάστηκαν να δεχθούν δραστικές μειώσεις των μισθών.
- **Κύμα εξαθλίωσης** κάλυψε τόσο την **Αμερική** όσο και την **Ευρώπη**.



Φραγκλίνος Ρούσβελτ (Πρόεδρος των ΗΠΑ) :

- Πίστευε ότι το **κράτος** θα έπρεπε να παρεμβαίνει στην οικονομία κάνοντας **μεγάλες επενδύσεις**: οι άνεργοι θα έβρισκαν δουλειά, με τα εισοδήματά τους θα αγόραζαν προϊόντα και θα αναθερμαινόταν συνολικά η οικονομία.
- Ανάθεση μεγάλων **δημόσιων έργων** από την αμερικανική κυβέρνηση σε **ιδιωτικές επιχειρήσεις**.

1934: Η οικονομικά κατάσταση των **ΗΠΑ** αρχίζει να **καλύτερεύει**.



→ Πολιτική new deal:

- Η πολιτική του **new deal** βρήκε υποστηρικτές και στην **Ευρώπη**.
- Το **κράτος** παύει να εποπτεύει απλώς την τήρηση των κανόνων του οικονομικού παιχνιδιού, όπως υπαγόρευε μέχρι τότε ο φιλελευθερισμός, και αναλαμβάνει **ρόλο ρυθμιστή της οικονομικής ζωής (διευθυνόμενη οικονομία)**.

→ Ιδιαίτερες περιπτώσεις: Ιταλία, Γερμανία :

- Μετά την επικράτηση του φασισμού στην πρώτη και του ναζισμού στη δεύτερη, οι κυβερνήσεις των κρατών αυτών ακολούθησαν **ακραία πολιτική αυτάρκειας** προκειμένου να αντιμετωπισθεί η κρίση.
- Η πολιτική αυτή συνοδευόταν από μια **επιθετική εθνικιστική ρητορεία** που εξυπηρετούσε και πολιτικούς στόχους αυτών των καθεστώτων.



4

2

4

2



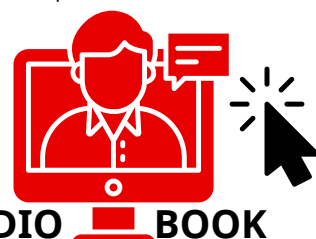
Πολιτικές διαστάσεις της κρίσης του 1929

Κρίση Μεσοπολέμου :

Πολλοί άνθρωποι αμφισβητούσαν τη δυνατότητα των φιλελεύθερων δημοκρατιών να αντιμετωπίσουν τα προβλήματα.

Προτάσεις:

- α. κομμουνισμός
- β. φασισμός



AUDIO BOOK

Η Σοβιετική Ένωση την εποχή του Στάλιν :

- **1924:** Θάνατος του **Λένιν**.
- Νέος ηγέτης ο **Στάλιν**.
- **Σύστημα:** Αυστηρά ελεγχόμενη οικονομική πολιτική με έμφαση στην εκβιομηχάνιση της Ρωσίας (συχνή χρήση βίαιων μέσων).
- **Απόλυτα συγκεντρωτικό καθεστώς** - πολλοί παλιοί αγωνιστές του 1917 δολοφονήθηκαν σε δίκες-παρωδίες.
- **Σταλινισμός:** λατρεία του ηγέτη και πιστή υποταγή σ' αυτόν.

Ο φασισμός στην Ιταλία:

- **1921:** Σε περίοδο οξύτητας οικονομικής και κοινωνικής κρίσης ιδρύθηκε το **Εθνικό Φασιστικό Κόμμα (Μπενίτο Μουσολίνι)**.

- Προσπάθεια προσέγγισης **δυσारेστημένων** με χρήση εθνικιστικών και αντικαπιταλιστικών συνθημάτων.

- **Ένοπλες ομάδες φασιστών**, με την οικονομική ενίσχυση μεγαλογαιοκτημόνων και βιομηχάνων, άρχισαν να **τρομοκρατούν** και να **δολοφονούν** κομμουνιστές, σοσιαλιστές και συνδικαλιστές.

- **Μουσολίνι:** ανάγκη επιβολής δικτατορίας.

- **Οκτώβριος 1922:** → Ο Μουσολίνι γίνεται **πρωθυπουργός**.

- **Βασιική επιδίωξη** - Ο απόλυτος έλεγχος - επικεφαλής: ντούτσε - μοναδικό νόμιμο κόμμα: φασιστικό.

- **Χειραγώγηση** της νεολαίας, **κατάργηση** επαγγελματικών σωματείων και αντικατάσταση από συντεχνίες οργανωμένες από το κόμμα.

- Ενίσχυση του φασισμού μέσα από **τύπο, ραδιόφωνο** και **αθλητισμό**.

Ο ναζισμός στη Γερμανία :

- Αντικατάσταση της Δημοκρατίας από μία «**Νέα Τάξη**» - **Εθνικοσοσιαλιστικό Γερμανικό Εργατικό Κόμμα**: ιδρύεται το **1919**.
- **Μέλη**: **Αδόλφος Χίτλερ**, κοινωνικά στρώματα που είχαν πληγεί περισσότερο (**αγρότες, μικροαστοί, άνεργοι**).
- Όλο και μεγαλύτερη ενίσχυση (ενίσχυση όμως σημείωνε και το **Κομμουνιστικό Κόμμα Γερμανίας**).
- Ομάδα κεφαλαιούχων στήριξε τον Χίτλερ (για να αποδυναμωθούν οι Κομμουνιστές).
- **1932**: Οι Ναζί παίρνουν το 37,4%.
- **Ιανουάριος 1933**: Ο **Χίτλερ** γίνεται **Καγκελάριος** της Γερμανίας.
- Οι Ναζί πυρπολούν τη Βουλή για να ενοχοποιήσουν τους Κομμουνιστές - συλλήψεις χιλιάδων Κομμουνιστών, διαγραφή βουλευτών τους από τη Βουλή, απαγόρευση των βουλευτών να ξανασυμμετάσχουν στις εκλογές.
- Ο **Χίτλερ** έγινε αρχηγός του κράτους (**φύρερ**).
- Οι Ναζί διέλυσαν όλα τα **πολιτικά κόμματα**.
- Η **νεολαία** χειραγωγούνταν και η **προπαγάνδα** οργίαζε.
- Οι Ναζί συγκέντρωναν πολύ κόσμο για **φανατισμό**.
- Τα **βιβλία** που δεν ήταν αρεστά καίγονταν δημοσίως, πολλοί επιστήμονες και διανοούμενοι εγκατέλειψαν τη Γερμανία.
- Τέλος, περιόρισαν ή εξόντωσαν όλες τις **μειονοτικές ομάδες** (τσιγγάνους, ομοφυλόφιλους κ.ά.).

Φασισμός και δημοκρατία στην υπόλοιπη Ευρώπη:



Φασιστικά καθεστώτα : → **Ισπανία, Πορτογαλία, Αυστρία, Γιουγκοσλαβία, Ελλάδα, Βουλγαρία, Ρουμανία, Πολωνία, Λιθουανία.**

Λαϊκά μέτωπα : → δεν επικράτησαν: στη **Γαλλία** μετά από εκλογές, στην **Ισπανία** μετά από σύγκρουση με τους φασίστες του **Φράνκο**.

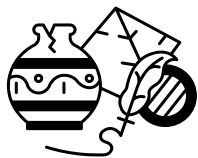


4

3

4

3



Η Ελλάδα του Μεσοπολέμου. Η δικτατορία της 4ης Αυγούστου 1936

Η Β' Ελληνική Δημοκρατία :

- **Δεκέμβριος 1923** : Ο **Αλέξανδρος Παπαναστασίου** (Πρωθυπουργός) προτείνει την ανακήρυξη της **αβασίλευτης Δημοκρατίας**.
- **25 Μαρτίου 1924** : Η Βουλή με ψήφισμα ανακηρύσσει τη **Δημοκρατία** (επικυρώνεται με δημοψήφισμα στις **13 Απριλίου 1924**).

Η περίοδος 1924-1928 :

Πολίτευμα ευάλωτο :



1. Κυβερνητική αστάθεια.
 2. Κάποιοι στρατιωτικοί πίστευαν στα συγκεντρωτικά καθεστώτα (Ιταλία, Γερμανία).
 3. Ενίσχυση εργατικού κινήματος (**1918**: Ιδρύεται η **Γ.Σ.Ε.Ε.** και σχεδόν ταυτόχρονα το **Σ.Ε.Κ.Ε.**, το οποίο μετονομάζεται σε **Κ.Κ.Ε.**).
- **1925**: Ο **Θεόδωρος Πάγκαλος** επιβάλλει **δικτατορία**. Η κοινή αντίθεση των κομμάτων και η καταστροφική οικονομική του πολιτική οδηγούν στην ανατροπή του από τον **Γεώργιο Κονδύλη**.
 - Ο **Κονδύλης** προκηρύσσει εκλογές, οι οποίες οδηγούν στο σχηματισμό **οικουμενικής κυβέρνησης** εκτός του Κ.Κ.Ε. Η Κυβέρνηση αυτή εισηγήθηκε την ψήφιση **δημοκρατικού συντάγματος (1927)**.

Η βενιζελική τετραετία 1928-1932 :

- **1928**: Εκλέγονται οι **Φιλελεύθεροι** (Ελευθέριος Βενιζέλος).
- **Κύριοι άξονες**:



1. Οικονομική ανάπτυξη.
2. Εδραίωση της δημοκρατίας.
3. Εκπαιδευτική μεταρρύθμιση βασισμένη: **α.** στην ενίσχυση της υποχρεωτικής πρωτοβάθμιας και της τεχνικής-επαγγελματικής εκπαίδευσης, **β.** στην εισαγωγή της δημοτικής γλώσσας στα γυμνάσια και **γ.** στην κατασκευή πολλών νέων σχολείων.



4. Προσέγγιση με τις γειτονικές χώρες (το **1930** υπογράφεται το **ελληνοτουρκικό σύμφωνο φιλίας**).

- **1929**: Με πρόταση των Φιλελευθέρων ψηφίζεται το «**ιδιώνυμο**» (νόμος που έδινε στο κράτος την εξουσία να τιμωρεί οποιονδήποτε θεωρούσε ότι προωθούσε «ιδέες που υποστήριζαν τη βίαιη ανατροπή της κοινωνικής τάξης»).

- **1932**: Ο **Βενιζέλος** κηρύσσει την Ελλάδα σε **πτώχευση** (λόγω του κραχ του 1929) και κάνει **εκλογές**.

Το Λαϊκό κόμμα στην εξουσία (1933):

- **1933**: Επικρατούν τα αντιβενιζελικά κόμματα.
- Βενιζελικοί αποπειρώνται να πάρουν την εξουσία πραξικοπηματικά.
- Ο **Παναγής Τσαλδάρης (Λαϊκό Κόμμα)** αναλαμβάνει την εξουσία και γίνεται απόπειρα δολοφονίας κατά του Βενιζέλου.

Το κίνημα του 1935 και η παλινόρθωση της βασιλείας:

- **1η Μαρτίου 1935**: Εκδηλώνεται νέο κίνημα από τους βενιζελικούς (κατεστάλη όμως από τον Κονδύλη).
- Ακολούθησαν διώξεις και εκτελέσεις βενιζελικών.
- Ο Τσαλδάρης ανατρέπεται από τον **Κονδύλη**. Ο τελευταίος εγκαθιστά **δικτατορία** και επαναφέρει τον **βασιλιά (Νοέμβριος 1935)**.

Μετά την παλινόρθωση:

- Ο **Γεώργιος Β΄** παραμέρισε τον Κονδύλη και χάρισε **αμνηστία** σε όλους.
- **Εκλογές 1936**: Βενιζελικοί και αντιβενιζελικοί ισοψηφούν, το Κ.Κ.Ε. αναδεικνύεται σε ρυθμιστή των πολιτικών πραγμάτων.
- Ο **Γεώργιος Β΄** διορίζει πρωθυπουργό τον **Ιωάννη Μεταξά**.
- **Μάιος 1936**: Η πρωθυπουργοποίηση του Μεταξά και η γενικότερη οικονομική κρίση προκαλούν αιματηρή **διαδήλωση** στη **Θεσσαλονίκη**.
- **4 Αυγούστου 1936**: Ο **Γεώργιος Β΄** και ο **Μεταξάς**, επικαλούμενοι κομμουνιστικό κίνδυνο, κηρύσσουν **δικτατορία**.

Η δικτατορία της 4ης Αυγούστου (1936):



- **Ι. Μεταξάς**: Επιθυμούσε καθεστώς παρόμοιο με της **Ιταλίας** ή της **Γερμανίας**.
- Στην **Ελλάδα** δεν υπήρχε μαζικό **φασιστικό κόμμα** - Ίδρυσε την **Εθνική Οργάνωση Νεολαίας (ΕΟΝ)**.
- Προσπάθησε να προσεταιριστεί τους **αγρότες** και τους **εργάτες** (συστηματική προπαγάνδα, λήψη κοινωνικών μέτρων).

Διαφορά με τα αντίστοιχα καθεστώτα Ιταλίας και Γερμανίας:

Στην **Ελλάδα** το καθεστώς της 4ης Αυγούστου δεν απέκτησε ποτέ **κοινωνική στήριξη**.

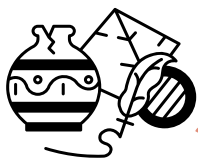
- **Έργο**: Καταδίωξη των αντιπάλων του, κυρίως των κομμουνιστών.
- Ο **Μεταξάς** ακολούθησε **αγγλόφιλη πολιτική**, αν και προτιμούσε το καθεστώς της Γερμανίας, λόγω της ισχυρής πίεσης του Γεωργίου (αγγλόφιλος).

4

4

4

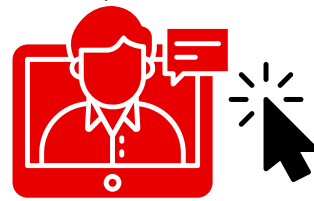
4



Το προσφυγικό ζήτημα στην Ελλάδα κατά τον Μεσοπόλεμο

Προσφυγικό Ζήτημα: → Στέγαση και επαγγελματική αποκατάσταση των προσφύγων.

Επιτροπή Αποκατάστασης Προσφύγων (Ε.Α.Π.) :



AUDIO BOOK

- **Αυτόνομος οργανισμός** που δρούσε με τη συνεργασία του ελληνικού κράτους.
- Λειτουργήσε από το **1923** έως το **1930**.
- Ασχολήθηκε κυρίως με την αποκατάσταση των προσφύγων στην **ύπαιθρο**.

Πρόσφυγες :

- **750.000** οδηγήθηκαν στη **Μακεδονία** και τη **Θράκη**, διότι εκεί:
 1. Υπήρχαν διαθέσιμες γαίες.
 2. Υπήρχε ανάγκη εγκατάστασης ελληνικού πληθυσμού.
- **Δημιουργία προσφυγικών συνοικισμών: Αθήνα** (Καισαριανή, Βύρωνας, Νέα Ιωνία), **Πειραιάς** (Κοκκινιά).
- Οι **πλούσιοι** πρόσφυγες επέλεξαν μόνοι τους το μέρος, ενώ όσοι **φτωχοί** δεν κατόρθωσαν να βρουν σπίτι, συνέχισαν να μένουν στους προσφυγικούς συνοικισμούς.

Προβλήματα:

- Αρνητική στάση των γηγενών.
- Οι πρόσφυγες πήραν γη που οι γηγενείς τη θεωρούσαν δική τους.
- Οι πρόσφυγες δούλευαν έναντι χαμηλότερου μεροκάματου.
- Οι πρόσφυγες στη συντριπτική τους πλειοψηφία ήταν βενιζελικοί (γεγονός που τούς έφερνε σε αντίθεση με την αντιβενιζελική ομάδα).
- Πολλοί γηγενείς θεωρούσαν τους πρόσφυγες παράδοξους (διαφορετικά ονόματα, διαφορετικά φαγητά, οι γυναίκες του εργάζονταν).

Πρόσφυγας: αρνητικός απαξιωτικός χαρακτηρισμός.

Η σφραγίδα των Προσφύγων στην ελληνική κοινωνία :

→ Πολιτικό επίπεδο:

1. Η συγκέντρωση των Ελλήνων μέσα στα όρια της Ελλάδας σήμανε την **εγκατάλειψη της Μεγάλης Ιδέας**.
2. Χάρη στην εγκατάσταση των προσφύγων στη Μακεδονία και στη Θράκη **ενισχύθηκε** όχι μόνο η **ελληνική παρουσία** σε αυτές τις περιοχές αλλά και η **εθνική ομοιογένεια** της Ελλάδας.
3. Οι πρόσφυγες τάχθηκαν στο χώρο του **βενιζελισμού** (αρκετοί αργότερα έγιναν σοσιαλιστές και κομμουνιστές)

→ Οικονομικό επίπεδο:



1. Η **αγροτική οικονομία** αναζωογονήθηκε (οι πρόσφυγες αξιοποίησαν ακαλλιέργητες εκτάσεις).
2. Η συγκέντρωση προσφύγων στα αστικά κέντρα έδωσε νέες δυνατότητες στο **εμπόριο** και τη **βιομηχανία**.
3. Όσοι διέθεταν **κεφάλαιο**, ασχολήθηκαν με το **εμπόριο** και τη **βιοτεχνία**.

→ Κοινωνικό επίπεδο:

1. Οι πρόσφυγες έφεραν στην Ελλάδα τον τρόπο ζωής τους, τις συνήθειές τους, τη μουσική τους, την κουζίνα τους.
2. Καθώς πολλές **γυναίκες** δούλευαν, τα στερεότυπα που ήθελαν τη γυναίκα στο σπίτι καταργήθηκαν.

→ Γράμματα και Τέχνες:

- Οι πρόσφυγες έδωσαν νέα πνοή στα Γράμματα και τις Τέχνες.
- Σημαντικοί μικρασιάτες λογοτέχνες: **Γιώργος Σεφέρης** (Νόμπελ Λογοτεχνίας 1963), **Ηλίας Βενέζης**, **Κοσμάς Πολίτης**, **Στρατής Δούκας**, **Διδώ Σωτηρίου**.



4

5

4

5



Τα προμηνύματα και τα αίτια του Β' Παγκοσμίου πολέμου



AUDIO BOOK

→ Τα προμηνύματα του πολέμου :

1931: Η **Ιαπωνία** καταλαμβάνει την κινεζική επαρχία της **Ματζουρίας**.

1934: Η χιτλερική **Γερμανία** εγκαταλείπει την **Κοινωνία των Εθνών**.

1935: Η **Γερμανία** επαναφέρει την υποχρεωτική στρατιωτική θητεία κατά παράβαση της συνθήκης των Βερσαλλιών.

1936: Η φασιστική **Ιταλία** καταλαμβάνει την **Αιθιοπία** και αποχωρεί από την **Κοινωνία των Εθνών**.

1936: Η **Γερμανία** καταλαμβάνει την αποστρατιωτικοποιημένη ζώνη της **Ρηνανίας**.

1936: Η **Γερμανία** και η **Ιταλία** βοηθούν τον Φράνκο στον εμφύλιο πόλεμο της Ισπανίας (1936-1939).

1936: Οι **Χίτλερ** και **Μουσολίνι** συνάπτουν τη συμμαχία γνωστή ως **Άξονα Ρώμης-Βερολίνου**.

1936: Υπογραφή **Αντιδιεθνιστικού Σύμφωνου** μεταξύ **Γερμανίας, Ιταλίας** και **Ιαπωνίας**, με στόχο την καταπολέμηση του κομμουνισμού και την υποστήριξη του φασισμού σε παγκόσμιο επίπεδο.

1937: Η **Ιαπωνία** κηρύττει τον πόλεμο στην **Κίνα**.

1938: Η **Γερμανία** ενσωματώνει την **Αυστρία**.

1938: Οι **Τσάμπερλαιν, Νταλαντιέ, Χίτλερ** και **Μουσολίνι** υπογράφουν τη **συμφωνία του Μονάχου** (29-30 Σεπτεμβρίου): η **Βρετανία** και η **Γαλλία** αποδέχονται την προσάρτηση της Δ. Τσεχοσλοβακίας (Βοημία) στη Γερμανία.

1939: Ο **Χίτλερ** διαλύει την **Τσεχοσλοβακία** προσαρτώντας τη Βοημία και ανακηρύσσοντας τη Σλοβακία ανεξάρτητη αλλά υπό γερμανική προστασία.

1939: Η **Ιταλία** καταλαμβάνει την **Αλβανία**.

1939: Ο **Χίτλερ** απαιτεί να παραχωρηθεί ο πολωνικός διάδρομος του Ντάντσιχ στη Γερμανία, ενώ η **Βρετανία** και η **Γαλλία** ανακοινώνουν ότι θα κηρύξουν τον πόλεμο στη **Γερμανία**, εάν αυτή προχωρούσε σε επίθεση εναντίον της Πολωνίας.

Αύγουστος 1939: Η **Γερμανία** και η **Σοβιετική Ένωση** υπογράφουν **σύμφωνο μη επίθεσης (Σύμφωνο Ρίμπεντροπ-Μολότοφ)**, που εξασφαλίζει στη Γερμανία ότι δε θα δεχόταν επίθεση από τα ανατολικά.

Τα αίτια του Β΄ Παγκόσμιου πολέμου:

- 1.** Οι ταπεινωτικοί όροι που επιβλήθηκαν στα ηττημένα κράτη του Α΄ Παγκοσμίου πολέμου και κυρίως στη Γερμανία.
- 2.** Τα ανικανοποίητα πιεστικά αιτήματα χωρών και εθνοτήτων από τις συνθήκες ειρήνης του Α΄ Παγκοσμίου πολέμου.
- 3.** Η παγκόσμια οικονομική κρίση που ξέσπασε το 1929 ευνοώντας την επιβολή ολοκληρωτικών καθεστώτων.
- 4.** Ο φόβος των Δυτικών Δυνάμεων απέναντι στη Σοβιετική Ένωση, που τις έκανε να βλέπουν για πολύ καιρό τη ναζιστική Γερμανία ως ανάχωμα το οποίο θα εμπόδιζε την εξάπλωση της σοβιετικής επιρροής στην Ευρώπη.
- 5.** Η αδυναμία της Κοινωνίας των Εθνών να παρέμβει αποτελεσματικά στις εξελίξεις.



4

6

4

6



Ο Β΄ Παγκόσμιος πόλεμος

Η αφορμή και η έκρηξη του πολέμου :



→ **Αφορμή:** Η γερμανική εισβολή στην Πολωνία.

→ **Έναρξη:** Την 1η Σεπτεμβρίου 1939 Βρετανία και Γαλλία κήρυξαν τον πόλεμο στη Γερμανία.

Οι επιχειρήσεις στην Ευρώπη, 1939-1941 :

- **Οκτώβριος 1939:** Οι **Γερμανοί** τον πρώτο μήνα του πολέμου κυρίευσαν την **Πολωνία**.
- **Απρίλιος - Μάιος 1940:** Οι **Γερμανοί** κατέλαβαν τη **Δανία**, την **Ολλανδία**, το **Λουξεμβούργο**, τη **Νορβηγία** και το **Βέλγιο** με εφαρμογή της τακτικής του πολέμου - αστραπή.
- **5-14 Ιουνίου 1940:** Γαλλογερμανικός πόλεμος και παράδοση της **Γαλλίας** - Ορισμένοι **Γάλλοι** με επικεφαλής τον στρατηγό **Ντε Γκολ** κατέφυγαν στην **Αγγλία** και κήρυξαν την αντίσταση εναντίον των Γερμανών κατακτητών.
- **Αύγουστος - Οκτώβριος 1940:** Η **γερμανική αεροπορία** βομβάρδισε μαζικά τη **Μ. Βρετανία**, η οποία με επικεφαλής τον πρωθυπουργό **Ουίνστον Τσόρτσιλ** δεν κάμφθηκε.
- **Απρίλιος 1941:** Οι **Γερμανοί** και οι **Βούλγαροι** κατέλαβαν τη **Γιουγκοσλαβία** και την **Ελλάδα**.

Η οργάνωση της κατεχόμενης Ευρώπης :

Μορφές οργάνωσης της κατακτημένης Ευρώπης:

- Δέσμευση των οικονομικών πόρων των κατακτημένων χωρών.
- Συστηματική προπαγάνδα σε βάρος των κατακτημένων λαών.
- Άσκηση βίας με βασανιστήρια και μαζικές εκτελέσεις.
- Μαζική εξόντωση των Εβραίων και των Ρομά (τσιγγάνων).

Αντίδραση:

- Εκδήλωση κινημάτων αντίστασης.

Η γερμανική επίθεση στη Σοβιετική Ένωση :

Ανεπιτυχής επίθεση των γερμανικών δυνάμεων σε **Λένινγκραντ** και **Μόσχα** τον **Ιούνιο του 1941** - Εξουθένωση των γερμανικών στρατευμάτων κατά το βαρύ **χειμώνα** του **1941-1942** - Νέα γερμανική επίθεση την **άνοιξη του 1942** - Ήττα των Γερμανών στη μάχη του **Στάλινγκραντ (Σεπτέμβριος 1942 - Φεβρουάριος 1943)**.

Οι επιχειρήσεις στην Αφρική:

- Οι **Ιταλοί**, με ορμητήριο τη Λιβύη, επιτέθηκαν ανεπιτυχώς στις **αγγλικές δυνάμεις** της **Αιγύπτου** με στόχο την κατάληψη της διώρυγας του Σουέζ.
- **Φεβρουάριος 1941 - Μάιος 1943**: Στο μέτωπο της Βόρειας Αφρικής οι **συμμαχικές δυνάμεις** νίκησαν τα **γερμανικά** και **ιταλικά** στρατεύματα.



Οι επιχειρήσεις στην Άπω Ανατολή:

7 Δεκεμβρίου 1941 : Τα ιαπωνικά πολεμικά αεροπλάνα επιτέθηκαν εναντίον του αμερικανικού πολεμικού στόλου στο **Περλ Χάρμπορ** της Χαβάης - Οι **ΗΠΑ** κήρυξαν τον πόλεμο στην **Ιαπωνία** και στις **δυνάμεις του Άξονα**.



Το τέλος του πολέμου:

- Μετά την επικράτηση των Συμμάχων στην Αφρική, ο πόλεμος μεταφέρεται στην **Ιταλία**. Το φασιστικό καθεστώς κατέρρευσε και ο Μουσολίνι καθαιρέθηκε - **Σεπτέμβριος 1943**: Ο **Μπαντόλιο** (διάδοχός του) συνθηκολογεί υπογράφοντας ανακωχή, αλλά ο **Μουσολίνι** διέφυγε στη Β. Ιταλία, όπου σχημάτισε νέα κυβέρνηση.
- **6 Ιουνίου 1944**: Οι συμμαχικές δυνάμεις αποβιβάστηκαν στη **Νορμανδία** - **Μέχρι Σεπτέμβριο 1944** έχουν ελευθερώσει τη **Γαλλία**, το **Βέλγιο**, το **Λουξεμβούργο** και την **Ολλανδία**.
- **Ιούνιος 1944**: Αρχή μεγάλης **σοβιετικής αντεπίθεσης**.
- **Αρχές Μαΐου 1945**: Αμερικανικά, αγγλικά, γαλλικά και σοβιετικά στρατεύματα πολιορκήσαν το **Βερολίνο**. Ο **Χίτλερ** αυτοκτόνησε και η **Γερμανία** συνθηκολόγησε. Λίγο νωρίτερα είχε εκτελεστεί ο **Μουσολίνι**.
- Οι **ΗΠΑ** αποφάσισαν να βομβαρδίσουν τις ιαπωνικές πόλεις **Χιροσίμα** και **Ναγκασάκι** με ένα νέο όπλο, την **ατομική βόμβα** - Η **Ιαπωνία** συνθηκολόγησε και ο πόλεμος τελείωσε.



4

7

4

7



Η συμμετοχή της Ελλάδας στον Β΄ Παγκόσμιο πόλεμο



Προμηνύματα πολέμου για την Ελλάδα :



- **1939:** Κατάληψη της **Αλβανίας** από την **Ιταλία**.
- **15 Αυγούστου 1940:** Βύθιση του ελληνικού αντιτορπιλικού «**Έλλη**» στην **Τήνο**.

→ Ο ελληνοϊταλικός πόλεμος:

- **28 Οκτωβρίου 1940:** Η **Ιταλία** απαιτεί να γίνει δεκτή η είσοδος των στρατευμάτων της στην Ελλάδα □ Ο **Μεταξάς** έδωσε **αρνητική απάντηση** στο ιταλικό τελεσίγραφο.
- **Οκτώβριος - μέσα Νοεμβρίου 1940:** Οι **Ιταλοί** εισβάλλουν και οι ελληνικές δυνάμεις υποχρεώνονται σε υποχώρηση.
- **Νοέμβριος 1940:** Οι **Έλληνες** αντεπιτίθενται και καταλαμβάνουν τις αλβανικές πόλεις **Κορυτσά, Μοσχόπολη, Πόγραδετς, Αργυρόκαστρο** και **Άγιοι Σαράντα**.
- **Ιανουάριος 1941:** Ο **Μεταξάς** πεθαίνει και ο **Γεώργιος Β΄** διορίζει πρωθυπουργό τον **Αλέξανδρο Κορυζή**.
- **Μάρτιος 1941:** Οι **Ιταλοί** πραγματοποιούν την «**εαρινή επίθεση**», αλλά συναντούν ισχυρή **ελληνική αντίσταση**.
- Το ελληνικό **πολεμικό ναυτικό** σημειώνει σημαντικές επιτυχίες και η **ελληνική αεροπορία** υποστηρίζει τις χερσαίες επιχειρήσεις.



→ Ο ελληνογερμανικός πόλεμος:

- **6 Απριλίου 1941:** Οι **Γερμανοί** επιτίθενται στην **Ελλάδα** από γιουγκοσλαβικό και βουλγαρικό έδαφος.

Τα γερμανικά στρατεύματα, αφού κάμπτουν την ελληνική αντίσταση, αρχίζουν να προωθούνται προς την **Αθήνα**.

- Ο αντιστράτηγος **Τσολάκογλου** υπογράφει, με δική του πρωτοβουλία, **συνθηκολόγηση**.
- **27 Απριλίου 1941:** Οι **Γερμανοί** καταλαμβάνουν την **Αθήνα**.
- Η αντίσταση συνεχίστηκε στην **Κρήτη**.
- **Τέλη Μαΐου 1941:** Οι **Γερμανοί** καταλαμβάνουν την **Κρήτη**.
- Ο βασιλιάς **Γεώργιος Β΄** και η **κυβέρνηση** καταφεύγουν στο **Κάιρο**.



4

8

4

8

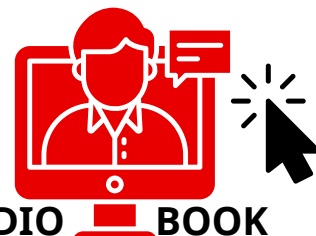


Κατοχή, Αντίσταση και Απελευθέρωση



Η Κατοχή :

Η κατεχόμενη Ελλάδα χωρίστηκε σε **τρεις ζώνες**:



1. Τη **γερμανική** (Κρήτη, Αττική, ορισμένα νησιά του Αιγαίου, το μεγαλύτερο τμήμα της Μακεδονίας).
2. Τη **βουλγαρική** (τμήμα ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης).
3. Την **ιταλική** (η υπόλοιπη ηπειρωτική Ελλάδα, τα μη γερμανοκρατούμενα νησιά του Αιγαίου, Επτάνησα).

- Οι κατακτητές διόρισαν **κυβέρνηση δωσίλογων** με πρωθυπουργό τον **Γεώργιο Τσολάκογλου** και επέβαλαν μέτρα καταστολής.
- Οι **Γερμανοί** ξεκλήρισαν τις **εβραϊκές κοινότητες**.
- Οι **Βούλγαροι** εφάρμοσαν πολιτική **εκβουλγαρισμού** στην **Α. Μακεδονία**, η οποία προκάλεσε μαζικές εκτελέσεις Ελλήνων που εξεγέρθηκαν.
- Οι κατακτητές δέσμευσαν τους οικονομικούς πόρους της χώρας, με αποτέλεσμα την εμφάνιση φαινομένων **μαύρης αγοράς**.
- Το **χειμώνα** του **1941-1942** εξαπλώθηκε η **πείνα**.



→ Η Αντίσταση :

- Ξεκίνησε με μεμονωμένες ενέργειες, με πιο εντυπωσιακή την **υποστολή της χιτλερικής σημαίας** από τους φοιτητές **Μανόλη Γλέζο** και **Απόστολο Σάντα**.
- Από το **φθινόπωρο** του **1941** δημιουργήθηκαν οι πρώτες **οργανώσεις αντίστασης**.

Το Εθνικό Απελευθερωτικό Μέτωπο (ΕΑΜ) :

→ **Ίδρυση:** Ιδρύθηκε με πρωτοβουλία του **ΚΚΕ** και τη συνεργασία μικρότερων αριστερών κομμάτων.

→ **Σκοποί:** Η οργάνωση του αγώνα εναντίον των κατακτητών και η διασφάλιση της δυνατότητας των Ελλήνων να επιλέξουν μόνοι τους μετά την απελευθέρωση τη μορφή διακυβέρνησης της χώρας.

Ο Εθνικός Δημοκρατικός Ελληνικός Σύνδεσμος (ΕΔΕΣ) :

→ **Ίδρυση:** Ιδρύθηκε από τον συνταγματάρχη **Ναπολέοντα Ζέρβα**.

→ **Σκοποί:** Απελευθέρωση της Ελλάδας και εγκαθίδρυση μετά τον πόλεμο αβασίλευτης δημοκρατίας.

Εθνική Και Κοινωνική Απελευθέρωση (ΕΚΚΑ) :

Η σημαντικότερη από τις μικρότερες αντιστασιακές οργανώσεις, που ήταν και η μόνη από αυτές η οποία διέθετε ένοπλο τμήμα με επικεφαλής τον συνταγματάρχη **Δημήτρη Ψαρρό**.

Εθνικός Λαϊκός Απελευθερωτικός Στρατός (ΕΛΑΣ) :

Το **ένοπλο τμήμα** του **ΕΑΜ** που ιδρύθηκε το **Φεβρουάριο** του **1942** με επικεφαλής τον **Άρη Βελουχιώτη**, αντιστασιακό ψευδώνυμο του **Θανάση Κλάρα**, κομμουνιστή γεωπόνου από τη Λαμία.

Ανατίναξη της γέφυρας του Γοργοποτάμου (Νοέμβριος 1942) :

Η κορυφαία πράξη της αντίστασης και η μόνη στην οποία συνεργάστηκαν οι δύο μεγαλύτερες αντιστασιακές οργανώσεις, το **ΕΑΜ** και ο **ΕΔΕΣ**, μαζί με **βρετανούς καταδρομείς**, επιτυγχάνοντας τη διακοπή του εφοδιασμού του γερμανικού στρατού της Αφρικής για σημαντικό χρονικό διάστημα.

Αντίσταση στις πόλεις :

Απρίλιος 1942: Η **απεργία** των υπαλλήλων στις **τηλεπικοινωνίες** υποχρέωσε τις αρχές να προβούν σε παροχές.

Ιανουάριος 1943: Η μεγάλη **γενική απεργία** εμπόδισε τις αρχές κατοχής να στείλουν Έλληνες στη Γερμανία για εργασία.

Η **κηδεία του Παλαμά** έγινε αφορμή για ένα ακόμη συλλαλητήριο.

Η νεολαία συμμετείχε στις κινητοποιήσεις, κυρίως μετά την ίδρυση από το ΕΑΜ της **Ένωσης Πανελλαδικής Οργάνωσης Νέων (ΕΠΟΝ)**.

Οι **γυναίκες** πήραν ενεργά μέρος στην αντίσταση.

Μαζικά αντίποινα και τάγματα ασφαλείας :

Οι κατακτητές έκαναν μαζικές **εκτελέσεις αμάχων** σε διάφορες περιοχές της Ελλάδας, με πιο ακραία εκείνη των **Καλαβρύτων** το **Δεκέμβριο** του **1943**.

Τάγματα ασφαλείας = **ένοπλα σώματα Ελλήνων**, που οργανώθηκαν από τους κατακτητές σε συνεργασία με τις κυβερνήσεις δωσίλογων και χρησιμοποιήθηκαν εναντίον του ΕΑΜ, του ΕΛΑΣ και αμάχων.

«Ελεύθερη Ελλάδα» = Έτσι ονομάστηκαν οι **περιοχές της Ελλάδας** που, χάρη στην Αντίσταση, **δεν ελέγχονταν** από τους **κατακτητές** και με πρωτοβουλία του ΕΑΜ οργάνωσαν **λαϊκές μορφές αυτοδιοίκησης** και **πολιτιστικές δράσεις**.

Πολιτική Επιτροπή Απελευθέρωσης (Π.Ε.Ε.Α.) ή . Κυβέρνηση του Βουνού :

Ιδρύθηκε από το **ΕΑΜ** το **Μάρτιο** του **1944** για να αναλάβει τη **διοίκηση** των **απελευθερωμένων περιοχών** και να οργανώσει **εκλογές** για την ανάδειξη **Εθνικού Συμβουλίου**.

Εθνικό Συμβούλιο :



Συστάθηκε ύστερα από τις εκλογές στην «ελεύθερη Ελλάδα», στις οποίες για πρώτη φορά πήραν μέρος και οι γυναίκες, και συνήλθε στο χωριό **Κορυσχάδες** της Ευρυτανίας.

Η Απελευθέρωση :

Κυβέρνηση εθνικής ενότητας: Ο σχηματισμός της αποφασίστηκε στις **20 Μαΐου 1944**, με τη **Συμφωνία του Λιβάνου**, η οποία υπογράφηκε από τις ελληνικές πολιτικές και αντιστασιακές δυνάμεις και την κυβέρνηση του Καΐρου.

Απελευθέρωση: Ήρθε στις **12 Οκτωβρίου 1944** και αμέσως μετά ανέλαβε την εξουσία η **κυβέρνηση εθνικής ενότητας** με πρωθυπουργό τον **Γεώργιο Παπανδρέου**.



49

4

9



Τα αποτελέσματα του Β΄ Παγκόσμιου πολέμου και η ίδρυση του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών

Οι επιπτώσεις του Β΄ Παγκόσμιου πολέμου :

Οι ανθρώπινες απώλειες:

Από τα **50 εκ. νεκρών** και αγνοουμένων, τα **35 εκ.** ήταν Ευρωπαίοι. Τεράστιος ήταν ο αριθμός των άμαχων θυμάτων.



Οι αναγκαστικές μετακινήσεις πληθυσμών:

Ο πόλεμος προκάλεσε **μετακινήσεις** περίπου **30 εκ. ανθρώπων**, οι οποίοι στο τέλος του πολέμου συγκροτούσαν ένα τεράστιο, διάσπαρτο ανθρώπινο πλήθος χωρίς κανένα μέσο διαβίωσης.

Οι υλικές καταστροφές:

- Στη **Σοβιετική Ένωση** είχαν καταστραφεί 6 εκατομμύρια σπίτια.
- Στην **Πολωνία** είχε καταστραφεί το 80% της βιομηχανίας.
- Στη **Γαλλία** είχαν υποστεί σοβαρές ζημιές σχεδόν όλα τα λιμάνια και μεγάλο μέρος του συγκοινωνιακού και σιδηροδρομικού δικτύου.
- Στη **Ελλάδα** είχαν καεί περίπου 160.000 κτίρια και είχαν πυρποληθεί 1.700 χωριά.
- Πολλές **πόλεις** είχαν ισοπεδωθεί.
- Η συνολική **βιομηχανική παραγωγή** της Ευρώπης είχε φτάσει στα τέλη του Β΄ Παγκοσμίου πολέμου μόλις το 50% της προπολεμικής.
- Η **Ελλάδα** είχε χάσει σχεδόν το 75% της εμπορικής της ναυτιλίας.
- Τα περισσότερα **κράτη** είχαν δανειστεί για να προσεταιριστούν για τον πόλεμο και τώρα υποχρεώνονταν να το ξανακάνουν για να αρχίσουν την ανοικοδόμηση, με το μεγαλύτερο μέρος των **δανείων** να προέρχονται από τις **ΗΠΑ**.

Η κατάρρευση του βιοτικού επιπέδου:

- Το βιοτικό επίπεδο είχε καταρρεύσει, αν και με σοβαρές αποκλίσεις μεταξύ των χωρών.
- Η **Βρετανία** κατάφερε να διασώσει μεγάλο μέρος της βιομηχανίας και του εμπορικού της στόλου, ενώ ο ενεργός πληθυσμός της αυξήθηκε χάρη στη μαζική είσοδο των γυναικών στην αγορά εργασίας.

- Η χειρότερη κατάσταση επικράτησε στη **Γερμανία** και στην **Αυστρία**, που μαστίζονταν από την πείνα, τη μαύρη αγορά και τον κίνδυνο επιδημιών.

Η ηθική καταρράκωση:

- Οι εμπόλεμοι βομβάρδιζαν μαζικά, με σκοπό να καταρρακώσουν το ηθικό των αμάχων και να εξαναγκάσουν τον εχθρό να συνθηκολογήσει.
- Ο πόλεμος συνοδεύτηκε από ανήκουστες θηριωδίες, μαζικές εκτελέσεις αμάχων, βιασμούς και λεηλασίες.
- Τα στρατόπεδα συγκέντρωσης, οι θάλαμοι αερίων, τα φρικιαστικά πειράματα σε αιχμαλώτους, τα βασανιστήρια, οι μαζικές εκτελέσεις αμάχων και η γενοκτονία των Εβραίων δίνουν στη ναζιστική Γερμανία τα πρωτεία της φρίκης.

Η εξασθένιση του διεθνούς ρόλου της Ευρώπης:

Η κατεστραμμένη Ευρώπη του **1945** ήταν αντικείμενο ανταγωνισμού των δύο υπερδυνάμεων, των **ΗΠΑ** και της **Σοβιετικής Ένωσης**.
Το κίνημα **ανεξαρτητοποίησης** των **αποικιών** άρχισε να εξαπλώνεται.

Ο Οργανισμός Ηνωμένων Εθνών (ΟΗΕ) :

Ίδρυση: Το **1945** με τη συμμετοχή **50 κρατών**.

Έδρα: Η **Νέα Υόρκη**.



Δομή:

1. Συμβούλιο Ασφαλείας: Αποτελείται:

- α.** Από μόνιμα μέλη με δικαίωμα βέτο: **ΗΠΑ, Ρωσία, Μ. Βρετανία, Γαλλία** και **Κίνα**
- β.** Από μη μόνιμα μέλη που εκλέγονται από τη Γενική Συνέλευση.

2. Γενική Συνέλευση (ετήσια / συμμετέχουν όλα τα κράτη-μέλη).

3. Γενική Γραμματεία.

Σκοποί:

- 1.** Η διαφύλαξη της ειρήνης.
- 2.** Η προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων.
- 3.** Η εξασφάλιση ίσων δικαιωμάτων για όλους τους λαούς.
- 4.** Η φροντίδα για τους πρόσφυγες.
- 5.** Η προστασία του περιβάλλοντος.



Απολογισμός:

- Έγινε από νωρίς πεδίο ανταγωνισμού των ισχυρών.
- Σε ορισμένες περιπτώσεις πέτυχε τους στόχους του.
- Πολλές φορές αποδείχτηκε αδύναμος να επιβάλει το διεθνές δίκαιο.
- Σημαντικό υπήρξε το έργο του στην παροχή ανθρωπιστικής βοήθειας και στη διάσωση της πολιτιστικής κληρονομιάς.

5

0

5

0



Η πολιτική διαίρεση της μεταπολεμικής Ευρώπης



Οι διασκέψεις της Γιάλτας και του Πότσταμ :

- **Φεβρουάριος 1945:** Ρούζβελτ, Στάλιν, Τσόρτσιλ υπογράφουν τη **Συνθήκη της Γιάλτας**.

Συμφωνία:

1. Άνευ όρων παράδοση της Γερμανίας.
2. Ίδρυση ενός διεθνούς οργανισμού για την προάσπιση της ειρήνης.

ΗΠΑ και **Βρετανία** αναγνώρισαν τις φιλοσοβιετικές κυβερνήσεις κρατών της Ανατολικής Ευρώπης.

- **Καλοκαίρι 1945:** Διάσκεψη του Πότσταμ - Διαίρεση της Γερμανίας σε 4 ζώνες κατοχής: αγγλική, γαλλική, αμερικανική, σοβιετική και το Βερολίνο υπό κοινό έλεγχο.

Οι λαϊκές δημοκρατίες της Α. Ευρώπης :

- **1950:** Στις χώρες υπό σοβιετική επιρροή εγκαθιδρύονται καθεστώτα παρόμοια με το σοβιετικό (Α. Γερμανία, Πολωνία, Ουγγαρία, Ρουμανία, Βουλγαρία, Τσεχοσλοβακία): **λαϊκές δημοκρατίες**.
- Οι προπολεμικές κυρίαρχες τάξεις παραμερίστηκαν.
- Τα **κομμουνιστικά** κόμματα εφάρμοσαν εκτεταμένες **κρατικοποιήσεις**.
- Επιτυχίες στον **βιομηχανικό** τομέα και στην οργάνωση συστημάτων **υγείας** και **εκπαίδευσης**.
- Βελτίωση της θέσης της **γυναίκας**.
- Τα κομμουνιστικά κόμματα διαχειρίζονταν **μονοπωλιακά** την εξουσία.
- **Περιορισμένη** δυνατότητα ελεύθερης έκφρασης πολιτικών απόψεων.
- **Διώξεις** αντιφρονούντων.
- **Ελλείψεις** καταναλωτικών αγαθών λόγω του σκληρού ελέγχου του κράτους.
- **1953:** Μετά το θάνατο του Στάλιν ασκήθηκε έντονη κριτική.
- **1953:** Επανάσταση στην **Α. Γερμανία**.
- **1956:** Επανάσταση σε **Ουγγαρία** και **Πολωνία**.
- **1968:** Επανάσταση στην **Τσεχοσλοβακία**.

Ιδιαίτερες περιπτώσεις : **Αλβανία και Γιουγκοσλαβία** - Μετά την υποχώρηση των ναζί την εξουσία κατέλαβαν **εθνικά αντιστασιακά κινήματα** με κομμουνιστική ιδεολογία.

Διαφορά: Δεν υπήρχε σοβιετικό στρατός αλλά διοικούνταν από κομμουνιστές. **1948: Η Γιουγκοσλαβία** ήρθε σε προστριβή με τη Σοβιετική Ένωση και ακολούθησε δικό της σοσιαλιστικό δρόμο.

Η ανοικοδόμηση της Δ. Ευρώπης :

- **Δ. Ευρώπη**: Οικονομικό και κοινωνικό σύστημα έτοιμα να καταρρεύσουν.
- **ΗΠΑ**: Για να αποτρέψουν περαιτέρω επέκταση των Σοβιετικών πέρασαν το «**σχέδιο Μάρσαλ**».

Ε.Σ.Σ.Δ.: Κατήγγειλε το σχέδιο Μάρσαλ ως μία μορφή επέμβασης στα εσωτερικά των ευρωπαϊκών χωρών και αξίωσε από τις χώρες επιρροής της να μην τα δεχθούν.

Κράτος Πρόνοιας:



Οι κοινωνικοί θεσμοί, για να έχουν νόημα, πρέπει να προωθούν την **κοινωνική δικαιοσύνη** - το κράτος οφείλει να εξασφαλίζει στον πολίτη το δικαίωμα στην **εργασία**, στην **εκπαίδευση**, στην **υγεία** και να παίρνει μέτρα για την **ενίσχυση των ασθενέστερων κοινωνικών τάξεων**.



Κινήματα αμφισβήτησης τη δεκαετία του '60 :

Ευρώπη: → Έντονα **καταναλωτική κοινωνία** - τα υλικά αγαθά αναγορεύτηκαν σε κυρίαρχες αξίες.

Κινήματα από νέους:

1. Τα περισσότερα ειρηνικά (π.χ. χίπις).
2. Λιγότερο ειρηνικά: Μάης του '68 στη Γαλλία.

Αμφισβήτησαν τον «**αστικό τρόπο ζωής**».



5

4

5

4



Ο εμφύλιος πόλεμος και τα κύρια προβλήματα της μετεμφυλιακής Ελλάδας (1944-1963) - Ο κυπριακός αγώνας (1955-1960)



Η εμφύλια σύγκρουση :



AUDIO BOOK

Η απόφαση της κυβέρνησης να **αφοπλιστεί** μόνο ο **ΕΛΑΣ** προκάλεσε την αντίδραση του **ΕΑΜ**.

3 Δεκεμβρίου 1944: Συλλαλητήριο του **ΕΑΜ** στην Αθήνα.

Δεκεμβριανά: Μάχες ανάμεσα στους **αστυνομικούς** και τον **ΕΛΑΣ** (ήττα του ΕΛΑΣ και αποχώρησή του από την Αθήνα).

Αιτία:→ Οι αντιτιθέμενες απόψεις που υπήρχαν σε ευρύτερα τμήματα της ελληνικής κοινωνίας σχετικά με το πολιτικό μέλλον της Ελλάδας.

12 Φεβρουαρίου 1945 : Υπογράφεται η **Συμφωνία της Βάρκιζας** ανάμεσα στην **κυβέρνηση** και το **ΕΑΜ**

Όροι: →

1. Θα δινόταν αμνηστία.
2. Ο ΕΛΑΣ θα διαλυόταν και θα γινόταν εθνικός στρατός.
3. Διασφάλιση των ελευθεριών όλων των πολιτών.
4. Θα γινόταν δημοψήφισμα για το αν θα επιστρέψει ο βασιλιάς.
5. Θα απομακρύνονταν από τις δημόσιες θέσεις όσοι είχαν συνεργαστεί με το Μεταξά ή τους κατακτητές.

Η **Συμφωνία της Βάρκιζας** δεν έλυσε τα προβλήματα: οι αριστεροί εδιώχθησαν και το ΚΚΕ απέιχε από τις **εκλογές** του **1946**. Τότε εξελέγη το **Λαϊκό Κόμμα (βασιλικό)**.

- **Έναυσμα εμφυλίου:** Την παραμονή των εκλογών **κομμουνιστές επιτέθηκαν** σε αστυνομικό τμήμα.
- **1946:** Δεξιά και Αριστερά κινούνταν ένοπλα.
- **Σεπτέμβριος 1946:** Το **δημοψήφισμα** φέρνει πίσω το **βασιλιά**.
- **Δεκέμβριος 1946:** Δημιουργούνται **ένοπλες αριστερές** ομάδες στα χωριά -**Δημοκρατικός Στρατός Ελλάδος**.
- **1947:** Οι **ΗΠΑ** προτείνουν να αναλάβουν **ενεργό ρόλο** στην Ελλάδα (**δόγμα Τρούμαν**). Θεωρούσαν ότι οι κομμουνιστές της Ελλάδας κινούνταν από τους Σοβιετικούς.
- Δημιουργούνται **στρατόπεδα συγκεντρώσεως** (Μακρόνησος).
- **Τέλη 1947:** ΚΚΕ και ΕΑΜ κηρύσσονται παράνομα.
- **Αύγουστος 1949:** Ο **Δημοκρατικός Στρατός** απωθήθηκε και **νικήθηκε** από τον **Κυβερνητικό (Αλέξανδρος Παπάγος)** με τη βοήθεια των **ΗΠΑ**.

Απολογισμός: → 50.000 νεκροί, 80.000 πολιτικοί πρόσφυγες, 700.000 άνθρωποι αναγκάστηκαν να εγκαταλείψουν τα σπίτια τους. Ο Εμφύλιος άνοιξε ένα βαθύ χάσμα στους Έλληνες.



Τα κύρια προβλήματα της μετεμφυλιακής Ελλάδας (1949-1963) :

Πολίτευμα: Βασιλευόμενη κοινοβουλευτική δημοκρατία.

Παρ' όλα αυτά:

1. Πολίτες που θεωρούνταν ύποπτοι στέλνονταν **εξορία**.
2. Άλλοι **εκτελούνταν**.
3. Το κράτος απαιτούσε υπογραφή «**δήλωσης νομιμοφροσύνης**».

Σύνταγμα 1952: Αν και παραχωρούσε πολιτικά δικαιώματα, συνέχιζε να είναι **αυταρχικό**.

Κύρια στηρίγματα του καθεστώτος :

1. **ΗΠΑ** - Είχαν εδραιώσει την κυριαρχία τους μετά τη είσοδο της Ελλάδας στο NATO (1952) και την εγκατάσταση αμερικανικών στρατιωτικών βάσεων (1953).
2. **Μοναρχία** - Οι βασιλείς αναμειγνύονταν συνεχώς στην πολιτική ζωή.
3. **Παρακράτος** - Οι παρακρατικοί δε δίσταζαν να επιτίθενται εναντίον των πολιτικών αντιπάλων του καθεστώτος.

1949-1955 : Κυβέρνηση:

1. **Νικόλαου Πλαστήρα** (έδωσε αρκετές αμνηστίες).
 2. **Αλ. Παπάγου** (Ελληνικός Συναγερμός) Διάδοχος: **Κ. Καραμανλής** ιδρύει το κόμμα **Εθνική Ριζοσπαστική Ένωση (ΕΡΕ)**.
- **1961:** Ο **Γεώργιος Παπανδρέου** ιδρύει την **Ένωση Κέντρου**.
 - **1951:** Ιδρύεται η **Ενιαία Δημοκρατική Αριστερά (ΕΔΑ)**.
 - **ΚΚΕ** βρισκόταν εκτός νόμου.
 - **1961:** Η εκλογική **νίκη** της **ΕΡΕ** **αμφισβητήθηκε**. Χιλιάδες πολίτες κατέβηκαν στους δρόμους ζητώντας δημοκρατικές ελευθερίες, βελτίωση των οικονομικών συνθηκών ζωής και αύξηση των δαπανών για την εκπαίδευση.
 - **1963:** Παρακρατικοί με την ανοχή της αστυνομίας **δολοφονούν** τον **Γρηγόρη Λαμπράκη** (βουλευτής της ΕΔΑ).
 - **1963:** Ο **Κ. Καραμανλής** διαφωνεί με τον βασιλιά και **φεύγει** στο εξωτερικό.
 - **1950:** Ιδρύεται η **Δημόσια Επιχείρηση Ηλεκτρισμού (ΔΕΗ)**.
 - Κατά την **8ετία Καραμανλή** έγιναν **έργα υποδομής** και **μεγάλες ξένες επενδύσεις**.
 - **1961:** Αρχίζει η διαδικασία ένταξης της Ελλάδας στην **Ευρωπαϊκή Οικονομική Κοινότητα (ΕΟΚ)**.
 - **7 Μαρτίου 1948:** Τα **Δωδεκάνησα** προσαρτώνται στην Ελλάδα.

Ο κυπριακός αγώνας (1955-1960):

- **1955:** Αρχίζει στην Κύπρο **ένοπλος αγώνας** εναντίον των **Άγγλων**.
- Οι **Άγγλοι** απάντησαν με **εκτελέσεις**.
- Στην **Ελλάδα** γίνονται μαζικά και ενθουσιώδη **συλλαλητήρια**.
- **1959:** Η Κύπρος **ανεξαρτητοποιείται (Συνθήκες Ζυρίχης - Λονδίνου)**: Ελλάδα, Τουρκία, Βρετανία ορίζονται εγγυήτριες χώρες.
- **1960:** Ιδρύεται η ανεξάρτητη **Κυπριακή Δημοκρατία** (πρώτος Πρόεδρος: Αρχιεπίσκοπος **Μακάριος**).



5

5

5

5



Όξυνση της πολιτικής κρίσης και η δικτατορία της 21ης Απριλίου 1967 (1963-1974)

Οι δύο κυβερνήσεις Γεώργιου Παπανδρέου (1963-1965) :

1963-1965: Ο **Γεώργιος Παπανδρέου** κερδίζει τις εκλογές και κυβερνά.

Ο **Παύλος** δέχεται την ετυμηγορία του λαού για να μετριαστεί το αντιβασιλικό κλίμα.

Έργο: →

1. Έλαβε μέτρα ανακούφισης των ασθενέστερων τάξεων.
2. Κατάργησε ορισμένα από τα πιο αυταρχικά μέτρα κατά της Αριστεράς.
3. Προσπάθησε να περιορίσει τις αμερικανικές επεμβάσεις.
4. Επιχείρησε (μαζί με τον **Ευάγγελο Παπανούτσο**) να προωθήσει καίριες αλλαγές στην εκπαίδευση: θέσπιση δωρεάν παιδείας, καθιέρωση της δημοτικής, εκδημοκρατισμός και εκσυγχρονισμός της εκπαίδευσης.

1965 : Ο **Κωνσταντίνος Β΄** (διάδοχος του Παύλου) φοβήθηκε ότι θα χάσει τον έλεγχο του στρατού και προβάλλοντας κάποιες καταγγελίες της αντιπολίτευσης αξίωσε να **επιλέξει** ο ίδιος τον **υπουργό Εθνικής Άμυνας** (πράγμα αντίθετο με το σύνταγμα). Ο **Παπανδρέου** ζήτησε να αναλάβει ο ίδιος το υπουργείο αλλά ο Κωνσταντίνος αρνήθηκε. Ο Παπανδρέου αντέδρασε και ο βασιλιάς τον ανάγκασε σε παραίτηση (**Ιουλιανά**). Επίσης ο βασιλιάς τού διέσπασε το κόμμα (**αποστασία, αποστάτες**).

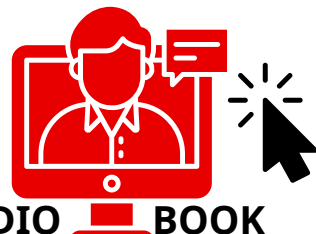
Η πορεία προς τη δικτατορία (1965-1967) :

Ιούλιος 1965: **Ιουλιανά** - ο λαός εξεγείρεται κατά του βασιλιά.

Η **ΕΡΕ** σχηματίζει κυβέρνηση μαζί με τους αποστάτες (πρώην βουλευτές της Ένωσης Κέντρου).

Μάιος 1967: Προκηρύσσονται **εκλογές** (κοινή απόφαση: Γ. Παπανδρέου - Π. Κανελλόπουλου).

Όμως **ομάδα στρατηγών** σχεδίαζε να ζητήσει συνεργασία του **βασιλιά** για να εγκαταστήσει **δικτατορία**.



AUDIO BOOK

Η απριλιανή δικτατορία (1967-1974) :

Άλλη ομάδα όμως τούς προλαμβάνει με αρχηγό τον **Γεώργιο Παπαδόπουλο** και κάνει πράξη αυτά τα σχέδια (**21 Απριλίου 1967**). **Δικαιολογία:** Ανικανότητα των πολιτικών να αντιμετωπίσουν την κατάσταση και κίνδυνος επιβολής κομμουνισμού.

Ο **Κωνσταντίνος** διόρισε δικτατορικό πρωθυπουργό, αλλά μετά θέλησε να τον ανατρέψει. Το κίνημά του απέτυχε και **έφυγε** στο εξωτερικό.

ΕΟΚ: Ανέστειλε την ένταξη της Ελλάδας, ενώ **ΗΠΑ** συνεργάστηκαν με τους δικτάτορες.

Έργο δικτατόρων:

1. Ανέστειλαν πολλά άρθρα του συντάγματος.
2. Διέκοψαν τη λειτουργία του Κοινοβουλίου.
3. Διέλυσαν τα κόμματα.
4. Οργάνωσαν συστηματικές διώξεις πολιτικών, κάθε πολίτη αριστερού παρελθόντος ή όποιου εκδήλωνε φανερά την αντίθεσή του στη δικτατορία (εκτοπίσεις, φυλακίσεις, βασανιστήρια, καταδίκες μελών αντιστασιακών οργανώσεων).

Αντίσταση :



1. Οι **κηδείες** των **Γ. Παπανδρέου (1968)** και **Γ. Σεφέρη (1971)** μετατρέπονται σε διαδηλώσεις.
2. **Αύγουστος 1968:** Απόπειρα δολοφονίας εναντίον του δικτάτορα.
3. **Φεβρουάριος - Μάρτιος 1973:** Κατάληψη Νομικής Σχολής.
4. **Μάιος 1973:** Κίνημα του Ναυτικού.
5. **Νοέμβριος 1973:** Κατάληψη Πολυτεχνείου (σημείο-σταθμός στον αντιδικτατορικό αγώνα) **17 Νοεμβρίου 1973:** Το τανκ παραβιάζει την πόρτα του Πολυτεχνείου - δολοφονίες, συλλήψεις και ξυλοδαρμοί πολιτών.

Κατάρρευση Χούντας:

Πρόκληση πραξικοπήματος στην Κύπρο - οι Τούρκοι βρήκαν αφορμή και κατέλαβαν το 37% του νησιού (**20 Ιουλίου 1974**, εισβολή του Αττίλα) - **23 Ιουλίου 1974** η Χούντα παραδίδει την εξουσία στους πολιτικούς.



ONLINE TEST

5

6

5

6



Η Ελλάδα από τη Μεταπολίτευση έως τις αρχές της δεκαετίας του '80 (1974-1981)

Η Μεταπολίτευση και η κυβέρνηση εθνικής ενότητας :

Αμέσως μετά την πτώση της δικτατορίας ο **Κ. Καραμανλής** επιστρέφει από τη Γαλλία και σχηματίζει κυβέρνηση **εθνικής ενότητας** (ΕΡΕ και Ένωση Κέντρου).

Απελευθέρωσε όλους τους **πολιτικούς κρατούμενους**, απομάκρυνε στελέχη του δικτατορικού καθεστώτος από τις θέσεις τους.

Προσπάθησε να αντιμετωπίσει την **τουρκική προέλαση** στην **Κύπρο** - χωρίς αποτέλεσμα.

Λόγω της αδράνειας του **ΝΑΤΟ** η Ελλάδα **αποχώρησε** από το **στρατιωτικό σκέλος**.

Πλήρης αποκατάσταση της δημοκρατικής νομιμότητας:

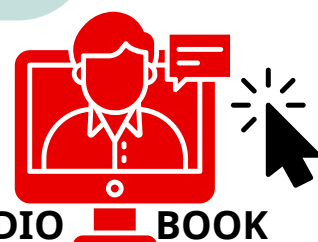
1. Διεξαγωγή **εκλογών**.
2. **Δημοψήφισμα** για τη μορφή του πολιτεύματος.
3. Νέο **σύνταγμα**.

Δύο νέα κόμματα:

1. **Νέα Δημοκρατία**
(ΝΔ) - Κωνσταντίνος Καραμανλής.

2. **Πανελλήνιο Σοσιαλιστικό Κίνημα**
(ΠΑΣΟΚ) - Ανδρέας Παπανδρέου.

Νομιμοποίηση του ΚΚΕ.



Κυβερνήσεις Νέας Δημοκρατίας, 1974-1981 :

1974: Νικητής εκλογών Κ. Καραμανλής (ΝΔ) 54,37%

- Οικοδόμηση μιας **νέας δημοκρατικής νομιμότητας**
- εδραίωση του **ευρωπαϊκού προσανατολισμού**.

8 Δεκεμβρίου 1974: Δημοψήφισμα για το πολίτευμα

- 69,2% **κατάργηση μοναρχίας**. + **Ιουνίου 1975:** Προεδρευόμενη **Κοινοβουλευτική** Δημοκρατία. Οι **δικτάτορες** οδηγήθηκαν σε δίκη (κατηγορία: εσχάτη προδοσία) - **ισόβια**, δεν εκτελέστηκαν.

Νέα κυβέρνηση:

1. Επίσημη ένταξη της Ελλάδας στην **ΕΟΚ (28 Μαΐου 1979)**.
2. Επανένταξη της Ελλάδας στο στρατιωτικό σκέλος του **NATO (1980)**.
3. **Εκπαιδευτική** μεταρρύθμιση: αυξήθηκε η βασική υποχρεωτική εκπαίδευση, επισημοποιήθηκε η δημοτική.



1974-1977: Σοβαρά **οικονομικά προβλήματα**, μέτρα **αναδιοργάνωσης** της **οικονομίας** και ενίσχυσης των **υποδομών** της χώρας.
Πριν ολοκληρώσει τη θητεία, ο **Κ. Καραμανλής** παραιτήθηκε, για να εκλεγεί **Πρόεδρος της Δημοκρατίας (5 Μαΐου 1980)**.



5

7

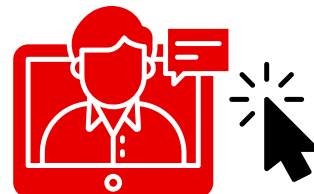
5

7



Η Ελλάδα κατά τη δεκαετία του '80 (1981-1989)

Κυβερνήσεις ΠΑΣΟΚ, 1981-1985 :



AUDIO BOOK

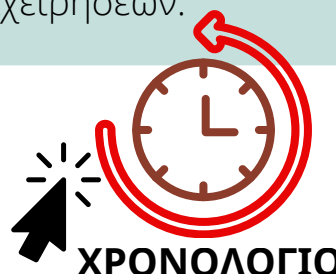
1981: Νίκη του **ΠΑΣΟΚ** (**Ανδρέα Παπανδρέου**).

Κόμμα απευθυνόμενο σε «**μη προνομιούχους**».

Τρίπτυχο αλλαγής: **λαϊκή κυριαρχία, εθνική ανεξαρτησία, κοινωνική δικαιοσύνη.**

Έργο:

1. Επίσημη αναγνώριση όλων των αντιστασιακών οργανώσεων.
2. Διπλασιασμός κατώτατων συντάξεων.
3. Σημαντικές αυξήσεις κατώτατων μισθών και ημερομισθίων.
4. Δημιουργία του Εθνικού Συστήματος Υγείας (ΕΣΥ): Κέντρα Υγείας, Περιφερειακά Νοσοκομεία, Νομαρχιακά Νοσοκομεία.
5. Πολιτικός γάμος και συναινετικό διαζύγιο.
6. Θεσμική αναγνώριση ισότητας των δύο φύλων.
7. Κατάργηση της προίκας.
8. Βελτίωση των όρων συμμετοχής της Ελλάδας στην ΕΟΚ - Αύξηση κονδυλίων για την Ελλάδα.
9. Άνοιγμα προς τις χώρες της Α. Ευρώπης και προς τον Τρίτο Κόσμο.
10. Απέναντι στην Τουρκία χρησιμοποιήθηκε σκληρή γλώσσα.
11. Κατασκευή δημοσίων έργων.
12. Εξυγίανση επιχειρήσεων.
13. Ενίσχυση αγροτικού εισοδήματος και μικρομεσαίων επιχειρήσεων.



ΧΡΟΝΟΛΟΓΙΟ

Σοβαρά **οικονομικά προβλήματα**.

1985-1986: Αναθεώρηση του συντάγματος - **περιορισμός** αρμοδιοτήτων του Προέδρου της Δημοκρατίας, **ενίσχυση** αρμοδιοτήτων **Κοινοβουλίου** και Πρωθυπουργού.

1987: Απεφεύχθη **ελληνοτουρκική** πολεμική σύρραξη.



5

8

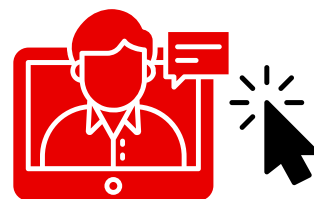
5

8



Η Ελλάδα στη μεταψυχροπολεμική εποχή (1989-2001)

Οι εσωτερικές πολιτικές εξελίξεις :



AUDIO BOOK

→ **Περίοδος πολιτικής αστάθειας, 1989-1990:**

Οι εκλογές του **Ιουνίου 1989** δεν έδωσαν αυτοδυναμία σε κανένα κόμμα - Σχηματισμός **οικουμενικής κυβέρνησης**.

→ **Κυβέρνηση Νέας Δημοκρατίας, 1990-1993:**

Απρίλιος 1990: Νίκη της **ΝΔ** (Κωνσταντίνου Μητσοτάκη).

Έργο:

1. **Ιδιωτικοποίηση** δημοσίων επιχειρήσεων.
2. Υπογραφή της **συνθήκης του Μάαστριχτ**.

Σεπτέμβριος 1993: Παραίτηση κυβέρνησης.



ΧΡΟΝΟΛΟΓΙΟ

→ **Κυβέρνηση ΠΑΣΟΚ, 1993-2000:**

Οκτώβριος 1993: Νίκη του **ΠΑΣΟΚ** (Ανδρέα Παπανδρέου).

Ιανουάριος 1996: Παραίτηση **Παπανδρέου** λόγω προβλημάτων υγείας.

Ιούνιος 1996: Θάνατος **Ανδρέα Παπανδρέου**.

Νέος Πρωθυπουργός: **Κώστας Σημίτης**.

1996: Επεισόδιο με **Τουρκία** για τα **Ίμια** (βραχονησίδα στο Αιγαίο).

Έργο:

1. Κατασκευή μεγάλων **δημόσιων έργων**.
2. Ανάληψη από την Ελλάδα των **Ολυμπιακών Αγώνων** του **2004**.

Κύριος στόχος Σημίτη: Εκπλήρωση των κριτηρίων **οικονομικής σύγκλισης** της Ε.Ε. για να ενταχθεί η Ελλάδα στην **Οικονομική και Νομισματική Ένωση** (ΟΝΕ).

1 Ιανουαρίου 2001: Ένταξη στην ΟΝΕ.

1 Ιανουαρίου 2002: Αντικατάσταση της δραχμής από το **ευρώ**.

→ **Η Ελλάδα χώρα υποδοχής μεταναστών και παλιννοστούντων:**

- Η Ελλάδα ενώ μετά τον Β΄ Παγκόσμιο πόλεμο είχε στείλει μετανάστες τώρα πια δέχεται.
- Οι **μετανάστες** αποτελούν το **8-10%** του ενεργού πληθυσμού και οι ελληνικές **εργατικές** οργανώσεις επιθυμούν την **πλήρη ασφάλισή** τους και την **εξίσωση των δικαιωμάτων** τους.

→ **Η θέση της Ελλάδας στα Βαλκάνια στα τέλη του 20ού αιώνα:**

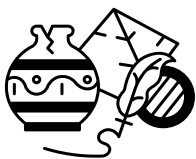
- **Διάλυση Γιουγκοσλαβίας (1991):** Προέκυψε ένα κράτος που ήθελε να ονομαστεί **Μακεδονία** και να φέρει ως έμβλημα το **αστέρι της Βεργίνας**. Η **Ελλάδα** αντέδρασε δυναμικά. Ο **ΟΗΕ** την αναγνώρισε αλλά δεν της επέτρεψε να χρησιμοποιήσει ως έμβλημα το αστέρι.
- Τελικά, συμφωνήθηκε να ονομαστεί προσωρινά **Πρώην Γιουγκοσλαβική Δημοκρατία της Μακεδονίας (ΠΓΔΜ)**.
- **1994:** Οι **ευρωπαϊκές χώρες** και οι **ΗΠΑ** προχώρησαν σε σύναψη **διπλωματικών σχέσεων** με την **ΠΓΔΜ**. Η **Ελλάδα** αντιδρώντας κηρύττει **οικονομικό εμπάργκο** σε βάρος της **ΠΓΔΜ**.
- **Σεπτέμβριος 1995:** Υπογράφηκε η λεγόμενη **Μεταβατική Συμφωνία της Νέας Υόρκης** - Η **Ελλάδα** αναγνώρισε τη γείτονα χώρα και η **ΠΓΔΜ** άλλαξε επίμαχα άρθρα του συντάγματός της. Το **θέμα του ονόματος** παραπέμφθηκε σε μελλοντικές διαπραγματεύσεις.
- **Δεκαετία 1990:** Δημιουργία ισχυρών **οικονομικών συμφερόντων** ανάμεσα σε **Ελλάδα** και **Βαλκάνια**.
- **1999:** Υπογραφή **συμφώνου σταθερότητας για τη νοτιοανατολική Ευρώπη** - παραχώρηση **βοήθειας** προς τις **βαλκανικές χώρες** προκειμένου να αναδιοργανώσουν την **οικονομία** τους.

5

9

5

9



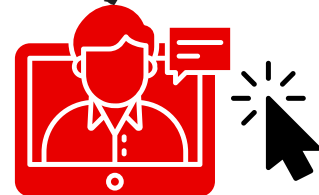
Οι κυριότεροι σταθμοί στις προσπάθειες ενοποίησης της Ευρώπης (1951-2001)

Παράγοντες που οδήγησαν στην ευρωπαϊκή ενοποίηση :

- Οι καταστροφές που είχαν υποστεί όλες οι ευρωπαϊκές χώρες μετά τον Β' Παγκόσμιο πόλεμο.
- Η ανάγκη κοινής προσπάθειας.
- Η απώλεια των αποικιών (έλλειψη οικονομικών πόρων).
- Η ανάδυση δύο υπερδυνάμεων (ΗΠΑ, Σοβιετική Ένωση).
- Η ενίσχυση της ιδέας αυτής και από τις ΗΠΑ.

Τα πρώτα βήματα:

- **1949:** Ίδρυση του Συμβουλίου της Ευρώπης.
- **9 Μαΐου 1950:** Σχέδιο στενότερης συνεργασίας (Ρομπέρ Σουμάν).
- **1951: Ευρωπαϊκή Κοινοπραξία Άνθρακα και Χάλυβα (ΕΚΑΧ):** Γαλλία Ομοσπονδιακή Δυτική Γερμανία Ιταλία, Βέλγιο, Ολλανδία, Λουξεμβούργο.
- **1957:** Συνθήκη ίδρυσης **Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητας (ΕΟΚ).**



AUDIO BOOK

Παράγοντες που επηρέασαν την ευρωπαϊκή ενοποίηση :

- Ταχύρυθμη οικονομική ανάπτυξη της Ευρώπης.
- Βελτίωση του μέσου βιοτικού επιπέδου.
- Σταθερή οικονομική ανάπτυξη.
- Πολιτική σταθερότητα.
- Σχέσεις μεταξύ των κρατών-μελών της ΕΟΚ.
- Οι σχέσεις μεταξύ ΕΟΚ και υπόλοιπες χώρες της Ευρώπης.
- Οι σχέσεις ΕΟΚ και ΗΠΑ.



ΧΡΟΝΟΛΟΓΙΟ

Η ωρίμανση της ευρωπαϊκής ενοποίησης :

- **1986:** Υπογραφή **Ενιαίας Ευρωπαϊκής Πράξης**.
- Επιταχύνθηκαν οι διαδικασίες διαμόρφωσης **ενιαίας εσωτερικής αγοράς** και **ενίσχυσης** της **οικονομικής συνοχής** της Ευρώπης.
- Κατάρτιση **Κοινοτικών Πλαισίων Στήριξης (ΚΠΣ)**.
- **Φεβρουάριος 1992:** Συνθήκη για την Ευρωπαϊκή Ένωση (**Συνθήκη του Μάαστριχτ**):
 1. Ιδρύθηκε η **Ευρωπαϊκή Ένωση (ΕΕ)**, η οποία ενσωμάτωσε την ΕΟΚ.
 2. Τέθηκε ο στόχος της Οικονομικής και Νομισματικής Ένωσης (ΟΝΕ) έως το **1999**.
 3. Διευρύνθηκαν οι αρμοδιότητες της Κοινότητας.
 4. Θεσπίστηκαν η κοινή εξωτερική πολιτική και η συνεργασία σε θέματα ασφάλειας.

Τα κύρια όργανα της Ευρωπαϊκής Ένωσης:

- Ευρωπαϊκή Επιτροπή.
- Συμβούλιο Υπουργών.
- Ευρωπαϊκό Συμβούλιο.
- Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο.
- Ευρωπαϊκό Δικαστήριο.



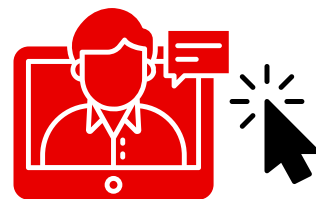
60

6

0



Η Ελλάδα και οι διαδικασίες ενοποίησης της Ευρώπης. Η Ελλάδα κράτος-μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης



AUDIO BOOK

- **1961:** Συμφωνία σύνδεσης της χώρας με την Ευρωπαϊκή Οικονομική Κοινότητα (ΕΟΚ).
- **1967-1974:** Η διαδικασία αναστέλλεται από την Ευρώπη λόγω της δικτατορίας.
- **1974:** Η κυβέρνηση Καραμανλή ξεκινά πάλι τις διαδικασίες ένταξης.
- **Ιούνιος 1975:** Υποβάλλεται η αίτηση ένταξης στην ΕΟΚ (ΠΑΣΟΚ και ΚΚΕ αντιδρούν).
- **28 Μαΐου 1979:** Υπογράφεται η **συνθήκη Προσχώρησης της Ελλάδας** στην ΕΟΚ.
- **1η Ιανουαρίου 1981: Επίσημη ένταξη** της Ελλάδας στην ΕΟΚ.
- **1981-1985:** Το **ΠΑΣΟΚ** αποφασίζει να παραμείνει στην ΕΟΚ, διότι:
 1. Δε συμφέρει οικονομικά τη χώρα να αποχωρήσει.
 2. Η Ελλάδα θα έπρεπε μέσα στην ΕΟΚ να προσπαθήσει να βελτιώσει τα συμφέροντά της.
- **1985-1989 :**

Σκοπός της κυβέρνησης - ανάδειξη ιδιαιτεροτήτων χωρών του ευρωπαϊκού Νότου.

Αποτέλεσμα : Η ΕΟΚ διπλασίασε του πόρους των μεσογειακών κρατών (πακέτο Ντελόρ).
- **1989-1996: Οι ελληνικές κυβερνήσεις:**
 1. Διαπραγματεύονται την επεξεργασία της συνθήκης Μάαστριχτ.
 2. Εξασφαλίζουν την παραχώρηση από την ΕΕ ειδικών οικονομικών προγραμμάτων.
 3. Προωθούν τις διαδικασίες ένταξης της Κύπρου.
 4. Λαμβάνουν μέτρα για την εισαγωγή της Ελλάδας στην Οικονομική και Νομισματική Ένωση (ΟΝΕ).



ΧΡΟΝΟΛΟΓΙΟ

- **Μετά το 1996:** Η Ελλάδα επιτάχυνε τις διαδικασίες εκπλήρωσης όλων των προϋποθέσεων για να ενταχθεί στην ΟΝΕ.
- **1η Ιανουαρίου 2001:** Η Ελλάδα υιοθετεί το ευρώ (λογιστική μορφή).
- **1η Ιανουαρίου 2002:** Η Ελλάδα χρησιμοποιεί το **ευρώ** (φυσική μορφή).
- **2004:** Εντάσσεται και η **Κύπρος** στην ΕΕ.



ΓΕΝΙΚΗ ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΕΚΔΟΣΗΣ:
Πρόδρομος Μιχαλάκης

© ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΛΥΣΑΡΙ | LISARI.GR
& Πρόδρομος Μιχαλάκης



Πανόρμου 14 & Σμύρνης,
12242, Αιγάλεω
τηλ.: 210 5982 614
e-mail: info@lisari.gr
www.lisari.gr

Το παρόν έργο πνευματικής ιδιοκτησίας προστατεύεται από τις διατάξεις της ελληνικής νομοθεσίας (Ν 2121/1993 όπως έχει τροποποιηθεί και ισχύει σήμερα) και από τις διεθνείς συμβάσεις περί πνευματικής ιδιοκτησίας. Απαγορεύεται απολύτως η χωρίς γραπτή άδεια του εκδότη κατά οποιονδήποτε τρόπο ή οποιοδήποτε μέσο (ηλεκτρονικό, μηχανικό ή άλλο) αντιγραφή, φωτοανατύπωση και εν γένει αναπαραγωγή, εκμίσθωση ή δανεισμός, μετάφραση, διασκευή, αναμετάδοση στο κοινό σε οποιαδήποτε μορφή και η εν γένει εκμετάλλευση του συνόλου ή μέρους του έργου.

